

42-130 Wręczyca Wielka, ul. Sienkiewicza 1

Tel. (34) 317-02-45, (34)-377-84-10

e-mail: ug@wreczyca-wielka.pl

Gmina Wręczyca Wielka

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WRĘCZYCA WIELKA
NA LATA 2024– 2027 Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 ROKU**

Zespół wykonawczy:

Dominika Ziaja

Elżbieta Maks

Dawid Zielonka

Kwiecień 2024 r.

Spis treści

Spis treści	2
1 WSTĘP	10
2 STRESZCZENIE	11
3 ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU	17
3.1 Spójność z głównymi dokumentami strategicznymi i programowymi	17
4 CHARAKTERYSTYKA GMINY WRĘCZYCA WIELKA	33
4.1 Położenie Gminy Wręczyca Wielka	33
4.2 Infrastruktura techniczna	35
5 OCENA STANU ŚRODOWISKA	36
5.1 Klimat i powietrze atmosferyczne	36
5.1.1 Jakość powietrza	37
5.1.2 Źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego	50
5.1.3 Odnawialne źródła energii	59
5.1.4 Analiza SWOT	59
5.1.5 Kierunki działań w celu polepszenia jakości powietrza	60
5.2 Klimat akustyczny	61
5.2.1 Dopuszczalne poziomy hałasu	62
5.2.2 Źródła hałasu	65
5.2.3 Ocena klimatu akustycznego Gminy Wręczyca Wielka	70
5.2.4 Analiza SWOT	73
5.2.5 Kierunki działań w celu polepszenia jakości klimatu akustycznego	74
5.3 Gospodarowanie wodami	74
5.3.1 Wody powierzchniowe	74
5.3.2 Wody podziemne	81
5.3.3 Źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych	88
5.3.4 Gospodarka wodno-ściekowa	88
5.3.5 Analiza SWOT	93
5.3.6 Kierunki działań w celu polepszenia jakości wód	94
5.4 Zasoby geologiczne	94
5.4.1 Analiza SWOT	96
5.4.2 Kierunki działań	96
5.5 Gleby	97

5.5.1	Rolnictwo	98
5.5.2	Jakość gleb na terenie gminy	99
5.5.3	Analiza SWOT	100
5.5.4	Kierunki działań w celu polepszenia jakości gleb	100
5.6	Gospodarka odpadami	101
5.6.1	Odpady komunalne	102
5.6.2	Analiza gospodarki odpadami na terenie Gminy Wręczyca Wielka.....	104
5.6.3	Odpady zawierające azbest	109
5.6.4	Istniejące instalacje do odzysku i unieszkodliwiania odpadów	110
5.6.5	Analiza SWOT	111
5.6.6	Kierunki działań w celu racjonalnej gospodarki odpadami	111
5.7	Oddziaływanie pól elektromagnetycznych.....	113
5.7.1	Źródła promieniowania na terenie Gminy Wręczyca Wielka.....	114
5.7.2	Analiza SWOT	116
5.7.3	Kierunki działań przeciwdziałania promieniowania elektromagnetycznego... 116	
5.8	Zasoby przyrodnicze.....	117
5.8.1	Obszary leśne	117
5.8.2	Obszary roślinności nieleśnej.....	119
5.8.3	Ochrona przyrody i krajobrazu	119
5.8.4	Tereny zieleni urządzonej	127
5.8.5	Analiza SWOT	128
5.8.6	Kierunki działań ochrony zasobów przyrodniczych	128
5.9	Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	128
5.9.1	Zapobieganie podtopieniom i suszom.....	130
5.9.2	Analiza SWOT	135
5.9.3	Kierunki działań ochrony przed zagrożeniami środowiska	135
5.10	Działania edukacyjne.....	135
5.10.1	Analiza SWOT	144
5.10.2	Kierunki działań edukacyjnych	144
5.11	Adaptacja do zmian klimatu	145
5.11.1	Analiza SWOT	145
5.11.2	Kierunki działań adaptacji do zmian klimatu.....	145
6	OCENA STOPNIA REALIZACJI ZAŁOŻONYCH CELÓW W PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WRĘCZYCA WIELKA	147

7	CELE i KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA DO 2030 ROKU	148
8	MONITORING i PRZEGLĄD STOPNIA REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	167
8.1	Analiza ryzyka realizacji Programu.....	170
9	ANALIZA ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA	173

Spis tabel:

Tabela 1 Spójność Programu Ochrony Środowiska z głównymi dokumentami strategicznymi	19
Tabela 2 Emisja zanieczyszczeń do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie powiatu kłobuckiego	37
Tabela 3 Źródła emisji zanieczyszczeń powietrza	38
Tabela 4 Klasyfikacja strefy śląskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia	39
Tabela 5 Wyniki klasyfikacji strefy śląskiej	47
Tabela 6 Stężenia zanieczyszczeń powietrza w Gminie Wręczyca Wielka w latach 2020–2022	47
Tabela 7 Klasyfikacja strefy śląskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin	48
Tabela 8 Podmioty emitujące gazy lub pyły na terenie Gminy Wręczyca Wielka w latach 2020– 2022	52
Tabela 9 Analiza SWOT dla komponentu powietrze atmosferyczne	59
Tabela 10 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku, powodowane przez poszczególne grupy źródeł hałasu	62
Tabela 11 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku, powodowane przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne	63
Tabela 12 Wartości dopuszczalne gwarantowanego poziomu mocy akustycznej urządzeń	64
Tabela 13 Zestawienie dróg powiatowych na terenie Gminy Wręczyca Wielka	67
Tabela 14 Lokalizacja punktu pomiarowego wraz z wynikami, dla drogi DW nr 492, w obrębie Gminy Wręczyca Wielka	72
Tabela 15 Analiza SWOT dla komponentu hałas	73
Tabela 16 Zestawienie jcwp przepływających przez teren gminy Wręczyca Wielka badanych w latach 2020– 2021	78
Tabela 17 Zestawienie jcwp przepływających przez teren gminy Wręczyca Wielka badanych w 2022 r.	79
Tabela 18 Klasyfikacja wód płynących na terenie Gminy Wręczyca Wielka w latach 2020–2022 ¹⁾	80
Tabela 19 Informacje o punktach pomiarowych sieci regionalnej na terenie gminy Wręczyca Wielka objętych badaniami w roku 2020 oraz 2023	86
Tabela 20 Sieć wodociągowa Gminy Wręczyca Wielka w latach 2012–2022	88
Tabela 21 Wyniki badań ścieków pobranych przed oczyszczeniem i oczyszczonych w latach 2020– 2022 dla oczyszczalni w Wręczyca Wielkiej	91
Tabela 22 Wyniki badań ścieków pobranych przed oczyszczeniem i oczyszczonych w latach 2020– 2022 dla oczyszczalni w Truskolasach	91
Tabela 23 Sieć kanalizacyjna Gminy Wręczyca Wielka w latach 2012–2022	93
Tabela 24 Analiza SWOT dla komponentu gospodarowanie wodami	93
Tabela 25 Złoże kopalni, znajdujące się na terenie gminy	95
Tabela 26 Analiza SWOT dla komponentu zasoby geologiczne	96
Tabela 27 Powierzchnia geodezyjna gminy według kierunków wykorzystania	98
Tabela 28 Struktura gospodarstw rolnych na terenie Gminy Wręczyca Wielka	98

Tabela 29 Struktura głównych zasiewów.....	98
Tabela 30 Analiza SWOT dla komponentu gleby.....	100
Tabela 31 Ilość odpadów odebranych z terenu gminy latach 2020– 2022	106
Tabela 32 Osiągnięte przez Gminę Wręczyca Wielka poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia.....	108
Tabela 33 Osiągnięte przez Gminę Wręczyca Wielka poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami	108
Tabela 34 Osiągnięte przez Gminę Wręczyca Wielka poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia.....	108
Tabela 35 Ilość azbestu na terenie Gminy Wręczyca Wielka	109
Tabela 36 Wykaz instalacji RIPOK–OZiB na terenie Regionu I	110
Tabela 37 Wykaz instalacji RIPOK–MBP (doczyszczające również selektywnie zebrane frakcje odpadów komunalnych) na terenie Regionu I.....	110
Tabela 38 Analiza SWOT dla komponentu gospodarka odpadami	111
Tabela 39 Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych dla poszczególnych parametrów fizycznych w miejscach dostępnych dla ludności	113
Tabela 40 Charakterystyka stacji bazowych na terenie Gminy Wręczyca Wielka.....	114
Tabela 41 Analiza SWOT dla komponentu gospodarowanie wodami	116
Tabela 42 Informacje dotyczące Park Krajobrazowy Lasy nad Górną Liswartą.....	120
Tabela 43 Informacje dotyczące rezerwatu Zamczysko	122
Tabela 44 Pomniki przyrody ożywionej na terenie Gminy Wręczyca Wielka	123
Tabela 45 Analiza SWOT dla komponentu zasoby przyrodnicze	128
Tabela 46 Analiza SWOT dla komponentu nadzwyczajne zagrożenia środowiska	135
Tabela 47 Działania proekologiczne podjęte w placówkach oświatowych na terenie Gminy Wręczyca Wielka w latach 2022/2023	136
Tabela 48 Analiza SWOT dla komponentu działania edukacyjne.....	144
Tabela 49 Analiza SWOT dla komponentu adaptacja do zmian klimatu	145
Tabela 50 Cele, kierunki interwencji oraz zadania	149
Tabela 51 Harmonogram realizacji zadań własnych na lata 2024–2027	160
Tabela 52 Harmonogram realizacji zadań monitorowanych.....	165
Tabela 53 Wskaźniki efektywności realizacji celów Programu.....	167
Tabela 54 Analiza ryzyka dla działań z Programu.....	171
Tabela 55 Priorytety w programie Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027.....	184

Spis rysunków:

Rysunek 1 Położenie Gminy Wręczyca Wielka.....	33
Rysunek 2 Lokalizacja stacji pomiarowych w województwie śląskim	40
Rysunek 3 Stężenia 1-godzinne dwutlenku siarki (25 maksymalne) w strefie śląskiej w latach 2013–2022.....	41
Rysunek 4 Stężenia średnie roczne dwutlenku azotu w strefie śląskiej w latach 2013–2022 .	41
Rysunek 5 Stężenia 1-godzinne dwutlenku azotu (19 maksymalne) w strefie śląskiej w latach 2013–2022.....	41
Rysunek 6 Stężenia maksymalne 8-godzinne tlenku węgla w strefie śląskiej w latach 2013–2022.....	42
Rysunek 7 Liczba dni w latach 2013–2022 w strefie śląskiej, w których najwyższa ośmiogodzinna średnia krocząca stężenie ozonu przekraczała $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$	42
Rysunek 8 Przebieg 26-tych maksymalnych rocznych wartości dobowych maksimum ze stężeń średnich 8-godzinnych ozonu.....	43
Rysunek 9 . Stężenia średnie roczne pyłu PM10 w strefie śląskiej w latach 2013–2022.....	43
Rysunek 10 Przebieg 36 maksymalnej wartości 24-godzinowej stężenia pyłu PM10 na poszczególnych stanowiskach.....	43
Rysunek 11 Średnie roczne stężenia pyłu PM2.5 w województwie śląskim w latach 2013–2022.....	44
Rysunek 12 Średnie roczne stężenia ołowiu w strefie śląskiej w latach 2013–2022	44
Rysunek 13 Średnie roczne stężenia arsenu w strefie śląskiej w latach 2013–2022	45
Rysunek 14 Średnie roczne stężenia kadmu w strefie śląskiej w latach 2013–2022.....	45
Rysunek 15 Średnie roczne stężenia niklu w strefie śląskiej w latach 2013–2022	46
Rysunek 16 Średnie roczne stężenia benzo(a)pirenu w strefie śląskiej w latach 2013–2022 .	46
Rysunek 17 Średnie roczne stężenia dwutlenku siarki w strefie śląskiej w latach 2013–2022	48
Rysunek 18 Średnie stężenia dwutlenku siarki w sezonie zimowym w strefie śląskiej	48
Rysunek 19 Średnie roczne stężenia tlenków azotu w strefie śląskiej w latach 2013–2022 ...	49
Rysunek 20 Przebieg wartości wskaźnika AOT40 dla ozonu w stanowiskach pomiarowych w województwie śląskim	49
Rysunek 21 Lokalizacja punktów pomiarowych hałasu drogowego w latach 2012–2016	66
Rysunek 22 Źródła hałasu drogowego na terenie Gminy Wręczyca Wielka.....	68
Rysunek 23 Mapa kolejowa na obszarze Gminy Wręczyca Wielka.....	69
Rysunek 24 Sieć rzeczna Gminy Wręczyca Wielka	75
Rysunek 25 Lokalizacja punktów pomiarowo-kontrolnych i realizowane programy monitoringu rzek i zbiorników zaporowych w 2017 roku	77
Rysunek 26 Mapa głównych zbiorników wód podziemnych w okolicy Gminy Wręczyca Wielka	83
Rysunek 27 Mapa z klasami jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych na terenie województwa śląskiego w 2022 roku (monitoring regionalny)	87
Rysunek 28 Obszary górnicze i złoża kopalin na terenie gminy	96
Rysunek 29 System gospodarowania odpadami komunalnymi	102
Rysunek 30 Zestawienie wybranych odpadów, zebranych z terenu gminy.....	105
Rysunek 31 Lokalizacja stacji telefonii komórkowych	115

Rysunek 32 Lasy Nadleśnictwa Kłobuck.....	117
Rysunek 33 Przebieg Parku Krajobrazowego Lasy nad Górną Liswartą	121
Rysunek 34 Przebieg rezerwatu Zamczysko	122
Rysunek 35 Lokalizacja pomników przyrody na terenie Gminy Wręczyca Wielka	125
Rysunek 36 Przebieg użytku ekologicznego Dzicze Bagno	126
Rysunek 37 Przebieg użytku ekologicznego Bagno w Jeziorze	127
Rysunek 38 Mapa zagrożenia powodziowego wraz z głębokością wody obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat– Pankówka	130
Rysunek 39 Mapa ryzyka powodziowego, negatywne konsekwencje dla środowiska, dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej. Obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat– Pankówka	131
Rysunek 40 Mapa zagrożenia powodziowego wraz z głębokością wody obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat– Truskolasy	132
Rysunek 41 Mapa ryzyka powodziowego, negatywne konsekwencje dla środowiska, dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej. Obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat– Truskolasy	133

Wykaz pojęć i skrótów, użytych w opracowaniu

ARiMR	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
B(a)P	benzoalfapiren
BDL	Bank Danych Lokalnych
BZT5	Biochemiczne zapotrzebowanie tlenu
ChZT	Chemiczne zapotrzebowanie tlenu
DK	Droga krajowa
DW	Droga wojewódzka
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GUS-	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
OZE	Odnawialne Źródła Energii
RPO	Regionalny Program Operacyjny
SPA2020	„Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”
WIOŚ	Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ZDR	Zakład o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej
ZZR	Zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej

1 WSTĘP

Podstawą opracowania „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2024– 2027 z perspektywą do 2030 roku” jest zapis ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (art. 17 ust. 1 t.j. Dz. U. z 2024 poz.54), który nakłada na organy wykonawcze województwa, powiatu i gminy obowiązek opracowania programu ochrony środowiska.

Celem Programu jest dążenie do poprawy stanu środowiska w gminie poprzez ograniczenie negatywnego wpływu źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie jego zasobami. Realizacja celów będzie możliwa dzięki zapewnieniu sprawnego i uporządkowanego systemu wykorzystania środków finansowych na opisane działania. Przyjęcie Programu będzie miało wpływ na zmianę złych nawyków i przyzwyczajzeń oraz podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców, a tym samym przyczyni się do poprawy stanu jakości środowiska oraz warunków życia mieszkańców gminy. Program odnosi się kompleksowo do zagadnień ochrony środowiska i koordynuje działania w tym zakresie. Zawiera priorytety ekologiczne, rodzaj działań proekologicznych, proponując środki i mechanizmy ich rozwiązania w określonym czasie, środki i mechanizmy niezbędne do osiągnięcia wyznaczonych celów.

Dokument opracowano zgodnie z aktualnie obowiązującymi w tym zakresie aktami prawnymi jak również w oparciu o wytyczne sporządzania Programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym przygotowane przez Ministerstwo Środowiska.

Uchwalony „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2024–2027 z perspektywą do 2030 roku” przyczyni się do określenia polityki środowiskowej, ustalenia celów i zadań z zakresu ochrony środowiska oraz szczegółowych programów zarządzania odnoszących się do aspektów środowiskowych.

2 STRESZCZENIE

W „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2024– 2027 z perspektywą do 2030 roku” wykonano przegląd komponentów środowiska oraz ocenę istniejącego stanu jego ochrony. W opracowaniu zostały określone główne cele i priorytety działań ekologicznych.

Program zawiera krótką charakterystykę gminy: położenie geograficzne, stan zagospodarowania terenu, warunki klimatyczne i sytuację demograficzną.

Program zawiera diagnozę poszczególnych komponentów środowiska i ocenę zagrożeń w zakresie:

- klimatu i powietrza atmosferycznego,
- klimatu akustycznego,
- gospodarowania wodami,
- zasobów geologicznych,
- gleb,
- gospodarki odpadami,
- oddziaływania pól elektromagnetycznych,
- zasobów przyrodniczych,
- nadzwyczajnych zagrożeń środowiska,
- działań edukacyjnych,
- adaptacji do zmian klimatu.

Ponadto określone zostały sposoby zarządzania Programem i możliwe formy finansowania działań proekologicznych.

Program zawiera możliwe do osiągnięcia cele ekologiczne w zaplanowanej perspektywie czasowej, które stanowią podsumowanie zadań przewidzianych do realizacji na terenie gminy. W planowaniu długoterminowym uwzględniono szeroki zakres zadań związanych z ochroną środowiska, za realizację których odpowiedzialne są władze gminy (zadania własne). Jednocześnie zostały wskazane zadania dla innych podmiotów, których realizacja nie wchodzi w zakres obowiązków gminy (zadania koordynowane).

I. Powietrze atmosferyczne

Działania z zakresu monitoringu powietrza na terenie Gminy Wręczyca Wielka i całego województwa śląskiego prowadzi Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. Na terenie gminy nie były prowadzone pomiary z zakresu monitoringu jakości powietrza. Według *Rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022* na terenie województwa śląskiego zostało wydzielonych 5 stref.

Na podstawie ocen jakości powietrza wg kryterium ochrony zdrowia, przedstawionych w rocznych ocenach jakości powietrza w województwie śląskim, wykonanych w latach 2018–2022 Gmina Wręczyca Wielka leżąca w strefie śląskiej, należy do obszarów przekroczeń stężenia dla: pyłu zawieszonego PM10, pyłu 2,5, ozonu i benzo(a)pirenu w pyłe PM10.

II. Klimat akustyczny

Klimat akustyczny Gminy Wręczyca Wielka jest kształtowany w głównej mierze przez ruch komunikacyjny. Głównym źródłem emisji hałasu są drogi wojewódzkie nr: 494, 492, oraz autostrada A1, a także sieć dróg powiatowych i gminnych.

III. Gospodarowanie wodami

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 r. poz. 335), Gmina Wręczyca Wielka jest częściowo położona na obszarze Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu, znajduje się w zasięgu zlewni następujących jednolitych części wód:

- RW60000918129– Stradomka,
- RW6000091816589– Górnianka,
- RW600009181669– Biała Oksza,
- RW600009181689– Kocinka,
- RW6000091816191– Liswarta do Młynówki Kamińskiej,
- RW600009181649– Pankówka.

Wyniki klasyfikacji i ocen na podstawie badań w punktach reprezentatywnych do oceny

a) Klasyfikacja stanu/ potencjału ekologicznego jcwp

- Dobry stan ekologiczny jcwp: Kocinka,

- Umiarkowany stan ekologiczny jcwp: Biała Oksza, Liswarta do Młynówki Kamińskiej,
- Słaby stan ekologiczny jcwp: Gorzelanka, Stradomka do wypływu ze zb. Blachownia.

b) Klasyfikacja stanu chemicznego jcwp

- Dobry stan chemiczny jcwp: Gorzelanka,
- Poniżej dobrego stan chemiczny jcwp: Kocinka, Liswarta do Młynówki Kamińskiej.

c) Ocena stanu wód jcwp

- Zły stan wód wszystkie oceniane jcwp.

Na obszarze Gminy Wręczyca Wielka występuje jeden główny zbiornik wód podziemnych (GZWP). Jest to zbiornik Częstochowa (W) (325).

IV. Zasoby geologiczne

Na terenie Gminy Wręczyca Wielka zostało udokumentowanych 16 złóż kopalin: Czarna Wieś, Golce– Hutka, Grodzisko, Hutka, Hutka IIA, Hutka III, Hutka IV, Hutka V, Hutka VI, Hutka– I, Jerzy– Malice, Kawki, Kuleje, Pierzchno, Szarlejka, XX– lecie Wręczyca. Z 16 udokumentowanych złóż 9 zostało skreślonych z bilansu zasobów.

V. Gleby

Na terenie gminy Wręczyca Wielka występują gleby w większości wykształcone w materiale czwartorzędowym, jak: piaski, gliny, muły i torfy oraz powstałe ze skał wieku jurajskiego: ility, wapienie. Pod względem typologicznym większość gleb należy do typu pseudobielicowego.

VI. Gospodarka odpadami

Każdego roku gmina przeprowadza analizę stanu gospodarki odpadami komunalnymi na swoim terenie zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 10 oraz art. 9tb ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. 2024 poz. 399). Informacje o ilości odpadów komunalnych zebranych na terenie Gminy Wręczyca Wielka są udostępniane na stronie internetowej gminy.

W poniżej tabeli przedstawiono ilość odpadów odebranych/zebranych z terenu gminy w latach 2020– 2022, które wyniosły odpowiednio:

Kod odebranych odpadów komunalnych	Rodzaj odpadu	Ilość odpadów [Mg]					
		ilość odebranych odpadów sprzed nieruchomości	ilość wszystkich odebranych odpadów	ilość odebranych odpadów sprzed nieruchomości	ilość wszystkich odebranych odpadów	ilość odebranych odpadów sprzed nieruchomości	ilość wszystkich odebranych odpadów
		2020		2021		2022	
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	129,940	130,080	106,457	106,577	296,680	298,04
15 01 04	Opakowania z metali	159,800	159,800	118,940	118,940	-	-
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	91,080	91,800	81,088	82,118	94,247	96,297
15 01 07	Opakowania ze szkła	341,700	341,980	534,457	536,957	479,440	488,29
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	0,000	21,560	0,000	12,920	0,000	18,14
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	648,020	648,420	791,875	792,055	871,204	871,204
20 01 08	Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	45,580	45,580	-	-	-	-
16 01 03	Zużyte opony	50,800	50,800	55,140	55,140	44,060	44,06
17 01 07	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	71,080	76,480	88,500	115,140	124,580	140,26
20 01 23*	Urządzenia zawierające freony	0,000	1,404	2,425	2,604	1,065	1,45
20 01 34	Baterie i akumulatory inne niż wymienione w 20 01 23	0,000	0,001	0,000	0,109	-	-
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23, 20 01 35	39,320	39,596	27,575	27,619	17,860	18,316
20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	0,000	0,069	1,755	1,827	0,335	0,457
20 01 99	Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny	47,040	47,040	-	-	-	-
20 02 03	Inne odpady nieulegające biodegradacji	0,000	72,320	0,000	76,380	0,000	85,74
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	151,820	151,820	184,846	186,626	135,320	135,32
20 03 01	Odpady zmieszane	3 836,960	4 175,020	3 931,337	4 229,697	3 742,759	4090,139
20 01 39	Tworzywa sztuczne	48,320	48,320	57,600	57,600	-	-
17 03 80	Papa odpadowa	7,140	8,380	7,780	7,780	7,820	7,82

17 01 01	Odpady z betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	8,560	8,560	-	-	0,000	22,54
17 09 04	Z mieszane odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02, 17 09 03	0,000	3,140	0,000	9,860	0,000	1,24
SUMA		5 677,160	6 122,170	5 989,775	6 419,949	5 815,370	6 319,313

Źródło: „Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi w Gminie Wręczyca Wielka” za lata 2018–2022

VII. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Na terenie Gminy Wręczyca Wielka istnieje szereg źródeł promieniowania elektromagnetycznego pochodzącego z urządzeń i instalacji energetycznych. Rozbudowany układ elektroenergetyczny tworzą:

- linie napowietrzne wysokiego napięcia,
- stacje radiokomunikacyjne i telekomunikacyjne,
- stacje transformatorowe.

Badania poziomu promieniowania elektromagnetycznego prowadzi Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. W ramach realizacji Państwowego Monitoringu Środowiska na terenie Gminy Wręczyca Wielka w latach 2020–2022, przeprowadzono jeden pomiar okresowy (monitoringowy) promieniowania elektromagnetycznego (PEM) w punkcie pomiarowym zlokalizowanym w miejscowości Wręczyca Wielka w rejonie ul. Strażackiej. Badanie przeprowadzone w dniu 25.06.2020 roku, wykazało występowanie średniego poziomu promieniowania elektromagnetycznego o wartości poniżej progu czułości sondy pomiarowej tj. 0,5 V/m. Pomiarów wykonanych w 2023 roku są w trakcie opracowywania, pełne wyniki będą dostępne w drugim kwartale 2024 roku.

VIII. Zasoby przyrodnicze

Ogólna powierzchnia lasów na terenie Gminy Wręczyca Wielka według danych BDL na dzień 31.12.2022 r. wynosiła 5 403,19 ha. Lasy publiczne Skarbu Państwa stanowią ok. 4 970,70 ha. Obszary leśne na terenie gminy są skupione w większych kompleksach leśnych. Lasy zajmują znaczną powierzchnię gminy.

Na terenie gminy znajdują się obszary chronionego krajobrazu, które obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Na terenie Gminy Wręczyca Wielka znajduje się Park Krajobrazowy Lasy nad Górną Liswartą, Rezerwat Zamczysko, 11 pomników przyrody oraz dwa użytki ekologiczne.

IX. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Na terenie Gminy Wręczyca Wielka aktualnie nie zlokalizowano zakładów o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. W ostatnich latach nie zanotowano także na terenie gminy żadnych awarii ani też zdarzeń o znamionach poważnej awarii. Mimo, iż na obszarze gminy nie występują ZZR (Zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej) oraz ZDR (Zakład o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej), występują również inne zagrożenia takie jak:

- zagrożenia pożarowe, które powstają głównie na obszarach leśnych, szczególnie w okresach długotrwałej suszy,
- zagrożenia drogowe – szlaki komunikacji przecinające teren gminy są potencjalnymi miejscami zagrożenia pożarowego, chemicznego oraz ekologicznego,
- klęski żywiołowe, powodzie, zatopienia,
- inne klęski żywiołowe (huragany, gradobicia, śnieżycy, duże i długotrwałe mrozy).

X. Działania edukacyjne

Na terenie gminy były prowadzone działania, obejmujące edukację mieszkańców gminy w zakresie ochrony przyrody, dbania o czyste powietrze i przeciwdziałanie smogowi, a także programy motywujące ludność do oszczędzania wody oraz dbałości o stan środowiska. Konieczne jest kontynuowanie przez gminę polityki uświadczenia problemu ochrony powietrza (propagowanie informacji o możliwościach stosowania proekologicznych źródeł ciepła, termomodernizacji i działalności funduszy proekologicznych).

XI. Adaptacja do zmian klimatu

Elementy takie jak: nawalne deszcze, huraganowe wiatry, fale upałów, gradobicia, susze itp. przyczyniają się do zagrożenia dla normalnego i poprawnego funkcjonowania miast i gmin. Zagrożenie to dotyczy również Gminy Wręczyca Wielka. Coraz częstsze fale upałów w okresie letnim, bez opadów atmosferycznych prowadzą do okresów suszy i obniżania się poziomów rzek.

3 ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU

Założenia wyjściowe do Programu stanowią zewnętrzne i wewnętrzne uwarunkowania, które wynikają z obowiązujących aktów prawnych oraz innych dokumentów, uwzględniających zagadnienia ochrony środowiska. Konieczna jest analiza planów rozwojowych gminy w zakresie gospodarczym, przestrzennym i społecznym.

Przedstawione uwarunkowania wraz z oceną aktualnego stanu środowiska w gminie są podstawą do zdefiniowania priorytetów i celów w zakresie ochrony środowiska naturalnego oraz racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi.

3.1 Spójność z głównymi dokumentami strategicznymi i programowymi

Program jest zgodny z dokumentami krajowymi i regionalnymi pod względem ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. Zdefiniowane priorytety i cele wpisują się w większość proponowanych zagadnień strategicznych dokumentów. Spójność celów „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2024– 2027 z perspektywą do 2030 roku” odniesiono do celów sformułowanych w takich dokumentach jak:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Polityka ekologiczna państwa 2030– strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej,
- Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko– perspektywa do 2020 r.”
- Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”,
- Strategia zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 roku,
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030,
- Strategia „Sprawne Państwo 2020”,
- Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022,
- Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2030,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020,
- Polityka energetyczna Polski do 2030 roku,
- Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii,

- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego "Śląskie 2030",
- Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021–2027,
- Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mający na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji, wraz z jego aktualizacją,
- Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024,
- Uchwała antysmogowa dla województwa śląskiego,
- „Aktualizacja Programu ochrony środowiska dla Powiatu Kłobuckiego na lata 2018–2021, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2022– 2025”.

Tabela 1 Spójność Programu Ochrony Środowiska z głównymi dokumentami strategicznymi

Cele dokumentu strategicznego	Odpowiadające cele Programu Ochrony Środowiska
<i>Dokumenty szczebla krajowego</i>	
<u>Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności</u>	
<p>1. Cel 7– Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu Środowiska.</p> <p>I. Kierunek interwencji– Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne, II. Kierunek interwencji– Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych, III. Kierunek interwencji– Realizacja programu inteligentnych sieci w elektroenergetyce, IV. Kierunek interwencji– Wzmocnienie roli odbiorców finalnych w zarządzaniu zużyciem energii, V. Kierunek interwencji– Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki, VI. Kierunek interwencji– Zwiększenie poziomu ochrony środowiska.</p> <p>2. Cel 8– Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.</p> <p>I. Kierunek interwencji– Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach, II. Kierunek interwencji– Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie– miasta, III. Kierunek interwencji– Zrównoważony wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno–spożywczego zapewniający bezpieczeństwo żywnościowe oraz stymulujący wzrost pozarolniczego zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, IV. Kierunek interwencji– Wprowadzenie rozwiązań prawno–organizacyjnych stymulujących rozwój miast.</p> <p>3. Cel 9– Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski.</p> <p>I. Kierunek interwencji– Udrożnienie obszarów miejskich i metropolitalnych poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.</p>	<p>Wszystkie cele Programu wpisują się w założenia celów strategii.</p>

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

<p>1. Cel szczegółowy I– Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.</p> <p>i. Kierunek interwencji– Stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny.</p> <p>2. Cel szczegółowy II– Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.</p> <p>i. Kierunek interwencji– Wsparcie dla podwyższania atrakcyjności inwestycyjnej Śląska oraz promocji zmian strukturalnych,</p> <p>ii. Kierunek interwencji– Aktywne gospodarstwo i przyjazne mieszkańcom miasta,</p> <p>iii. Kierunek interwencji– Rozwój obszarów wiejskich.</p> <p>3. Obszar wpływający na osiągnięcie celów <i>Strategii</i>– Transport.</p> <p>i. Kierunek interwencji– Budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce,</p> <p>ii. Kierunek interwencji– Zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności,</p> <p>4. Obszar wpływający na osiągnięcie celów <i>Strategii</i>– Energia.</p> <p>i. Kierunek interwencji– Poprawa bezpieczeństwa energetycznego kraju,</p> <p>ii. Kierunek interwencji– Poprawa efektywności energetycznej,</p> <p>iii. Kierunek interwencji– Rozwój techniki.</p> <p>5. Obszar wpływający na osiągnięcie celów <i>Strategii</i>– Środowisko.</p> <p>i. Kierunek interwencji– Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód,</p> <p>ii. Kierunek interwencji– Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,</p> <p>iii. Kierunek interwencji– Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego,</p> <p>iv. Kierunek interwencji– Ochrona gleb przed degradacją,</p> <p>v. Kierunek interwencji– Zarządzanie zasobami geologicznymi,</p>	<p>Poszczególne cele Programu wpisują się w założenia celów.</p>
---	--

<p>vi. Kierunek interwencji– Gospodarka odpadami, vii. Kierunek interwencji– Oddziaływanie na jakość życia w zakresie klimatu akustycznego i oddziaływania pól elektromagnetycznych.</p>	
<p><u>Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej</u></p>	
<p>1. Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (I).</p> <p>i. Kierunek interwencji: Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód (I.1),</p> <p>ii. Kierunek interwencji: Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania (I.2),</p> <p>iii. Kierunek interwencji: Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb (I.3) ,</p> <p>iv. Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej (I.4).</p> <p>2. Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (II).</p> <p>i. Kierunek interwencji: Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu (II.1),</p> <p>ii. Kierunek interwencji: Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (II.2),</p> <p>iii. Kierunek interwencji: Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (II.3),</p> <p>iv. Kierunek interwencji: Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa (II.4),</p> <p>v. Kierunek interwencji: Wspieranie wdrażania eko-innowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (II.5),</p>	<p>Poszczególne cele Programu wpisują się w założenia wymienionych celów.</p>

<p>3. Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III).</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zmianom klimatu (III.1). ii. Kierunek interwencji: Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III.2). <p>4. Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa (IV).</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Kierunek interwencji: Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji (IV.1). <p>5. Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska (V).</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Kierunek interwencji: Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania (V.1). 	
<p><u>Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.</u></p>	
<p>1. Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię.</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Kierunek interwencji 2.1. Lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii, ii. Kierunek interwencji 2.2. Poprawa efektywności energetycznej, iii. Kierunek interwencji 2.6. Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii, iv. Kierunek interwencji 2.7. Rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich, v. Kierunek interwencji 2.8. Rozwój systemu zaopatrywania nowej generacji pojazdów wykorzystujących paliwa alternatywne. 	<p>Poszczególne cele Programu wpisują się w założenia wymienionych celów.</p>
<p><u>Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”</u></p>	
<p>1. Cel 1: Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki.</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Kierunek działań 1.2. Koncentracja wydatków publicznych na działaniach prorozwojowych i innowacyjnych. 	<p>Poszczególne cele Programu wpisują się w założenia wymienionych celów.</p>

<p>a) Działanie 1.2.3. Identyfikacja i wspieranie rozwoju obszarów i technologii o największym potencjale wzrostu,</p> <p>b) Działanie 1.2.4. Wspieranie różnych form innowacji,</p> <p>c) Działanie 1.2.5. Wspieranie transferu wiedzy i wdrażania nowych/nowoczesnych technologii w gospodarce (w tym technologii środowiskowych).</p> <p>ii. Kierunek działań 1.3. Uproszczenie, zapewnienie spójności i przejrzystości systemu danin publicznych mające na względzie potrzeby efektywnej i innowacyjnej gospodarki.</p> <p>a) Działanie 1.3.2. Eliminacja szkodliwych subsydiów i racjonalizacja ulg podatkowych.</p> <p>2. Cel 3: Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców.</p> <p>i. Kierunek działań 3.1. Transformacja systemu społeczno-gospodarczego na tzw. „bardziej zieloną ścieżkę”, zwłaszcza ograniczanie energo- i materiałochłonności gospodarki.</p> <p>a) Działanie 3.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju zrównoważonej produkcji i konsumpcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej,</p> <p>b) Działanie 3.1.2. Podnoszenie społecznej świadomości i poziomu wiedzy na temat wyzwań zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu,</p> <p>c) Działanie 3.1.3. Wspieranie potencjału badawczego oraz eksportowego w zakresie technologii środowiskowych, ze szczególnym uwzględnieniem niskoemisyjnych technologii węglowych (CTW),</p> <p>d) Działanie 3.1.4. Promowanie przedsiębiorczości typu „business & biodiversity”, w szczególności na obszarach zagrożonych peryferyjnością.</p> <p>ii. Kierunek działań 3.2. Wspieranie rozwoju zrównoważonego budownictwa na etapie planowania, projektowania, wznoszenia budynków oraz zarządzania nimi przez cały cykl życia.</p> <p>a) Działanie 3.2.1. Poprawa efektywności energetycznej i materiałowej przedsiębiorstw i architektoniczno-budowlanych oraz istniejących zasobów,</p> <p>b) Działanie 3.2.2. Stosowanie zasad zrównoważonej architektury.</p>	<p>a) Działanie 1.2.3. Identyfikacja i wspieranie rozwoju obszarów i technologii o największym potencjale wzrostu,</p> <p>b) Działanie 1.2.4. Wspieranie różnych form innowacji,</p> <p>c) Działanie 1.2.5. Wspieranie transferu wiedzy i wdrażania nowych/nowoczesnych technologii w gospodarce (w tym technologii środowiskowych).</p> <p>ii. Kierunek działań 1.3. Uproszczenie, zapewnienie spójności i przejrzystości systemu danin publicznych mające na względzie potrzeby efektywnej i innowacyjnej gospodarki.</p> <p>a) Działanie 1.3.2. Eliminacja szkodliwych subsydiów i racjonalizacja ulg podatkowych.</p> <p>2. Cel 3: Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców.</p> <p>i. Kierunek działań 3.1. Transformacja systemu społeczno-gospodarczego na tzw. „bardziej zieloną ścieżkę”, zwłaszcza ograniczanie energo- i materiałochłonności gospodarki.</p> <p>a) Działanie 3.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju zrównoważonej produkcji i konsumpcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej,</p> <p>b) Działanie 3.1.2. Podnoszenie społecznej świadomości i poziomu wiedzy na temat wyzwań zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu,</p> <p>c) Działanie 3.1.3. Wspieranie potencjału badawczego oraz eksportowego w zakresie technologii środowiskowych, ze szczególnym uwzględnieniem niskoemisyjnych technologii węglowych (CTW),</p> <p>d) Działanie 3.1.4. Promowanie przedsiębiorczości typu „business & biodiversity”, w szczególności na obszarach zagrożonych peryferyjnością.</p> <p>ii. Kierunek działań 3.2. Wspieranie rozwoju zrównoważonego budownictwa na etapie planowania, projektowania, wznoszenia budynków oraz zarządzania nimi przez cały cykl życia.</p> <p>a) Działanie 3.2.1. Poprawa efektywności energetycznej i materiałowej przedsiębiorstw i architektoniczno-budowlanych oraz istniejących zasobów,</p> <p>b) Działanie 3.2.2. Stosowanie zasad zrównoważonej architektury.</p>
<u>Strategia zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 roku</u>	
<p>i. Kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności,</p> <p>ii. Kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.</p>	<p>Poszczególne cele Programu wpisują się w założenia wymienionych celów.</p>
<u>Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030</u>	

<p>1. Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska.</p> <p>i. Kierunek interwencji: II.4. Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska,</p> <p>ii. Kierunek interwencji: II.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.</p>	<p>Poszczególne cele Programu wpisują się w założenia wymienionych celów.</p>
<p>Strategia „Sprawne Państwo 2020”</p>	
<p>1. Cel 3. Skuteczne zarządzanie i koordynacja działań rozwojowych.</p> <p>i. Kierunek interwencji 3.2. Skuteczny system zarządzania rozwojem kraju.</p> <p>a) Przedsięwzięcie 3.2.1. Wprowadzenie mechanizmów zapewniających spójność programowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego,</p> <p>b) Przedsięwzięcie 3.2.2. Zapewnienie ładu przestrzennego,</p> <p>c) Przedsięwzięcie 3.2.3. Wspieranie rozwoju wykorzystania informacji przestrzennej z wykorzystaniem technologii cyfrowych.</p> <p>2. Cel 5. Efektywne świadczenie usług publicznych.</p> <p>i. Kierunek interwencji 5.2. Ochrona praw i interesów konsumentów.</p> <p>a) Przedsięwzięcie 5.2.3. Wzrost świadomości uczestników obrotu o przysługujących konsumentom prawach oraz stymulacja aktywności konsumenckiej w obszarze ochrony tych praw.</p> <p>ii. Kierunek interwencji 5.5. Standaryzacja i zarządzanie usługami publicznymi, ze szczególnym uwzględnieniem technologii cyfrowych.</p> <p>a) Przedsięwzięcie 5.5.2. Nowoczesne zarządzanie usługami publicznymi.</p>	<p>Poszczególne cele Programu wpisują się w założenia wymienionych celów.</p>
<p>Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022</p>	
<p>1. Cel 3. Rozwój odporności na zagrożenia bezpieczeństwa narodowego.</p> <p>i. Priorytet 3.1. Zwiększanie odporności infrastruktury krytycznej.</p> <p>a) Kierunek interwencji 3.1.3. Zapewnienie bezpieczeństwa funkcjonowania energetyki jądrowej w Polsce.</p> <p>2. Cel 4. Zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa.</p> <p>i. Priorytet 4.1. Integracja rozwoju społeczno-gospodarczego i bezpieczeństwa narodowego.</p> <p>a) Kierunek interwencji 4.1.1. Wzmocnienie relacji między rozwojem regionalnym kraju a polityką obroną,</p>	<p>Poszczególne cele Programu wpisują się w założenia wymienionych działań.</p>

<p>b) Kierunek interwencji 4.1.2. Koordynacja działań i procedur planowania przestrzennego uwzględniających wymagania obronności i bezpieczeństwa państwa,</p> <p>c) Kierunek interwencji 4.1.3. Wspieranie rozwoju infrastruktury przez sektor bezpieczeństwa,</p> <p>d) Kierunek interwencji 4.1.4. Wspieranie ochrony środowiska przez sektor bezpieczeństwa.</p>	
<u>Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2030</u>	
<p>1. Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.</p> <p>i. Kierunek interwencji 1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska,</p> <p>ii. Kierunek interwencji 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych,</p> <p>iii. Kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów.</p> <p>2. Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.</p> <p>i. Kierunek interwencji 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.</p>	<p>Poszczególne cele Programu wpisują się w założenia wymienionych działań.</p>
<u>Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020</u>	
<p>1. Cel szczegółowy 4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.</p> <p>i. Kierunek interwencji– kształtowanie zdrowego stylu życia poprzez promocję zdrowia, edukację zdrowotną oraz środowiskową oraz działania wspierające dostęp do zdrowej i bezpiecznej żywności.</p>	<p>Poszczególne cele Programu wpisują się w założenia wymienionych działań.</p>
<u>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020</u>	
<p>1. Cel szczegółowy 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.</p> <p>i. Priorytet Strategii 4.1. Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej.</p> <p>a) Kierunek działań 4.1.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu.</p>	<p>Poszczególne cele Programu wpisują się w założenia wymienionych działań.</p>
<u>Polityka energetyczna Polski do 2030 roku</u>	
<p>I. Kierunek– poprawa efektywności energetycznej.</p> <p>I. Cel główny– dążenie do utrzymania zeroenergetycznego wzrostu gospodarczego, tj. rozwoju gospodarki następującego bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną,</p>	<p>Poszczególne cele Programu wpisują się w założenia wymienionych działań.</p>

<p>II. Cel główny– konsekwentne zmniejszanie energochłonności polskiej gospodarki do poziomu UE–15.</p> <p>2. Kierunek– wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii.</p> <p>I. Cel główny– racjonalne i efektywne gospodarowanie złożami węgla, znajdującymi się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,</p> <p>II. Cel główny– zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez dywersyfikację źródeł i kierunków dostaw gazu ziemnego.</p> <p>3. Kierunek– wytworzenie i przesyłanie energii elektrycznej oraz ciepła.</p> <p>I. Cel główny– zapewnienie ciągłego pokrycia zapotrzebowania na energię przy uwzględnieniu maksymalnego możliwego wykorzystania krajowych zasobów oraz przyjaznych środowisku technologii.</p> <p>4. Kierunek– dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej poprzez wprowadzenie energetyki jądrowej.</p> <p>I. Cel główny– przygotowanie infrastruktury dla energetyki jądrowej i zapewnienie inwestorom warunków do wybudowania i uruchomienia elektrowni jądrowych opartych na bezpiecznych technologiach, z poparciem społecznym i z zapewnieniem wysokiej kultury bezpieczeństwa jądrowego na wszystkich etapach: lokalizacji, projektowania, budowy, uruchomienia, eksploatacji i likwidacji elektrowni jądrowych.</p> <p>5. Kierunek– rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw.</p> <p>I. Cel główny– wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii i co najmniej do poziomu 15% w 2020 roku oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych,</p> <p>II. Cel główny– osiągnięcie w 2020 roku 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji,</p> <p>III. Cel główny– ochrona lasów przed nadmiernym eksploatowaniem, w celu pozyskiwania biomasy oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE, w tym biopaliw, tak aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną i rolnictwem oraz zachować różnorodność biologiczną,</p> <p>IV. Cel główny– wykorzystanie do produkcji energii elektrycznej istniejących urządzeń piętrzących stanowiących własność Skarbu Państwa,</p>	
--	--

<p>V. Cel główny- zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach.</p> <p>6. Kierunek- rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii.</p> <p>I. Cel główny- zapewnienie niezakłóconego funkcjonowania rynków paliw i energii, a przez to przeciwdziałanie nadmiernemu wzrostowi cen.</p> <p>7. Kierunek- ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko.</p> <p>I. Cel główny- ograniczenie emisji CO2 do 2020 roku przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego,</p> <p>II. Cel główny- ograniczenie emisji SO2i NOx oraz pyłów (w tym PM10 i PM2,5) do poziomów wynikających z obecnych i projektowanych regulacji unijnych,</p> <p>III. Cel główny- ograniczenie negatywnego oddziaływania energetyki na stan wód powierzchniowych i podziemnych,</p> <p>IV. Cel główny- minimalizacja składowania odpadów poprzez jak najszersze wykorzystanie ich w gospodarce,</p> <p>V. Cel główny- zmiana struktury wytwarzania energii w kierunku technologii niskoemisyjnych.</p>	
<p>Ustawa o odnawialnych źródłach energii</p>	
<p>Celem ustawy jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego i ochrony środowiska, • racjonalne wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, • kształtowanie mechanizmów i instrumentów wspierających wytwarzanie energii elektrycznej, ciepła lub chłodu w instalacjach odnawialnych źródeł energii, • tworzenie innowacyjnych rozwiązań w zakresie wytwarzania energii elektrycznej, ciepła lub chłodu, • tworzenie nowych miejsc pracy w wyniku przyrostu liczby oddawanych do użytkowania nowych instalacji odnawialnych źródeł energii, • zapewnienie wykorzystania na cele energetyczne produktów ubocznych i pozostałości z rolnictwa oraz przemysłu wykorzystującego surowce rolnicze. 	<p>Poszczególne cele Programu wpisują się w założenia wymienionych działań.</p>
<p><i>Dokumenty szczebla wojewódzkiego</i></p> <p>Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”</p>	

<p>Cel strategiczny C Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni:</p> <p>C.1. Wysoka jakość środowiska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie wdrożenia i egzekwowania rozwiązań poprawiających jakość powietrza. • Poprawa jakości wód i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, w tym wspieranie wdrażania rozwiązań w zakresie zintegrowanego i zrównoważonego zarządzania zasobami wodnymi w zlewni, ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania skutkom suszy. • Wsparcie działań zmierzających do zachowania i odtwarzania bio- i georóżnorodności, w tym ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, leśnych i korytarzy ekologicznych. • Promocja i rozwój zintegrowanego systemu gospodarki odpadami, w tym ograniczenie wytwarzania odpadów oraz prawidłowa segregacja odpadów przez wytwórców. • Wsparcie działań na rzecz redukcji hałasu oraz zmniejszania jego uciążliwości. • Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i kształtowanie postaw proekologicznych. <p>C.2. Efektywna infrastruktura:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa powiązań transportowych poprzez ich przywrócenie, rozbudowę, modernizację i zarządzanie infrastrukturą wzmocniającą dostępność i spójność regionu, w tym w zakresie dróg, linii kolejowych, szlaków wodnych oraz dróg rowerowych, a także wsparcie działań na rzecz wzrostu bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego. • Wsparcie rozwoju transportu intermodalnego i multimodalnego, w tym rozwój centrów logistycznych o znaczeniu międzynarodowym o wysokiej dostępności transportowej. • Rozwój proekologicznej infrastruktury wytwarzania, magazynowania i przesyłu energii elektrycznej i ciepła, w tym rozwój OZE. • Zapewnienie dostępu do sieci poprzez budowę i modernizację infrastruktury komunalnej. <p>C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekultywacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz zagospodarowanie terenów i obiektów przemysłowych m.in. na cele środowiskowe, gospodarcze, kulturalne, rekreacyjne. 	<p>Poszczególne cele Programu wpisują się w założenia wymienionych działań.</p>
---	---

<ul style="list-style-type: none"> • Adaptacja terenów miejskich i wiejskich do zmian klimatu, w tym wsparcie opracowania i wdrażania miejskich planów adaptacji, rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz zintegrowanych miejskich ekosystemów. • Wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym poprawa standardu energetycznego zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej. • Rozwój zrównoważonego budownictwa mieszkaniowego, w tym tworzenie i wdrażanie instrumentów wspierających rodziny w zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych, z uwzględnieniem racjonalizacji świadczenia usług publicznych. • Wsparcie wdrażania koncepcji „smart cities”. • Wsparcie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w miastach i ich obszarach funkcjonalnych oraz obszarach wiejskich, w szczególności transportu zbiorowego. • Poprawa dostępności transportu zbiorowego na obszarach peryferyjnych i transgranicznych. 	
Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021–2027	
<p>Priorytet II Fundusze europejskie na zielony rozwój:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cel szczegółowy RSO2.1 Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych. • Cel szczegółowy RSO2.2 Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (EU) 2018/2001 w sprawie energii odnawialnej, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju. • Cel szczegółowy RSO2.4 Wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, odpornością, z uwzględnieniem podejścia ekosystemu. • Cel szczegółowy RSO2.5 Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej. • Cel szczegółowy RSO2.6 Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej. • Cel szczegółowy RSO2.7 Wzmocnienie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczenie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia. 	<p>Poszczególne cele Programu wpisują się w założenia wymienionych działań.</p>

<p>Priorytet III Fundusze europejskie dla zrównoważonej mobilności</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cel szczegółowy RSO2.8 Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej. <p>Priorytet IV Fundusze europejskie dla sprawnego transportu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cel szczegółowy RSO3.2 Rozwój i udoskonalenie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej. <p>Priorytet IX Fundusze europejskie na rozwój terytorialny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cel szczegółowy RSO5.2 Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju spotecznego, gospodarczego i środowiskowego na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie. 	
<p><u>Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mający na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji</u></p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych. • Ograniczenie emisji ze źródeł komunikacyjnych w aglomeracjach i miastach. • Ograniczenie emisji ze źródeł komunikacyjnych w strefach. • Ograniczenie emisji wtórnej pyłu poprzez czyszczenie dróg na mokro. • Ograniczenie emisji wtórnej pyłu poprzez czyszczenie dróg na mokro po okresie zimowym. • Działania promocyjne i edukacyjne (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje konferencje) oraz informacyjne i szkoleniowe. 	<p>Poszczególne cele Programu wpisują się w założenia wymienionych działań.</p>
<p><u>Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024</u></p>	
<p>Cele długoterminowe do 2024 r.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze województwa śląskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych, • Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami, <p>Poszczególne cele Programu wpisują się w założenia wymienionych działań.</p>	

<ul style="list-style-type: none"> • System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód, • Zbudowanie systemu zgodnego z hierarchią postępowania z odpadami, w której priorytetem jest zapobieganie powstawaniu odpadów, a następnie przygotowanie do ponownego użycia, recykling i inne metody odzysku oraz wdrożenie modelu gospodarowania odpadami komunalnymi opartego na ich selektywnym zbieraniu i termicznym przekształcaniu pozostałych odpadów palnych z odzyskiem energii, • Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu, • Zrównoważona gospodarka zasobami surowców naturalnych, • Racjonalna gospodarka zasobami glebowymi, • Przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi, • Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska, • Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach, • Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków. 	
<p><u>Ustawa antysmogowa dla województwa śląskiego</u></p>	
<p>Uchwała antysmogowa to regulacja prawna dotyczy wszystkich użytkowników kotłów, pieców i kominków na paliwo stałe w Śląskiem od I września 2017 r. Dokument wskazuje rodzaj urządzeń grzewczych, dopuszczonych do stosowania oraz rodzaj paliw zakazanych do stosowania, czyli w czym można spalać i co można spalać. Realizacja uchwały antysmogowej ma doprowadzić do poprawy jakości powietrza w regionie, a tym samym przyczynić się do poprawy naszego zdrowia i większego komfortu życia.</p>	<p>Założenia Programu są zgodne z ustawą.</p>
<p><i>Dokumenty niezbędne powiatowego</i></p>	

„Aktualizacja Programu ochrony środowiska dla Powiatu Kłobuckiego na lata 2018–2021 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2022–2025”

Jako podstawowy cel ekologiczny na obszarze Powiatu Kłobuckiego przyjęto: Rozwój gospodarczy Powiatu przy zachowaniu walorów i poprawie stanu środowiska naturalnego. Realizacja celu głównego jest możliwa pod warunkiem przyjęcia jako powszechnie obowiązującej zasady zrównoważonego rozwoju, identyfikacji określonych priorytetów ochrony środowiska oraz realizacji celów cząstkowych. Do najistotniejszych celów i kierunków działań w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego i ochrony środowiska wytyczonych dla Powiatu Kłobuckiego należą:

- ochrona wód – zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, właściwa gospodarka wodno-ściekowa,
- ochrona powietrza, ochrona przed hałasem – zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcja emisji gazów i pyłów, zminimalizowanie uciążliwego hałasu,
- ochrona gleb i powierzchni ziemi – zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej gleb, ochrona przed degradacją,
- ochrona zasobów przyrodniczych – zachowanie zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem ich różnorodności oraz rozwój zasobów leśnych, racjonalna eksploatacja lasów,
- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych – zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów, wzrost udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych, ochrona zasobów kopalin,
- doskonalenie i racjonalizowanie systemu gospodarki odpadami – zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów, zwiększenie poziomów odzysku,
- rozwijanie współpracy z Gminami – wspólne działania na rzecz ochrony środowiska, prowadzenie skutecznej akcji edukacyjnej – działania zmierzające do pogłębienia świadomości ekologicznej mieszkańców, gwarantującej powodzenie realizacji wyżej wymienionych działań.

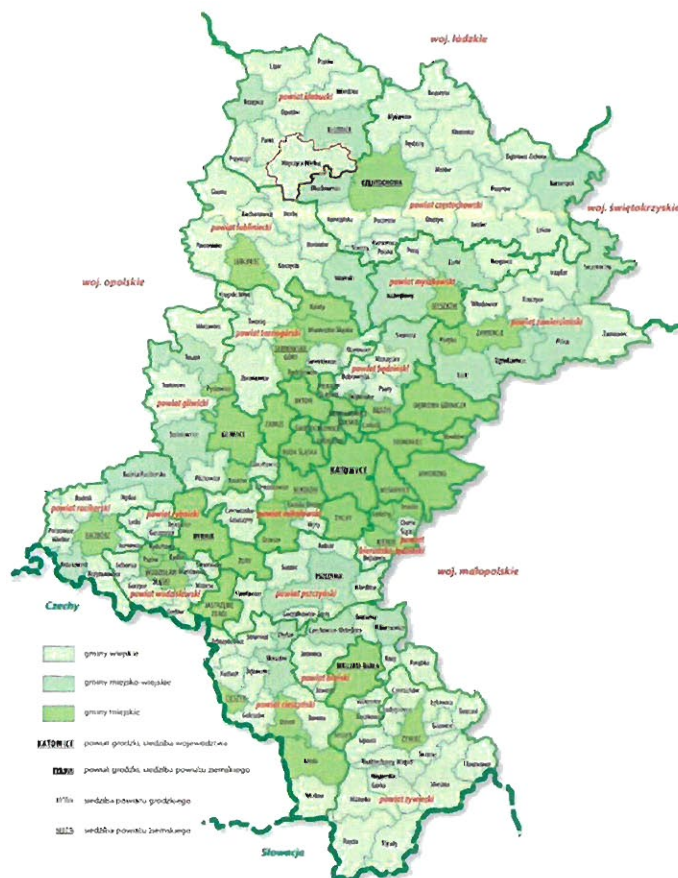
Źródło: opracowanie własne

Założenia Programu są zgodne z Powiatowym Programem.

4 CHARAKTERYSTYKA GMINY WRĘCZYCA WIELKA

4.1 Położenie Gminy Wręczyca Wielka

Gmina Wręczyca Wielka jest położona w północnozachodniej części województwa śląskiego, na zachód od Częstochowy. W granicach województwa śląskiego, do którego gmina należy, graniczy z miejscowościami z powiatu częstochowskiego: Blachownią, Częstochową, z gminami: Kłobuck, Opatów, Panki, Przystajń z powiatu kłobuckiego oraz gminą Herby z powiatu lublinieckiego.

Rysunek 1 Położenie Gminy Wręczyca Wielka

Źródło: <https://slaskie.polskamultimedialna.pl>

W skład gminy wchodzi 28 sołectw: Bieżeń, Borowe, Bór Zapilski, Brzezinki, Czarna Wieś, Długi Kąt, Golce, Grodzisko, Hutka, Jezioro, Kalej, Klepaczka, Kuleje, Nowiny, Nowa Szarlejka, Pierzchno, Piła Pierwsza, Piła Druga, Puszczew, Szarlejka, Węglowice, Wręczyca Mała, Wręczyca Wielka I, Wręczyca Wielka II, Truskolasy I, Truskolasy II, Wydra, Zamłynie skupiających 26 miejscowości: Bieżeń, Borowe, Bór Zapilski, Brzezinki, Czarna Wieś, Długi Kąt, Golce, Grodzisko, Hutka, Jezioro, Kalej, Klepaczka, Kuleje, Nowiny, Nowa Szarlejka, Pierzchno, Piła Pierwsza, Piła Druga, Puszczew, Szarlejka, Węglowice, Wręczyca Mała, Wręczyca Wielka, Truskolasy, Wydra, Zamłynie.

W przestrzeni Gminy Wręczyca Wielka dominują grunty leśne i użytki rolne. Gmina zajmuje powierzchnię 148 km² (z czego około 54% stanowią użytki rolne) i liczy około 17 634 mieszkańców.

Najwyższym stopniem urbanizacji gminy charakteryzuje się Wręczyca Wielka, gdzie w strukturze zabudowy wyraźnie dominuje budownictwo jednorodzinne z kilkoma wielorodzinnymi zespołami mieszkaniowymi.

Gmina znajduje się na drodze ważnych szlaków komunikacyjnych przechodzących przez jej obszar. Przez teren gminy przechodzą drogi wojewódzkie nr 492 i nr 494 oraz autostrada A1. Drogi stanowią dogodne połączenie z Częstochową, z Katowicami (DW911, DK79), a także z Wrocławiem (poprzez DK45, DK46, A4). Sieć dróg umożliwia łatwy dojazd z każdego miejsca na terenie gminy do dużych ośrodków gospodarczych takich jak Katowice, Częstochowa, Wrocław.

Warunki klimatyczne

Gmina, znajduje się w obrębie XV dzielnicy klimatycznej częstochowsko– kieleckiej. Najniższe temperatury występują w styczniu, a najwyższe w lipcu. Średnia roczna temperatura kształtuje się na poziomie 6– 8 stopni C. Roczna suma opadów na tym obszarze jest znaczna i waha się w granicach 615– 650 mm. Roczny rozkład opadów jest charakterystyczny dla klimatu kontynentalnego, maksimum opadów przypada na miesiące letnie, a szczególnie na miesiąc lipiec. Okres wegetacji trwa 210– 220 dni. Liczba dni z przymrozkiem wynosi 110– 120. Ostatnie przymrozki wiosenne występują w drugiej połowie kwietnia, a pierwsze dni z przymrozkami jesiennymi przypadają na drugą dekadę października (czasem jednak występują już na początku tego miesiąca).

Ludność

Wg danych GUS teren Gminy Wręczyca Wielka w 2022 roku był zamieszkiwany przez ogólną liczbę ludności wynoszącą 17 634, z czego kobiety stanowiły 50,47% a mężczyźni 49,53%.

Na przestrzeni ostatnich lat notuje się niewielki wzrost liczby mieszkańców, w porównaniu z rokiem 2010, liczba ludności wzrosła o 124 osoby. W wieku produkcyjnym według stanu na rok 2022 znajdowało się 60,14% społeczeństwa.

4.2 Infrastruktura techniczna

Gospodarka ciepła

Na obszarze Gminy Wręczyca Wielka brak jest scentralizowanego systemu zaopatrzenia w energię ciepłą.

Na terenie gminy istnieją jedynie lokalne źródła ciepła, zaopatrujące w ciepło zespoły budynków, pojedyncze budynki mieszkalne, usługowe i przemysłowe.

Źródła ciepła

Na terenie gminy istnieje kilka lokalnych kotłowni, usytuowanych głównie w budynkach użyteczności publicznej, zakładach pracy. Kotłownie w budynkach użyteczności publicznej zostały w ostatnich latach zmodernizowane. Modernizacja polegała głównie na wymianie kotłów nieekologicznych na nowe, bądź zastąpieniu paliw stałych paliwami ekologicznie czystymi.

Obszar zabudowy mieszkaniowej oraz zabudowa jednorodzinna rozproszona, zaopatrywane są w ciepło z indywidualnych źródeł, opalanych paliwami stałymi (węgiel kamienny, miął, drewno), względnie olejem opałowym i gazem. Instalacje indywidualne są jednym z większych emiterów zanieczyszczeń do atmosfery, gdyż lokalne źródła ciepła zazwyczaj charakteryzują się niską sprawnością i brakiem jakichkolwiek urządzeń ochrony atmosfery.

Gospodarka elektroenergetyczna

Charakterystyka istniejącego systemu elektroenergetycznego zasilającego w energię elektryczną odbiorców z terenu Gminy Wręczyca Wielka oparta została m.in. na informacjach uzyskanych od Polskich Sieci Elektroenergetycznych Operator S.A. w zakresie linii wysokich napięć 220 kV i 400 kV, przedsiębiorstwa energetycznego Tauron Dystrybucja S.A. w zakresie sieci wysokiego (110 kV), średniego i niskiego napięcia.

Przez teren Gminy Wręczyca Wielka nie przebiegają linie elektroenergetyczne, będące własnością PSE S.A. Na terenie Gminy Wręczyca Wielka jest zlokalizowana infrastruktura elektroenergetyczna, będąca w eksploatacji Tauron Dystrybucja S.A.:

- linie napowietrzne i kablowe średniego napięcia (SN),
- linie napowietrzne i kablowe niskiego napięcia (nN),
- stacje elektroenergetyczne SN/nN.

Zasilanie odbiorców zlokalizowanych na terenie Gminy Wręczyca Wielka odbywa się na średnim napięciu 20 kV liniami napowietrznymi i kabłowymi oraz sieciami niskiego napięcia, zasilanymi ze stacji elektroenergetycznych SN/nN, które stanowią własność Tauron Dystrybucja S.A.

Gospodarka gazowa

Na terenie Gminy Wręczyca Wielka sieć gazowa jest eksploatowana tylko w miejscowościach Wręczyca Wielka i Szarlejka. Ponadto w wielu budynkach jednorodzinnych na terenie całej gminy funkcjonują instalacje gazowe zasilane ze zbiorników na gaz płynny.

5 OCENA STANU ŚRODOWISKA

5.1 Klimat i powietrze atmosferyczne

Powietrze atmosferyczne jest szczególnie narażone na zanieczyszczenie ze względu na ogromną ilość substancji, jakie są emitowane z powierzchni ziemi. Źródła zanieczyszczeń powietrza możemy podzielić ze względu na pochodzenie na dwie grupy: pochodzenia naturalnego oraz antropogenicznego. O jakości powietrza decyduje wielkość i przestrzenny rozkład emisji ze wszystkich źródeł z uwzględnieniem przepływów transgranicznych i przemian fizykochemicznych zachodzących w atmosferze.

Zanieczyszczenia powietrza można podzielić na dwie grupy:

- zanieczyszczenia gazowe, lotne związki chemiczne np.: tlenki azotu, tlenki siarki, tlenek i dwutlenek węgla, węglowodory,
- zanieczyszczenia pyłowe:
 - ✓ pyły o działaniu toksycznym, zawierające metale ciężkie, pyły radioaktywne, azbestowe, pyły fluorków oraz niektórych nawozów mineralnych,
 - ✓ pyły szkodliwe, zawierające krzemionkę, drewno, bawełnę, glinokrzemiany,
 - ✓ pyły obojętne, zawierają głównie związki żelaza, węgla, gipsu, wapienia.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń na terenie Gminy Wręczyca Wielka są:

- źródła komunalno– bytowe– kotłownie lokalne, indywidualne źródła ciepła, źródła ciepła zakładów prywatnych, które mają bezpośredni wpływ na lokalny stan jakości

powietrza poprzez emisję zanieczyszczeń pyłowych. Wymienione emitory są przyczyną zjawiska „niskiej emisji”.

- źródła transportowe (liniowe)– emisja zanieczyszczeń na niewielkiej wysokości,
- sektor usługowy.

Powiat kłobucki charakteryzuje się niskim stopniem uprzemysłowienia. Wskazują na to ilości zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych. Według danych GUS w 2022 r. emisja pyłów z terenu powiatu kłobuckiego z zakładów zaliczanych do szczególnie uciążliwych wyniosła 16 ton, natomiast wielkość emisji gazów osiągnęła poziom 32 907 ton. W 2022 r. na urządzeniach do redukcji i neutralizacji zanieczyszczeń udało się zatrzymać 86,2% zanieczyszczeń pyłowych.

Poniższa tabela przedstawia emisję zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie powiatu kłobuckiego.

Tabela 2 Emisja zanieczyszczeń do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie powiatu kłobuckiego

Emisja zanieczyszczeń	Ilość zanieczyszczeń Mg/rok							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
<i>pyłowych:</i>								
ogółem	19	31	34	39	32	12	16	16
na 1 km ² powierzchni	0,02	0,03	0,04	0,04	0,04	0,01	0,02	0,02
ze spalania	19	30	33	38	31	12	14	15
<i>gazowych</i>								
ogółem	13 550	23 006	25 673	29 590	27 421	20 263	32 080	32 907
ogółem (bez dwutlenku węgla)	219	371	418	473	373	270	376	360
dwutlenek siarki	68	115	131	139	141	116	156	155
tlenki azotu	15	32	38	45	43	32	51	53
tlenki węgla	130	219	243	284	184	116	162	142
dwutlenek węgla	13 331	22 635	25 255	29 117	27 048	19 993	31 704	32 547
<i>zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń:</i>								
pyłowe	89,1	839	813	79,3	77,8	86,5	83,3	86,2
gazowe	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

5.1.1 Jakość powietrza

Podstawowym celem monitoringu jakości powietrza jest uzyskanie informacji o poziomach stężeń substancji w otaczającym powietrzu i na ich podstawie określenie wyników ocen jakości powietrza.

Według *Rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022* na terenie województwa śląskiego zostało wydzielonych 5 stref zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z 10 sierpnia 2012 roku w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. 2012, poz. 914). Strefy te zostały wymienione poniżej:

- 1) Aglomeracja górnośląska– PL2401,
- 2) Aglomeracja rybnicko– jastrzębska– PL2402,
- 3) Miasto Bielsko– Biała– PL2403,
- 4) Miasto Częstochowa– PL2404,
- 5) Strefa śląska– PL2405.

Gmina Wręczyca Wielka jest położona w strefie śląskiej (PL2405).

Tabela 3 Źródła emisji zanieczyszczeń powietrza

Zanieczyszczenie	Źródło emisji
Pył ogółem	Spalanie paliw, unoszenie pyłu przez wiatr, pojazdy, procesy technologiczne
Dwutlenek węgla	Spalanie paliw (elektrownie, elektrociepłownie, kotłownie komunalne)
Dwutlenek siarki	Spalanie paliw zawierających siarkę, procesy technologiczne, (elektrownie, elektrociepłownie, kotłownie komunalne)
Tlenek azotu	Spalanie paliw i procesy technologiczne przy wysokiej temperaturze
Dwutlenek azotu	Spalanie paliw i procesy technologiczne
Suma tlenków azotu	Sumaryczna emisja tlenków azotu (NO, NO ₂)– działalność przemysłowa, transport
Tlenek węgla	Powstaje podczas niepełnego spalania paliw (zakłady produkujące metale i wyroby z metali)
Metan	Górnictwo i kopalnictwo
Ozon	Powstaje naturalnie oraz z innych zanieczyszczeń (utleniaczy)

Źródło: opracowanie własne

Ocenę jakości powietrza i obserwację zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska (art. 88 ustawy Prawo ochrony środowiska). Lista zanieczyszczeń pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia objęła: benzen, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, tlenek węgla, ozon, pył zawieszony PM₁₀, pył zawieszony PM_{2,5}, arsen w pyle PM₁₀, benzo(α)piren w pyle PM₁₀, ołów w pyle PM₁₀, kadm w pyle PM₁₀ oraz nikiel w pyle PM₁₀.

Do zanieczyszczeń, które uwzględniono w ocenie ze względu na ochronę roślin należały: dwutlenek siarki, tlenki azotu oraz ozon.

Zgodnie z definicjami zawartymi w dyrektywie 2008/50/WE:

Poziom dopuszczalny oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony na podstawie wiedzy naukowej, w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który powinien być osiągnięty w określonym terminie i po tym terminie nie powinien być przekraczany.

Poziom docelowy oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który ma być osiągnięty tam gdzie to możliwe w określonym czasie.

Poziom celu długoterminowego oznacza poziom substancji w powietrzu, który należy osiągnąć w dłuższej perspektywie – z wyjątkiem przypadków, gdy nie jest to możliwe w drodze zastosowania proporcjonalnych środków – w celu zapewnienia skutecznej ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska.

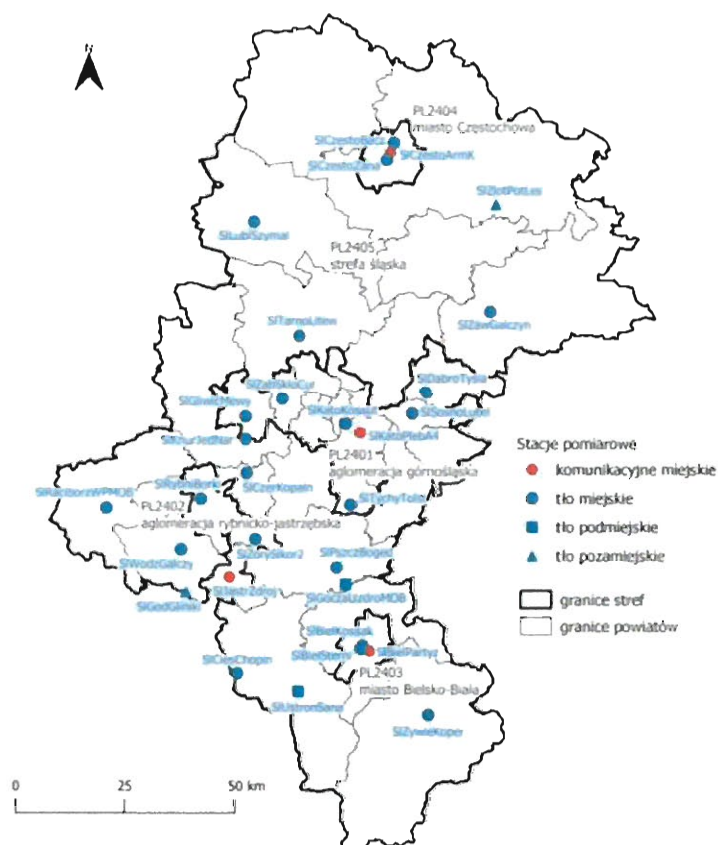
Ocena jakości powietrza przeprowadzona z uwzględnieniem kryterium ochrony zdrowia wykazała, iż w strefie śląskiej, do której zalicza się Gmina Wręczyca Wielka wystąpiły przekroczenia stężenia dla: pyłu zawieszonego PM10, pyłu 2,5, ozonu i benzo(a)pirenu w pyle PM10.

Tabela 4 Klasyfikacja strefy śląskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia

Zanieczyszczenie	2022
Dwutlenek azotu ¹⁾	A
Dwutlenek siarki ¹⁾	A
Pył zawieszony PM10 ¹⁾	C
Pył PM2,5– poziom dopuszczalny ²⁾	C1
Pył PM2,5– poziom dopuszczalny I fazy ²⁾	A
Ozon– poziom celu długoterminowego ¹⁾	D2
Tlenek węgla ¹⁾	A
Benzen ¹⁾	A
Benzo(a)piren w pyle PM10 ¹⁾	C
Arsen w pyle PM10 ¹⁾	A
Kadm w pyle PM10 ¹⁾	A
Nikiel w pyle PM10 ¹⁾	A
Ołów w pyle PM10 ¹⁾	A
¹⁾ klasa A– stężenia zanieczyszczenia nie przekraczały odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych, klasa C– stężenia zanieczyszczenia przekraczały poziomy dopuszczalne lub docelowe, klasa D2– stężenia ozonu przekraczały poziom celu długoterminowego,	

²⁾ klasa C – stężenia pyłu zawieszonego PM_{2,5} przekraczały poziom dopuszczalny do osiągnięcia do dnia 1.01.2015 r. (faza I), wynoszący 25 µg/m³,
 klasa C1 – stężenia pyłu zawieszonego PM_{2,5} przekraczały poziom dopuszczalny do osiągnięcia do dnia 1.01.2020 r. (faza II), wynoszący 20 µg/m³,

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2021

Rysunek 2 Lokalizacja stacji pomiarowych w województwie śląskim

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022

Kryteria klasyfikacyjne dwutlenku siarki dla ochrony zdrowia obejmują poziom dopuszczalny 1-godzinny i 24-godzinny z uwzględnieniem dopuszczalnej częstości przekraczania wynoszącej odpowiednio 24 raz dla stężeń 1-godzinnych wynoszących 350 µg/m³ i 3 razy dla stężeń dobowych wynoszących 125 µg/m³.

W 2022 roku najwyższe maksymalne stężenie 1-godzinne dwutlenku siarki nie przekroczyły 15% poziomu dopuszczalnego (350 µg/m³) w strefie śląskiej.

Cztery maksymalne stężenia 24-godzinne dwutlenku siarki nie przekroczyły 40% poziomu dopuszczalnego (125 µg/m³) w strefie śląskiej.

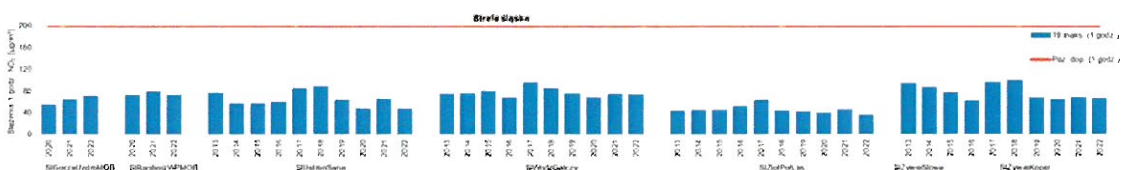
Rysunek 3 Stężenia 1–godzinne dwutlenku siarki (25 maksymalne) w strefie śląskiej w latach 2013–2022
Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022

Kryteria klasyfikacyjne dwutlenku azotu dla ochrony zdrowia obejmują poziom dopuszczalny 200 µg/m³ stężeń 1–godzinnych z uwzględnieniem dopuszczalnej częstości przekraczania wynoszącej 18 przekroczeń godzinnych oraz poziom dopuszczalny 40 µg/m³ w roku kalendarzowym.

W 2022 roku stężenia średnio roczne w strefie śląskiej na stacjach pomiarowych były na poziomie niższym niż dopuszczalny (poziom dopuszczalny 40 µg/m³). Również stężenia 1–godzinne dwutlenku azotu (19 maksymalne) nie przekroczyły poziomu dopuszczalnego, poziom dopuszczalny stężenia 1–godz. (200 µg/m³).

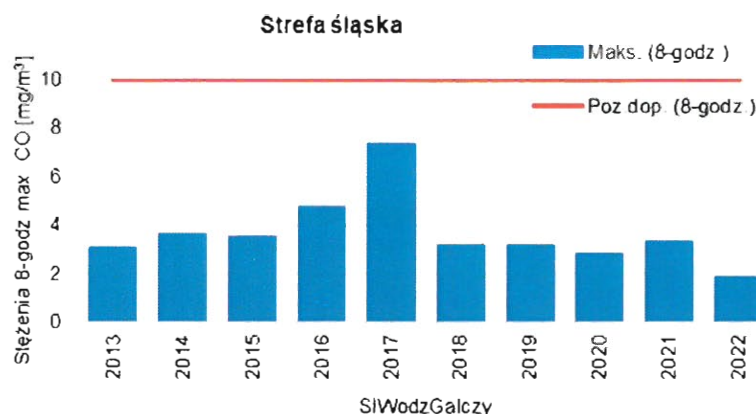

Rysunek 4 Stężenia średnie roczne dwutlenku azotu w strefie śląskiej w latach 2013–2022
Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022

Rysunek 5 Stężenia 1–godzinne dwutlenku azotu (19 maksymalne) w strefie śląskiej w latach 2013–2022
Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022

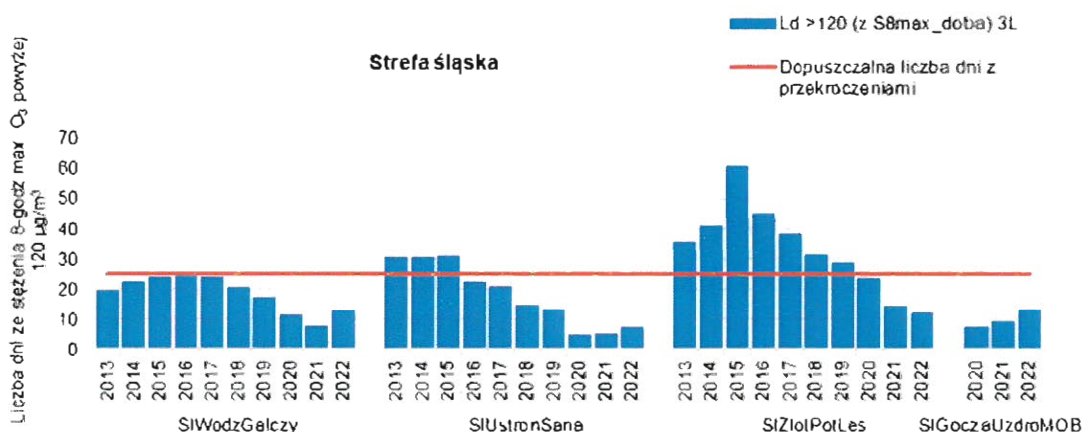
W 2022 roku stężenia maksymalne ośmiogodzinne tlenku węgla nie przekroczyły poziomu dopuszczalnego i wynosiły 20% wartości dopuszczalnej 10 mg/m³ (klasa A).

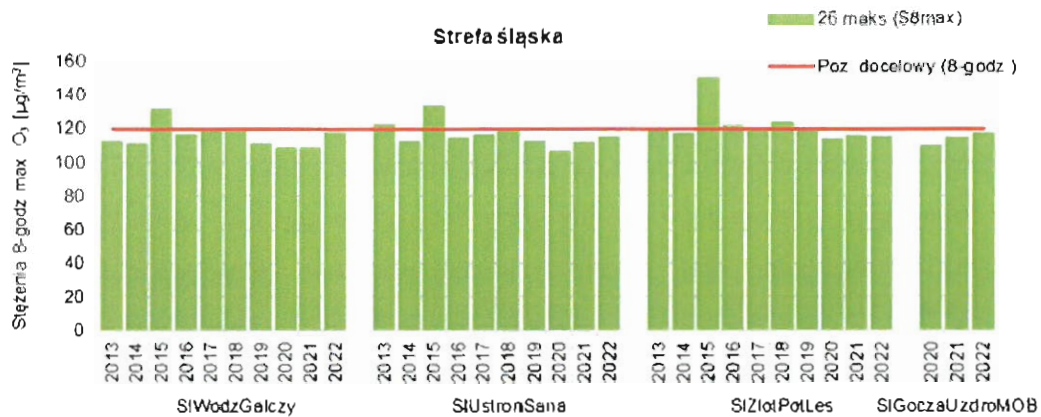
Rysunek 6 Stężenia maksymalne 8-godzinne tlenku węgla w strefie śląskiej w latach 2013–2022
Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022

Dla ozonu istnieją dwa kryteria klasyfikacji strefy pod kątem ochrony zdrowia: poziom docelowy $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ i dopuszczalna liczba przekroczeń wynosząca 25 dni uśredniona w ciągu kolejnych trzech lat oraz poziom celu długoterminowego $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Dopuszczalna częstość przekraczania poziomu docelowego maksymalnego stężenia 8-godzinnego, uśredniona za okres trzech lat nie była wyższa niż 25 dni w strefie śląskiej. Klasyfikacja stref w województwie śląskim dla ozonu w odniesieniu do poziomu docelowego wykazała klasę A we wszystkich strefach, w przypadku poziomu celu długoterminowego uzyskano klasę D2

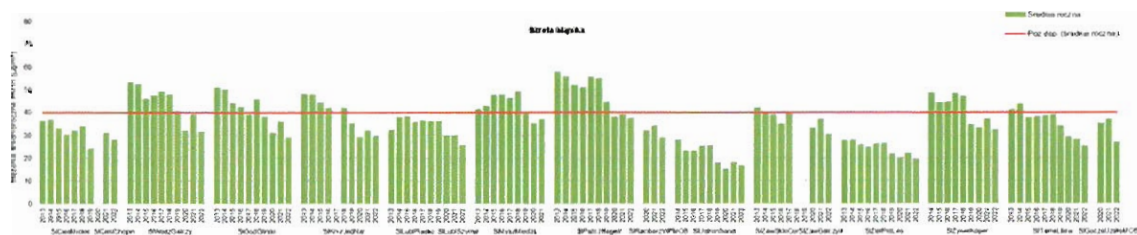
Rysunek 7 Liczba dni w latach 2013–2022 w strefie śląskiej, w których najwyższa ośmiogodzinna średnia krocząca stężenie ozonu przekraczała $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$
Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022

Rysunek 8 Przebieg 26–tych maksymalnych rocznych wartości dobowych maksimów ze stężeń średnich 8–godzinnych ozonu

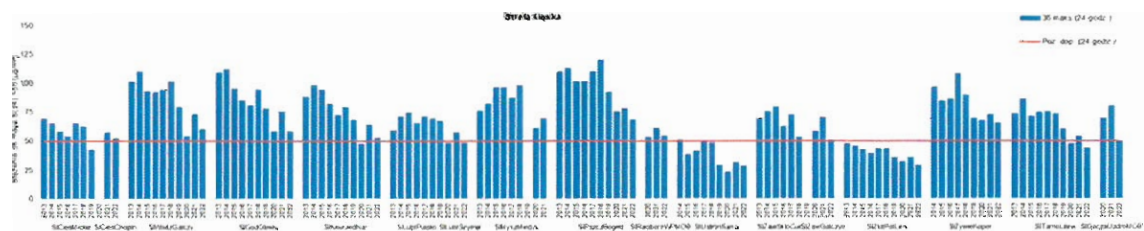
Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022

Kryteria klasyfikacyjne pyłu PM₁₀ dla ochrony zdrowia obejmują poziom dopuszczalny stężeń średnich rocznych 40 µg/m³ oraz dopuszczalną częstość przekraczania wynoszącą 35 dni dla stężeń dobowych przekraczających 50 µg/m³.

Rysunek 9 . Stężenia średnie roczne pyłu PM₁₀ w strefie śląskiej w latach 2013–2022

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022

Rysunek 10 Przebieg 36 maksymalnej wartości 24–godzinowej stężenia pyłu PM₁₀ na poszczególnych stanowiskach

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022

Dla pyłu PM_{2.5} przeprowadzono klasyfikację pod kątem dotrzymania poziomu dopuszczalnego II fazy (20 µg/m³), stosując nazewnictwo klas: A1 oraz C1. Faza II dla PM_{2.5} jest od 2020 r. obowiązującym poziomem normatywnym oceny (rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 roku w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu zmienione przez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 października

2019 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu Dz. U. z 2021 r. poz. 845) i jednocześnie główną obowiązującą klasyfikacją, decydującą np. o działaniach prowadzonych na obszarze strefy. Dodatkowo klasyfikacja wykonana pod kątem dotrzymania poziomu dopuszczalnego i fazy pyłu PM_{2,5} dla ochrony zdrowia obejmująca poziom dopuszczalny stężeń średnich rocznych 25 µg/m³ wykazała, że dla strefy śląskiej stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego na większości stanowisk.

Rysunek 11 Średnie roczne stężenia pyłu PM_{2,5} w województwie śląskim w latach 2013–2022
Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022

Kryterium klasyfikacyjne dla ołowiu w celu ochrony zdrowia stanowi poziom dopuszczalny 0,5 µg/m³ w roku kalendarzowym. Średnioroczne stężenia ołowiu osiągnęły wartość poniżej poziomu dopuszczalnego. W związku z powyższym wszystkie strefy zostały zakwalifikowane do klasy A.

Rysunek 12 Średnie roczne stężenia ołowiu w strefie śląskiej w latach 2013–2022
Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022

Kryterium klasyfikacyjnym dla arsenu w celu ochrony zdrowia jest poziom docelowy 6 ng/m³ w roku kalendarzowym. Średnie roczne stężenia arsenu wyniosły do 25% poziomu docelowego (6 ng/m³). W związku z powyższym wszystkie strefy zostały zakwalifikowane do klasy A.

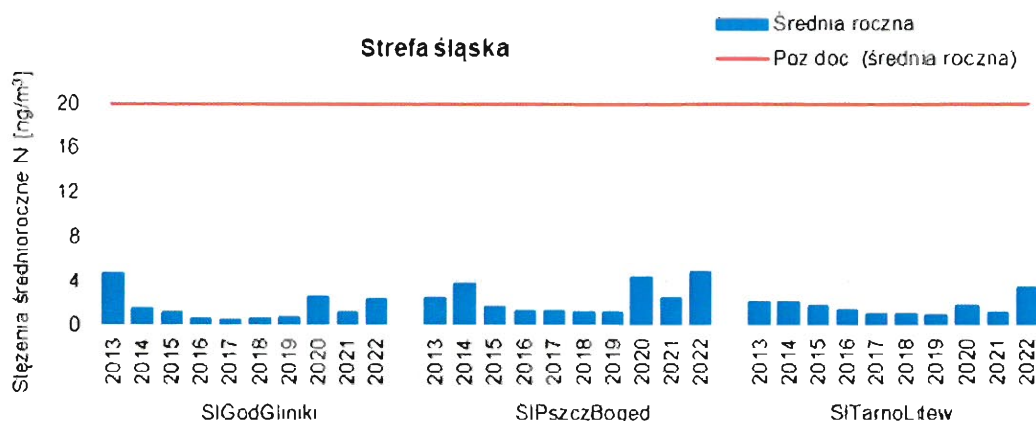
Rysunek 13 Średnie roczne stężenia arsenu w strefie śląskiej w latach 2013–2022
Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022

Kryterium klasyfikacyjnym dla kadmu w celu ochrony zdrowia jest poziom docelowy 5 ng/m^3 w roku kalendarzowym. Średnie roczne stężenia kadmu wyniosły do 46% poziomu docelowego 5 ng/m^3 . W związku z powyższym wszystkie strefy zostały zakwalifikowane do klasy A.

Rysunek 14 Średnie roczne stężenia kadmu w strefie śląskiej w latach 2013–2022
Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022

Kryterium klasyfikacyjnym dla niklu w celu ochrony zdrowia jest poziom docelowy 20 ng/m^3 w roku kalendarzowym. Średnie roczne stężenia niklu wyniosły do 20% poziomu docelowego (20 ng/m^3). W związku z powyższym wszystkie strefy zostały zakwalifikowane do klasy A.

Rysunek 15 Średnie roczne stężenia niklu w strefie śląskiej w latach 2013–2022

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022

Kryterium klasyfikacyjnym dla benzo(a)pirenu w celu ochrony zdrowia jest poziom docelowy 1 ng/m^3 w roku kalendarzowym. W 2022 roku średnie roczne stężenia benzo(a)pirenu przekroczyły wartość docelową 1 ng/m^3 i wyniosły w strefie śląskiej od 3 do 6 ng/m^3 . W związku z powyższym strefa została zakwalifikowana do klasy C.

Rysunek 16 Średnie roczne stężenia benzo(a)pirenu w strefie śląskiej w latach 2013–2022

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022

Na podstawie ocen jakości powietrza wg kryterium ochrony zdrowia, przedstawionych w rocznych ocenach jakości powietrza w województwie śląskim, wykonanych w latach 2018–2022 Gmina Wręczyca Wielka leżąca w strefie śląskiej, należy do obszarów przekroczeń dopuszczalnej częstości 35 dni ze stężeniem powyżej wartości $50 \text{ }\mu\text{g/m}^3$ średnich dobowych stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀, poziomu dopuszczalnych stężeń średnich rocznych pyłu PM₁₀ i PM_{2,5} oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu.

Tabela 5 Wyniki klasyfikacji strefy śląskiej

Rok	Symbol klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń											
	Dwutlenek siarki SO ₂	Dwutlenek azotu NO ₂	Pył zawieszony PM10	Pył PM2,5	Ołów Pb	Benzen C ₆ H ₆	Tlenek węgla CO	Arsen As	Benzo(a)piren B(a)P	Kadm Cd	Nikiel Ni	Ozon O ₃
2018	A	A	C	C, C1	A	A	A	A	C	A	A	A, D2
2019	A	A	C	C, C1	A	A	A	A	C	A	A	A, D2
2020	A	A	C	C, C1	A	A	A	A	C	A	A	A, D2
2021	A	A	C	C, C1	A	A	A	A	C	A	A	A, D2
2022	A	A	C	C, C1	A	A	A	A	C	A	A	A, D2

¹⁾ klasa A– stężenia zanieczyszczenia nie przekraczały odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych,
klasa C– stężenia zanieczyszczenia przekraczały poziom dopuszczalny lub docelowe,
klasa D2– stężenia ozonu przekraczały poziom celu długoterminowego.
²⁾ klasa C– stężenia pyłu zawieszzonego PM2,5 przekraczały poziom dopuszczalny do osiągnięcia do dnia 1.01.2015 r. (faza I), wynoszący 25 µg/m³,
klasa C1– stężenia pyłu zawieszzonego PM2,5 przekraczały poziom dopuszczalny do osiągnięcia do dnia 1.01.2020 r. (faza II), wynoszący 20 µg/m³

Zródło: Główny Inspektor Ochrony Środowiska

Na terenie gminy Wręczyca Wielka nie ma zlokalizowanej stacji monitoringu jakości powietrza, jednakże ocenami jakości powietrza objęte są wszystkie gminy w województwie śląskim, również te na terenie których nie ma stacji pomiarowej. Najbliższą stacją reprezentatywną dla powiadomień o ryzyku wystąpienia poziomu informowania/alarmowego w zakresie pyłu zawieszzonego PM10 dla gminy Wręczyca–Wielka jest stacja zlokalizowana w Lublińcu, przy ulicy ks. Jana Szymały 3.

Metodę uzupełniającą w stosunku do pomiarów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu stanowi, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, matematyczne modelowanie transportu i przemian substancji w powietrzu. Realizacja modelowania stężeń wybranych zanieczyszczeń na potrzeby wsparcia rocznej oceny jakości powietrza w strefach w Polsce, zgodnie z zapisami ustawy– Prawo Ochrony Środowiska (art. 88 ust. 6 ustawy– POŚ), została od 2019 r. powierzona Instytutowi Ochrony Środowiska– Państwowemu Instytutowi Badawczemu (IOŚ–PIB).

Poniżej przedstawiono wyniki stężeń zanieczyszczeń powietrza w Gminie Wręczyca Wielka w latach 2020– 2022, uzyskane na podstawie modelowania matematycznego.

Tabela 6 Stężenia zanieczyszczeń powietrza w Gminie Wręczyca Wielka w latach 2020–2022

Rok	NO ₂	SO ₂	PM10	PM2,5	Benzen	Pb	As	Cd	Ni	BaP	CO
	µg/m ³	µg/m ³	µg/m ³	µg/m ³	µg/m ³	µg/m ³	ng/m ³	ng/m ³	ng/m ³	ng/m ³	mg/m ³
2022	9–10	5	17–22	9–15	1	0,01	0,6–0,72	0,3–0,36	2–3	1	0,18–0,23
2021	1–18	5–6	18–30	10–19	1	0,01	0,8	0,5	1	1–3	0,42
2020	9–13	5–7	16–20	7–13	1	0,01	0,9	0,7	2	1–3	035

Poziom dopuszczalny docelowy ¹⁾	40	20	40	20	5	0,5	6	5	20	1	10
¹⁾ Dopuszczalne poziomy substancji w powietrzu określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (t.j. Dz.U. 2021 poz 845)											

Zródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Kryteria klasyfikacyjne dla pyłu zawieszonego PM10 w celu ochrony zdrowia ludzi obejmują poziom dopuszczalny stężeń średnich rocznych $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (w tabeli powyżej) oraz dobowy poziom dopuszczalny wraz z dopuszczalną częstością przekraczania wynoszącą 35 dni dla stężeń dobowych przekraczających $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. W strefie śląskiej liczba dni z przekroczeniami wynosiła od 0 do 75 wobec powyższego kryterium dotyczące 35 dni nie zostało dotrzymane. O wyniku klasyfikacji całej strefy decyduje każde wystąpienie przekroczenia poziomu dopuszczalnego/ docelowego/ celu długoterminowego, nawet jeżeli nie obejmuje całego jej obszaru.

Tabela 7 Klasyfikacja strefy śląskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin

Zanieczyszczenie	2022
Tlenki azotu	A
Dwutlenek siarki	A
Ozon cel długoterminowy	D2

Zródło: opracowanie własne na podstawie Rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022

Kryterium klasyfikacyjnym dla dwutlenku siarki w celu ochrony roślin jest średnioroczne stężenie w roku kalendarzowym i w sezonie zimowym od 1 października roku do 31 marca wynoszące $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Rysunek 17 Średnie roczne stężenia dwutlenku siarki w strefie śląskiej w latach 2013–2022

Zródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022

Rysunek 18 Średnie stężenia dwutlenku siarki w sezonie zimowym w strefie śląskiej

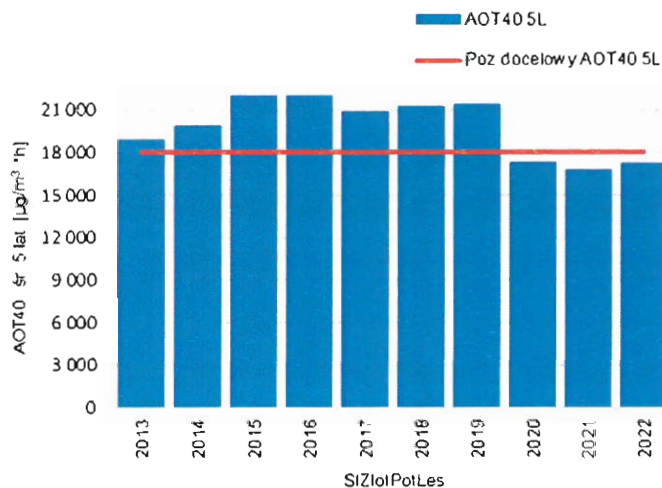
Zródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022

Kryterium klasyfikacyjnym dla tlenków azotu w celu ochrony roślin jest średnie roczne stężenie w roku kalendarzowym wynoszące $30 \mu\text{g}/\text{m}^3$. W 2022 roku średnie roczne stężenia tlenków azotu, oceniane wg kryterium ochrony roślin, wyniosło maksymalnie $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$, tj. 83% wartości dopuszczalnej (klasa A). W porównaniu do 2021 nieznacznie się zmniejszyło.

Rysunek 19 Średnie roczne stężenia tlenków azotu w strefie śląskiej w latach 2013–2022
 Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022

Dla ozonu istnieją dwa różne kryteria klasyfikacji strefy pod kątem ochrony roślin: poziom docelowy i poziom celu długoterminowego. Dla poziomu docelowego uzyskano klasę A, a dla poziomu celu długoterminowego klasę D2. Na stacji tła regionalnego w Żłotym Potoku, w strefie śląskiej, przekroczony został poziom celu długoterminowego ozonu wyrażony jako AOT40. Wskaźnik ten uśredniony wyniósł $18\,123 (\mu\text{g}/\text{m}^3) \cdot \text{h}$, przy poziomie celu docelowym wynoszącym $6\,000 (\mu\text{g}/\text{m}^3) \cdot \text{h}$.

Rysunek 20 Przebieg wartości wskaźnika AOT40 dla ozonu w stanowiskach pomiarowych w województwie śląskim
 Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2021

W ocenie rocznej dokonanej pod kątem ochrony roślin stwierdzono brak przekroczeń wartości dopuszczalnych dla tlenków azotu, dwutlenku siarki (klasa A) i poziomu docelowego ozonu oraz przekroczenie poziomu celu długoterminowego dla ozonu (klasa D2).

Obowiązek określania programów ochrony powietrza wynika z art. 91 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz. U. z 2024 r., poz. 54). Programy określa się dla stref, w których poziom choćby jednej substancji przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji lub poziom docelowy. Programy mają na celu osiągnięcie dopuszczalnych poziomów i poziomów docelowych substancji w powietrzu.

Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą nr VI/21/12/2020 z dnia 29 czerwca 2020 r. przyjął „Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego” mający na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji.

Główną przyczyną złej jakości powietrza w województwie śląskim, w zakresie pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} oraz zawartego w pyłe PM₁₀ benzo(a)pirenu jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków mieszkalnych (emisja bytowo– komunalna). Znacznie mniejszy wpływ ma emisja przemysłowa i liniowa. Od wielu lat pozostają w województwie śląskim w klasie A zanieczyszczenia gazowe, obejmujące dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla i benzen, a także oznaczane w pyłe zawieszonym PM₁₀ metale: ołów, arsen, kadm i nikiel. Oddziaływanie naturalnych źródeł emisji, niezwiązanych z działalnością człowieka, jest przyczyną przekroczenia ozonu w strefie śląskiej wg kryteriów dla ochrony zdrowia oraz ochrony roślin dla poziomu celu długoterminowego.

Od roku 2018 zauważalna jest poprawa jakości powietrza w województwie śląskim, a rok 2022 był najbardziej korzystnym w zakresie jakości powietrza od początku realizacji pomiarów w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Do tej poprawy z pewnością przyczyniły się postępujące prace wynikające z „uchwały antysmogowej” oraz programów ochrony powietrza. Nie można jednak pominąć sytuacji meteorologicznej w roku 2022, ponieważ ciepłe miesiące zimowe również przyczyniły się do zmniejszenia poziomu stężeń zanieczyszczeń i liczby dni z przekroczeniami norm.

5.1.2 Źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego

Stan powietrza w Gminie Wręczyca Wielka jest uwarunkowany różnorodnymi źródłami emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych. Należy wyróżnić:

- źródła punktowe– zakłady przemysłowe, energetyka cieplna,

- źródła liniowe– transport,
- źródła powierzchniowe– kotłownie lokalne i indywidualne źródła ciepła gospodarstw domowych.

Źródła punktowe

Źródła punktowe odpowiadają za emisję pyłów, dwutlenku siarki (SO₂), tlenków azotu (NO_x), pył PM10, tlenków węgla (CO) i dwutlenku węgla (CO₂). Przeważnie emisja ww. substancji jest wynikiem spalania paliw oraz prowadzenia procesów technologicznych w zakładach przemysłowych. Tego rodzaju źródła, ze względu na sposób wprowadzania zanieczyszczeń do powietrza (wysokość emitora oraz prędkość wylotowa gazów, urządzenia oczyszczające powietrze), oddziałują na stan jakości powietrza zwykle w mniejszym stopniu niż spalanie paliw w indywidualnych systemach grzewczych.

W tabeli zamieszczono listę podmiotów, emitujących gazy lub pyły do powietrza z kotłów o nominalnej mocy cieplnej do 5 MW oraz powyżej 5 MW na terenie Gminy Wręczyca Wielka w latach 2020–2022.

Tabela 8 Podmioty emitujące gazy lub pyły na terenie Gminy Wręczyca Wielka w latach 2020–2022

Lp.	Nazwa jednostki	Adres	Rodzaj paliwa	2020	2021	2022
				Mg		
1	Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Kulejach	ul. Szkolna 1, 42–134 Kuleje	węgiel kamienny	30,000	30,000	22,000
2	Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Borowem	ul. Długa 75, 42–133 Borowe	węgiel kamienny	25,000	25,000	21,000
3	Szkoła Podstawowa im. St. Ligonía w Truskolasach	ul. Szkolna 3 42–134 Truskolasy	węgiel kamienny	75,000	100,000	100,000
4	PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Zakład Linii Kolejowych	-	węgiel kamienny	14,900	7,120	-
5	Przedszkole w Truskolasach	Rynek 2a, 42–134 Truskolasy	węgiel kamienny	20,000	15,000	15,000
6	Przedszkole w Truskolasach – oddział przedszkolny Piła Pierwsza	Piła Pierwsza 4 42-134 Truskolasy	węgiel kamienny	12,000	12,000	12,000
7	Zakład Ślusarski METAL–SERWIS Ryszard Majer	-	węgiel kamienny	8,000	-	-
8	Minova Amall Sp. z o.o.	Golce 100, 42–134 Truskolasy	węgiel kamienny	212,700	167,660	102,610
9	Gmina Wręczyca Wielka	Sienkiewicza 1, 42–130 Wręczyca Wielka	inne paliwa stałe	82,880	118,500	12,432

10	BRADO Jacek Chrzęstek	Zamlynie 16, 42-134 Truskolasy	węgiel kamienny	20,000	117,900	59,540
11	Szkoła Podstawowa im. A. Mickiewicza we Wręczyca Wielkiej	ul. Szkolna 11, 42-130 Wręczyca Wielka	olej lekki	47,580	49,500	55,000
12	Gminny Ośrodek Kultury	ul. Śląska 20, 42-130 Wręczyca Wielka	olej lekki	15,000	9,000	12,000
13	Zespół Opieki Zdrowotnej Kłobuck	ul. Śląska 27; 42-130 Wręczyca Wielka	węgiel kamienny	68,020	78,610	53,785
14	Gminna Spółdzielnia "Samopomoc Chłopska" Wręczyca Wielka	-	węgiel kamienny	65,300	664,000	20,800
15	Bank Spółdzielczy w Kłobucku	ul. 3 Maja 2, 42-130 Wręczyca Wielka	węgiel kamienny	10,000	7,000	6,000
16	Szkoła Podstawowa im. Synów Pułku w Węglowicach	ul. Szkolna 3, 42-133 Węglowice	olej lekki	25,200	34,400	34,500
17	Krzysztof Krawczyk Przedsiębiorstwo Produkccyjno-Usługowo-Handlowe "BETONEX" Export Impor	ul. Kopernika 29, 42-134 Truskolasy	węgiel kamienny	237,620	254,910	134,320
			olej lekki	1,280	3,200	2,890
			drewno	-	-	8,130
18	Produkccyjno-Handlowo-Usługowe "Zbymar" S.C. Z. Biernacki, P. Łebek	ul. 3 Maja 100, 42-130 Wręczyca Wielka.	węgiel kamienny	16,000	19,000	15,125
19	M.J. Serwis Mariusz Jeziorski	ul. Kostrzyzna 10 42-133 Bieżeń	propan- butan	12,050	888,000	11,000
			węgiel kamienny	265,000	225,500	144,700

20	Firma Produkcyjno-Usługowo-Handlowa "AGMAR" Mariusz Mstowski	ul. Długa 69, 42-130 Wręczyca Mała	węgiel kamienny	12,800	12,100	2,980
				olej lekki	-	-
				olej opałowy	135,960	169,345
21	PPHU 'FUNDAMENT' Robert Manczyk	ul. Słoneczna 73 42-133 Czarna Wieś	węgiel kamienny	7,000	8,000	11,500
22	Marek Szleper Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe "AGROMAR" Ekspert-Import	Pierzchno 67, 42-130 Wręczyca Wielka	olej lekki	7,650	-	-
23	Handel Opałem i Materiałami Budowlanymi oraz Nawozami Roman Kała	ul. Częstochowska 42, 42-134 Truskolasy	węgiel kamienny	2,300	2,835	2,900
24	"Radomix" Spółka Jawna Hurtownia Papieru Bracia Radomscy	ul. Stefana Łukaszewicza 112, 42-130 Szarlejka	gaz ziemny mln m3	0,005	0,096	0,098
				węgiel kamienny	17,000	22,000
25	Firma Handlowo-Usługowa "COOMO" Dariusz Hyra	-	węgiel kamienny	5,000	-	-
				drewno	0,990	-
26	Ryszard Flak Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe	ul. Ogrodowa 27, 42-130 Wręczyca Wielka	węgiel kamienny	16,000	16,000	16,000
27	Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe "Aimex" J. Kowalik, A. Matuszczyk Spółka Jawna	-	węgiel kamienny	5,730	5,000	-
				drewno	-	14,175
28	Firma 'CZERWIŃSKI' Jan Czerwiński	ul. Kopalniana 2, 42-130 Wręczyca Mała	węgiel kamienny	6,700	7,300	6,900
29	Hodowla Kurcząt Rzeźnych Olszewski Paweł	Zamłyńcie 16, 42-130 Wręczyca Wielka	węgiel kamienny	40,000	-	-

30	"RADEX" Sp. z o.o.	Puszczew 75, 42-133 Węglowice	węgiel kamienny	5,500	4,900	-
31	EKO-STAR MUSZYŃSKI SP.J	Grodzisko, 42-130 Wręczyca Wielka	olej lekki	4,200	1,930	1,260
32	"KM-METAL" MACHOŃ SP.J	-	olej lekki	6,000	-	-
33	Masarnia Borowe J. B. Pluta Spółka Jawna	ul. Długa 114, 42-133 Węglowice	węgiel kamienny	87,000	69,000	45,000
			olej lekki	77,500	88,900	81,500
34	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Uslugowe "Mega-Wag" K. Lewicka, R. Lewicki Spółka Jawna	ul. Zamkowa 20, 42-130 Wręczyca Mała	węgiel kamienny	2,000	2,000	-
35	SAPRO SYSTEM Gianluca Barbirato	ul. Stefana Łukaszewicza 40, 42-130 Szarlejka	węgiel kamienny	15,000	5,000	3,500
36	Firma Handlowo-Uslugowa "Derbud" S.C. D. Biernacki, R. Bulik	ul. Kostrzyzna 88 42-133 Bieżeń	węgiel kamienny	6,500	4,000	2,500
37	Zakład Stolarsko-Tartaczny Ryszard Winecki i Wspólnicy Sp. J.	Puszczew 80, 42-133 Węglowice	drewno	1160,000	1200,000	1000,000
38	"FAMAR" Mariusz Fabryczny	ul. Zamkowa 25B, 42-130 Wręczyca Mała	węgiel kamienny	0,810	-	-
39	"Kamil" Marzena Pawelak, Tomasz Pawelak Spółka Jawna	ul. Szkolna 18, 42-133 Czarna Wieś	węgiel kamienny	10,200	14,000	3,000

40	Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe "PATTIKA" Grzegorz Miara	-	olej lekki	18,480	18,060	17,330
41	Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach	ul. Śląska 30, 42-130 Wręczyca Wielka	węgiel kamienny	4,700	6,500	8,300
42	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Śląski Oddział Regionalny	-	węgiel kamienny drewno	11,000 -	4,000 12,610	- 23,130
43	L. Karwala Spółka Komandytowa	ul. Łukaszewicza 172, 42-130 Szarlejka	węgiel kamienny olej lekki	25,000 2,000	- 4,000	- 4,005
44	Grupa Drobiarska Dakpol Marek Bejmi	ul. Długa 185, 42-133 Borowe	węgiel kamienny olej opałowy	15,000 3,400	11,000 3,000	9,900 2,700
45	Przedszkole Z Oddziałem Integracyjnym im. Małego Księcia we Wręczycy Wielkiej	ul. Sportowa 2, 42-130 Wręczyca Wielka	propan-butan	-	10,850	9,250
46	PHU ARGO Arkadiusz Góra	Puszczew 104, 42-133 Puszczew	olej lekki	-	0,800	-
47	Przedszkole im. Marii Kownackiej w Węglowicach	Węglowice 2, 42-133 Węglowice	węgiel kamienny	-	-	12,000
48	IRENEUSZ CHUDZIK Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowo Usługowe "IECH" /PPHU "IECH"	ul. Szkolna 21C, 42-130 Wręczyca Wielka	olej lekki	-	-	3,100

49	Tadeusz Hyra "Zakład Wielobranżowy Produkcji i Usług"	ul. Dębiczna 39A, 42-134 Truskolasy	węgiel kamienny	-	-	30,900
50	Z.P.H. "KIMET" ZBIGNIEW KISIELA	ul. Częstochowska 23, 42-130 Wręczyca Wielka	węgiel kamienny	-	-	6,000
			drewno	-	-	53,000
			olej lekki	-	-	2,243
51	Ireneusz Tukaj Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe "EMIR"	ul. Strażacka 1, 42-130 Wręczyca Wielka	olej lekki	-	-	1,743
52	"Sogum-Bis" Sp. z o.o.	ul. Wręczycka 134, 42-130 Wręczyca Wielka	węgiel kamienny	-	-	5,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego

Poza podmiotami emitującymi gazy lub pyły do powietrza z kotłów o nominalnej mocy cieplnej do 5 MW oraz powyżej 5 MW na terenie gminy funkcjonują zakłady, które emitują zanieczyszczenia do powietrza z eksploatowanych instalacji.

Źródła liniowe

Do źródeł liniowych zaliczamy ciągi komunikacyjne (drogowe i kolejowe). Emitowane zanieczyszczenia pochodzą ze spalania paliw w silnikach pojazdów i są to przede wszystkim tlenek węgla (CO), dwutlenek węgla (CO₂), tlenki azotu (NO_x) oraz węglowodory. Emisji zanieczyszczeń ze spalania paliw towarzyszy emisja zanieczyszczeń związana z eksploatacją nawierzchni dróg, ścierania opon i hamulców.

Na wielkość emisji ze źródeł liniowych ma wpływ cały szereg czynników, w tym: struktura i natężenie ruchu, organizacja ruchu samochodowego, płynność ruchu pojazdów na drodze, stan techniczny dróg i pojazdów.

Najważniejszymi ciągami komunikacji kołowej, wiodącymi przez obszar gminy są drogi wojewódzkie nr 494, nr 492 oraz autostrada A1. Drogi stanowią dogodne połączenie z Katowicami (poprzez DK79), z Częstochową (poprzez DK43), a także ze Łodzią (poprzez DK91). Sieć dróg umożliwi łatwy dojazd z każdego miejsca na terenie gminy do dużych ośrodków gospodarczych takich jak Katowice, Częstochowa, Kraków.

Źródła obszarowe

Źródła obszarowe stanowią emisje ze spalania paliw w wyniku indywidualnego ogrzewania domów i mieszkań. Najczęściej stosowanym paliwem są paliwa stałe takie jak: węgiel kamienny, miał, które są szczególnie uciążliwe i znacząco przyczyniają się do pogorszenia stanu jakości powietrza. Indywidualne instalacje są jednym z największych emitorów a zasięg ich oddziaływania ma charakter lokalny. Niska emisja jest odpowiedzialna głównie za wzrost stężeń pyłu, dwutlenku siarki (SO₂), tlenków azotu (NO_x), tlenku węgla (CO).

Na obszarze Gminy Wręczyca Wielka są również zlokalizowane lokalne źródła ciepła, zaopatrujące w ciepło zespoły budynków, pojedyncze budynki mieszkalne, usługowe i przemysłowe. Obszar zabudowy mieszkaniowej oraz zabudowa jednorodzinna rozproszona, zaopatrywane są w ciepło z indywidualnych źródeł, opalanych paliwami stałymi (węgiel kamienny), biomasą, olejem opałowym względnie energią elektryczną. Instalacje indywidualne są jednym z większych emitorów zanieczyszczeń do atmosfery, gdyż lokalne źródła ciepła

zazwyczaj charakteryzują się niską sprawnością i brakiem jakichkolwiek urządzeń ochrony atmosfery.

5.1.3 Odnawialne źródła energii

Dyrektywa unijna 28/2009/WE z maja 2009 r. o promocji stosowania energii z odnawialnych źródeł energii wyznaczyła minimalny cel dla Polski w postaci 15% udziału energii z OZE w bilansie zużycia energii finalnej brutto w 2020 roku. Po roku 2006 obraz rynek energetyki odnawialnej zaczął się zmieniać i dywersyfikować. Pojawiły się nowe, obiecujące technologie i tzw. niezależni producenci energii, zaczynając od gospodarstw domowych, a kończąc na firmach spoza tradycyjnej energetyki. Spośród nowych technologii, które już zaistniały na rynku krajowym, wyróżnić można w szczególności: termiczne kolektory słoneczne (na początek do podgrzewania wody, a obecnie coraz śmieiej także do ogrzewania budynków), lądowe farmy wiatrowe i biogazownie rolnicze, poszerzające w sposób znaczący dotychczasowy, niewielki rynek biogazu tzw. wysypiskowego.

W ciągu czterech naborów Programu „Mój Prąd” z terenu Gminy Wręczyca Wielka zrealizowano łącznie 394 inwestycji na dofinansowanie instalacji fotowoltaicznych.

5.1.4 Analiza SWOT

Tabela 9 Analiza SWOT dla komponentu powietrze atmosferyczne

<u>MOCNE STRONY</u>	<u>SLABE STRONY</u>
<ul style="list-style-type: none"> – posiadanie dokumentów planistycznych opracowanych w celu ograniczenia zanieczyszczenia powietrza (np. „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej”), – dofinansowanie mieszkańców w zakresie wymiany nisko sprawnych źródeł ciepła, – stosunkowo dobra jakość dróg– większość utwardzona, – sieć gazowa w miejscowościach: Nowa Szarlejka, Wręczyca Wielka. 	<ul style="list-style-type: none"> – uciążliwy problem niskiej emisji, – spalanie paliw stałych o niskiej jakości, – niski poziom wykorzystania OZE, – wysokie koszty zakupu instalacji OZE, – możliwość spalania odpadów w indywidualnych źródłach ciepła, – duża emisja zanieczyszczeń z transportu.
<u>SZANSE</u>	<u>ZAGROŻENIA</u>

<ul style="list-style-type: none"> - realizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, - wzrost zainteresowania technologiami, wykorzystującymi OZE, - zwiększenie wykorzystania OZE, AZE, - wsparcie finansowe dla działań związanych z likwidacją niskiej emisji oraz ochroną powietrza, - przeprowadzane modernizacje dróg, - dalsze plany gazyfikacji gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost konsumpcji a tym samym zapotrzebowania na energię, - rosnąca liczba pojazdów na drogach, - niewystarczające środki na finansowanie zadań z zakresu gospodarki niskoemisyjnej, - wyższe koszty zakupu i utrzymania instalacji przyjaznych środowisku, - rozwój przemysłu, wpływający na wzrost emisji zanieczyszczeń.
--	---

Źródło: opracowanie własne

5.1.5 Kierunki działań w celu polepszenia jakości powietrza

Wzrost zużycia energii jest bezpośrednio związany ze wzrostem zapotrzebowania na energię, co wynika z rosnącej liczby gospodarstw domowych oraz konsumpcyjnego stylu życia ludzi. Powyższe założenia prowadzą do wzrostu emisji zanieczyszczeń zarówno z indywidualnego systemu ogrzewania jak i z sektora transportowego. W związku z powyższym działania, jakie powinny być podejmowane to przede wszystkim:

- kompleksowa termomodernizacja budynków,
- modernizacja nawierzchni dróg i działania ograniczające emisję wtórną pyłu poprzez regularne utrzymanie czystości nawierzchni,
- utwardzenie dróg lub poboczy w celu redukcji wtórnego unosu pyłu z drogi,
- edukacja ekologiczna,
- kontrola gospodarstw domowych w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów,
- rozbudowa systemów transportu alternatywnego w tym budowa ścieżek rowerowych,
- promocja odnawialnych i alternatywnych źródeł energii,
- promocja działań na rzecz podniesienia efektywności energetycznej i oszczędzania energii,
- praktyczne wprowadzenie zasad zielonych zamówień publicznych, uwzględniających wpływ na środowisko,
- obniżenie emisji w obiektach użyteczności publicznej poprzez modernizację lub likwidację urządzeń na paliwa stałe.

Dokumentem wyznaczającym konkretne cele w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych, zwiększenia efektywności energetycznej oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii w gminie jest Plan Gospodarki Niskoemisyjnej (PGN).

7 kwietnia 2017 r. Sejmik Województwa Śląskiego przegłosował uchwałę antysmogową dla całego województwa śląskiego. Uchwała antysmogowa to regulacja prawna dotycząca wszystkich użytkowników kotłów, pieców i kominków na paliwo stałe w województwie śląskim od 1 września 2017 r. Dokument wskazuje rodzaj urządzeń grzewczych, dopuszczonych do stosowania oraz rodzaj paliw zakazanych do stosowania. Realizacja uchwały antysmogowej ma doprowadzić do poprawy jakości powietrza w regionie, a tym samym przyczynić się do poprawy naszego zdrowia i większego komfortu życia.

5.2 Klimat akustyczny

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska traktuje hałas jako zanieczyszczenie, wobec którego należy przyjmować takie same ogólne zasady postępowania, jak dla pozostałych zanieczyszczeń i związanych z nimi dziedzin ochrony środowiska.

Ustawa definiuje podstawowe pojęcia z zakresu ochrony przed hałasem jak:

- emisja, przez którą rozumie się wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody, lub ziemi, energie, takie jak hałas czy wibracje;
- hałas, przez który rozumie się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16.000 Hz;
- poziom hałasu, przez który rozumie się równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB).

Do właściwej, obiektywnej oceny stanu akustycznego środowiska stosowane są odpowiednie wskaźniki hałasu, które najogólniej możemy podzielić na krótkookresowe i długookresowe. Pierwsza grupa wskaźników hałasu ma zastosowanie przy ustalaniu i kontroli warunków korzystania ze środowiska w odniesieniu do jednej doby z podziałem na:

- $L_{Aeq D}$ – równoważny poziom dźwięku A dla pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6.00 do godz. 22.00),
- $L_{Aeq N}$ – równoważny poziom dźwięku A dla pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00).

Wskaźniki długookresowe mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony środowiska przed hałasem, w szczególności do sporządzania map akustycznych:

- L_{DWN} – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia LD (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6.00 do godz. 18.00), pory wieczoru LW (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18.00 do godz. 22.00) oraz pory nocy LN (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00),
- L_N – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku (rozumianych jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00).

5.2.1 Dopuszczalne poziomy hałasu

Najczęściej klimat akustyczny ocenia się ilościowo przy pomocy równoważnego poziomu dźwięku A (L_{Aeq}), wyrażonego w decybelach [dB], będącego poziomem uśrednionym w funkcji czasu.

Wartości dopuszczalne poziomów hałasu określają:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz.U. 2014 poz. 112),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2005 roku w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń w zakresie emisji hałasu do środowiska (Dz.U. 2005 nr 263 poz. 2202 ze zm.).

Tabela 10 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku, powodowane przez poszczególne grupy źródeł hałasu

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom [dB]			
		Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		$L_{Aeq D}$	$L_{Aeq N}$	$L_{Aeq D}$	$L_{Aeq N}$
1.	a) Strefa ochronna A uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ²⁾	61	56	50	40

	c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach				
3.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	65	56	55	45
4.	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ³⁾	68	60	55	45

¹⁾ Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.

²⁾ W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.

³⁾ Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych

Źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz.U. 2014 poz. 112)

Tabela 11 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku, powodowane przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom [dB]			
		Starty, przeloty i lądowania statków powietrznych ¹⁾		Linie elektroenergetyczne	
		LAeq D	LAeq N	LAeq D	LAeq N
1.	a) Strefa ochronna A uzdrowiska b) Tereny szpitali, domów opieki społecznej c) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ¹⁾	55	45	45	40
2.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jedno- i wielorodzinnej oraz zabudowy zagrodowej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe c) Tereny mieszkaniowo-usługowe d) Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ²⁾	60	50	50	45

¹⁾ W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.

²⁾ Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych

Źródło. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz.U. 2014 poz. 112)

Tabela 12 Wartości dopuszczalne gwarantowanego poziomu mocy akustycznej urządzeń

Typ urządzenia	Zainstalowana moc netto P (kW) Moc elektryczna $P_{el}^{(1)}$ (kW) Masa urządzenia m (kg) Szerokość cięcia L (m)	Dopuszczalny poziom mocy akustycznej 2 dB/1pW	
		Etap I Od 1 maja 2004 r.	Etap II Od 1 stycznia 2006 r.
Maszyny do zagęszczania (tylko walce wibracyjne i niewibracyjne, płyty wibracyjne i ubijaki wibracyjne)	$P \leq 8$	108	105
	$8 < P \leq 70$	109	106
	$P > 70$	$89 + 11 \lg P$	$86 + 11 \lg P$
Spycharki gąsienicowe, ładowarki gąsienicowe, koparoładowarki gąsienicowe	$P \leq 55$	106	103
	$P > 55$	$87 + 11 \lg P$	$84 + 11 \lg P$
Spycharki kołowe, ładowarki kołowe, koparoładowarki kołowe, wywrotki, równiarki, ugniatarki wysypiskowe typu ładowarkowego, wózki podnośnikowe napędzane silnikiem spalinowym z przeciwwagą, żurawie samojezdne, maszyny do zagęszczania (walce niewibracyjne), układarka nawierzchni, zmechanizowane hydraulicznie przetwornice ciśnienia	$P \leq 55$	104	101
	$P > 55$	$85 + 11 \lg P$	$82 + \lg P$
Koparki, dźwigi budowlane do transportu towarów (napędzane silnikiem spalinowym), wciągarki budowlane, redlice motorowe	$P \leq 15$	96	93
	$P > 15$	$83 + 11 \lg P$	$80 + 11 \lg P$
Ręczne kruszarki do betonu i młoty	$m \leq 15$	107	105
	$15 < m \leq 30$	$94 + 11 \lg m$	$92 + 11 \lg m$
	$m > 30$	$96 + 11 \lg m$	$94 + 11 \lg m$
Żurawie wieżowe		$98 + \lg P$	$96 + \lg P$
Agregaty prądotwórcze i spawalnicze	$P_{el} \leq 2$	$97 + \lg P_{el}$	$95 + \lg P_{el}$
	$2 < P_{el} \leq 10$	$98 + \lg P_{el}$	$96 + \lg P_{el}$
	$P_{el} > 10$	$97 + \lg P_{el}$	$95 + \lg P_{el}$
Agregaty sprężarkowe	$P \leq 15$	99	97
	$P > 15$	$97 + 2 \lg P$	$95 + 2 \lg P$
Kosiarki do trawników, przycinarki do trawników, przycinarki krawędziowe do trawników	$L \leq 50$	96	$94^{(2)}$
	$50 < L \leq 70$	100	98
	$70 < L \leq 120$	100	98
	$L > 120$	105	$103^{(2)}$

¹⁾Dla agregatów spawalniczych: umowny prąd stosowania pomnożony przez napięcie obciążające dla najmniejszej wartości współczynnika obciążenia, podanego przez producenta urządzenia

²⁾dla agregatów prądotwórczych moc podstawowa zgodnie z ISO 8528:1:1993 pkt. 13.3.2.

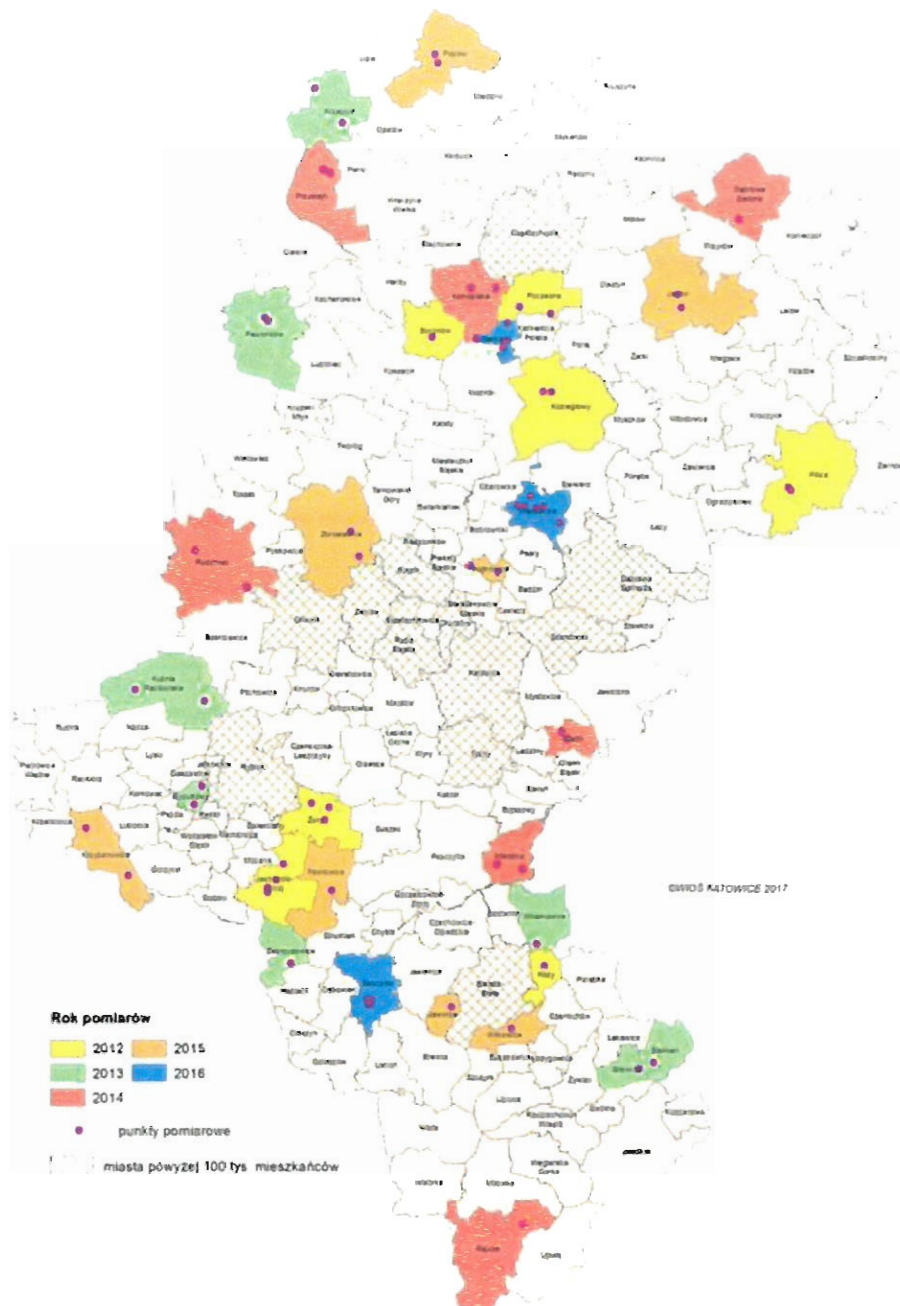
Zródło: Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2005 roku w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń w zakresie emisji hałasu do środowiska (Dz.U. 2005 nr 263 poz. 2202 ze zm.).

5.2.2 Źródła hałasu

Hałas drogowy

Hałas drogowy jest to hałas pochodzący od środków transportu, poruszających się po wszelkiego rodzaju drogach, niebędących drogami kolejowymi. Jest to rodzaj hałasu typu liniowego i zależy od takich czynników jak:

- natężenie ruchu komunikacyjnego,
- rodzaju pojazdów i udziału transportu ciężkiego w strumieniu,
- prędkości poruszających się pojazdów,
- rodzaju i jakości nawierzchni dróg,
- nachylenia dróg,
- stanu technicznego pojazdów,
- płynności ruchu.

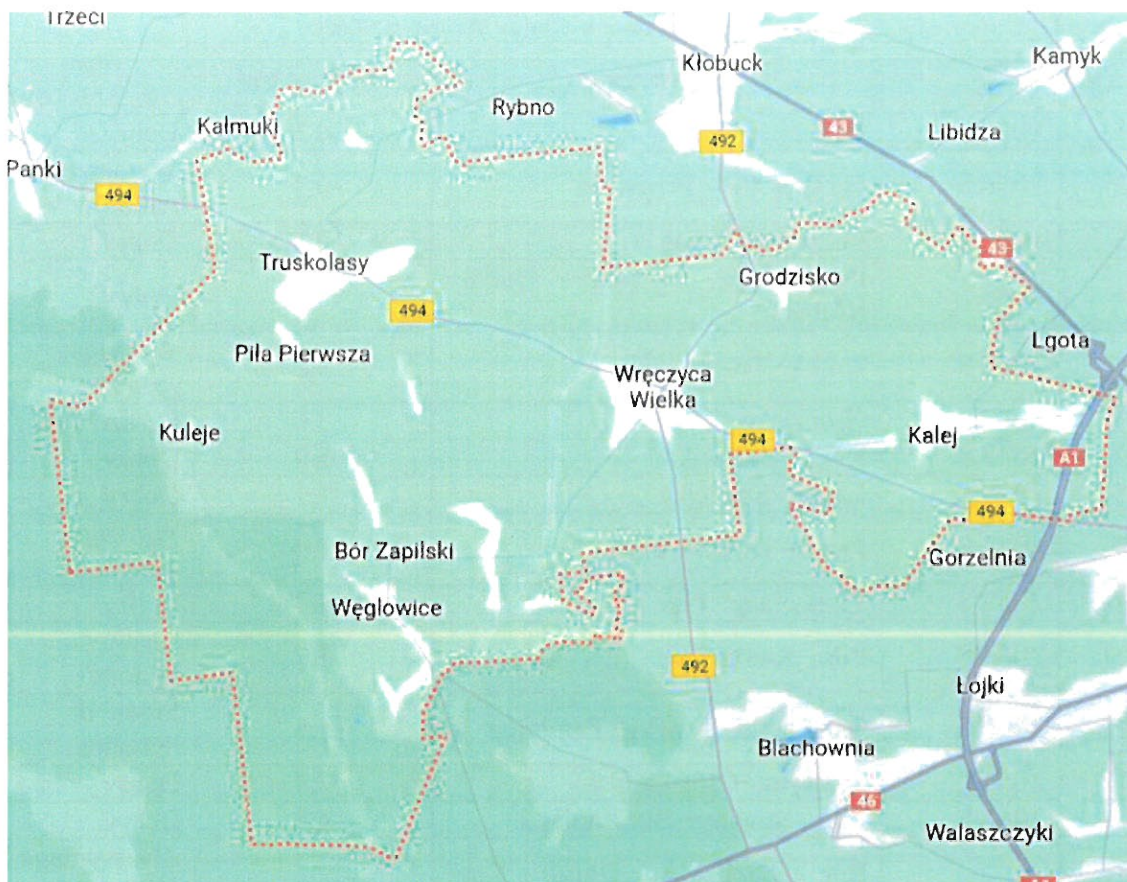
Rysunek 21 Lokalizacja punktów pomiarowych hałasu drogowego w latach 2012–2016
Źródło: Podsumowanie 5-letniego cyklu monitoringu hałasu na terenie województwa śląskiego za lata 2012–2016

Na terenie Gminy Wręczyca Wielka głównym źródłem emisji hałasu drogowego są drogi wojewódzkie nr: 494, 492, autostrada A1, a także sieć dróg powiatowych i gminnych. Autostrada A1 przebiega przez teren Gminy Wręczyca Wielka od km 429+ 061 do 431+593– łącznie 2532 m. Przez gminę przebiegają drogi wojewódzkie o łącznej długości 24,16 km, natomiast łączna długość dróg powiatowych na terenie Gminy Wręczyca Wielka wynosi 53 km.

Tabela 13 Zestawienie dróg powiatowych na terenie Gminy Wręczyca Wielka

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi	Długość [m]	Stan techniczny
1	1020 S	Puszczew– Herby	0,3	Dobry
2	1076 S	Od DW 494– Przysieka	0,3	Wymaga remontu
3	1078 S	Puszczew– Cisie	0,2	Dobry
4	2041 S	Praszczyki– Kałmuki– Hutka– Kłobuck	3,1	Dobry
5	2042 S	Hutka– Truskolasy	3,2	Wymaga remontu
6	2047 S	Grodzisko– Libidza	3,6	Bardzo dobry
7	2048 S	Kalej– Szarlejka	5,9	Dobry
8	2049 S	Lgota– Szarlejka	1,1	Dobry
9	2055 S	Panki– Kuleje– Piła	20	Wymaga remontu
10	2057 S	Truskolasy– Piła	4,3	Dobry
11	2058 S	Piła– Kamińsko	2,7	Średni do remontu
12	2060 S	Praszczyki– Kawki– Zamłynie	1,6	Średni do remontu
13	2061 S	Zamłynie– Bór Zapilski	3,8	Dobry
14	2062 S	Piła– Nowiny– Bór Zapilski	4,5	Dobry
15	2063 S	Bór Zapilski– Długi Kąt– Wręczyca Wielka	6,5	Zły, wymaga pilnego remontu
16	2064 S	Bór Zapilski– Czarna Wieś– Puszczew	4,2	Dobry
17	2065 S	Czarna Wieś– Borowe– do DP 2063 S	5,7	dobry

Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg w Kłobucku

Rysunek 22 Źródła hałasu drogowego na terenie Gminy Wręczyca Wielka
Źródło: www.mapygoogle.pl

Hałas kolejowy

Zjawisko generowania hałasu przez ruch pojazdów szynowych jest zagadnieniem niezwykle złożonym, ponieważ hałas ten jest emitowany przez wiele jednostkowych źródeł. Na wielkość hałasu wpływają m.in. prędkość, z którą poruszają się pociągi, ich długość, stan torowiska czy lokalizacja torowiska względem istniejącego terenu.

Ruch pociągu jest przyczyną drgań zarówno szyny i całego toru, jak i wagonów, w tym w szczególności powierzchni bocznych kół. Drgania te są źródłem hałasu, który nosi nazwę hałasu toczenia. Jest on tym większy im większe zużycie faliste toru. Przy ruchu pociągów z prędkością mniejszą niż 250 km/h ten rodzaj hałasu jest dominujący. Kolejnym rodzajem hałasu generowanego poprzez poruszające się pociągi jest hałas powstający w skutek ruszania i zatrzymywania się pociągów.

Rysunek 23 Mapa kolejowa na obszarze Gminy Wręczyca Wielka
 Źródło: www.bazakolejowa.pl

Na terenie Gminy Wręczyca Wielka głównym źródłem emisji hałasu kolejowego jest :

- linia nr 131 Chorzów Batory– mająca znaczenie państwowe, stanowiąca odcinek linii AGC i AGTC oraz kolejowego korytarza transportowego (nr CE–65)– przebiegająca przez miejscowości Borowe i Bieżeń (z przejazdami kolejowymi na poziomie dróg) oraz na zachód od miejscowości Wręczyca Wielka (z wiaduktem drogowym w ciągu drogi wojewódzkiej nr 494) nad linią kolejową,
- linia nr 181 Herby Nowe– Kępno– Oleśnica przebiegająca głównie w granicach terenów leśnych położonych w zachodniej części gminy oraz w miejscowości Kuleje (z przejazdami kolejowymi poziomie dróg). W miejscowościach Wręczyca Wielka i Kuleje znajdują się przystanki PKP.

Transport tramwajowy

Na terenie Gminy Wręczyca Wielka brak jest linii tramwajowych.

Transport lotniczy

W obrębie Gminy Wręczyca Wielka i powiatu częstochowskiego nie występują uciążliwości akustyczne związane z ruchem lotniczym. Powiat jest położony w odległości 60 km od Międzynarodowego Portu Lotniczego w Katowicach– Pyrzowicach.

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy jest to hałas generowany na ogół przez źródła stacjonarne, zlokalizowane wewnątrz i na zewnątrz różnego typu obiektów przemysłowych, budowlanych i usługowych. Obejmuje zarówno dźwięki emitowane przez różnego rodzaju maszyny, urządzenia, części procesów technologicznych, a także instalacje i wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych. Zalicza się do niego również obiekty handlowe, w których pracują wentylatory, urządzenia klimatyzacyjne, a także występujące urządzenia nagłaśniające w lokalach gastronomicznych i rozrywkowych.

5.2.3 Ocena klimatu akustycznego Gminy Wręczyca Wielka

Na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2024, poz. 54 t.j.), oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach państwowego monitoringu środowiska dla terenów:

- 1) o których mowa w art. 118 ust. 2– na podstawie strategicznych map hałasu lub wyników pomiarów poziomów hałasu wyrażonych wskaźnikami hałasu L_{AeqD} , L_{AeqN} , L_{DWN} i L_N , z uwzględnieniem w szczególności danych demograficznych oraz dotyczących sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu;
- 2) innych niż tereny, o których mowa w art. 118 ust. 2– na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu wyrażonych wskaźnikami hałasu L_{AeqD} , L_{AeqN} , L_{DWN} i L_N lub innych metod oceny poziomu hałasu.

Strategiczne mapy hałasu są sporządzane przez zarządzających głównymi drogami, głównymi liniami kolejowymi lub głównymi lotniskami oraz prezydentów miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy, w oparciu o dane dotyczące poprzedniego roku kalendarzowego oraz są niezwłocznie zamieszczane na ich stronach internetowych. Strategiczne mapy hałasu sporządza się co 5 lat.

5.2.3.1 Hałas drogowy

W latach 2020– 2023 na terenie Gminy Wręczyca Wielka nie były wykonywane badania w zakresie monitoringu hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Zgodnie

z art. 118. pkt 2–3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54) zarządzający głównymi drogami, to jest takimi po których przejeżdża rocznie więcej niż 3 miliony pojazdów, byli zobowiązani do sporządzenia do dnia 30 czerwca 2022 r. strategicznych map hałasu, w oparciu o dane dotyczące poprzedniego roku kalendarzowego (2021) oraz do niezwłocznego zamieszczenia danych na ich stronach internetowych. Obszar Gminy Wręczyca Wielka, został objęty strategiczną mapą hałasu (SMH), wykonaną w 2021 roku, dla odcinka drogi: droga wojewódzka nr 492, na odcinku:– od Wręczyca Wielka/ DW494/– do Błachownia/ ul. Kościuszki– zarządzanej przez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach.

Przeprowadzony pomiar hałasu drogowego, wykazał przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu, dla punktu P4/ ul. Śląska, w porze dnia o 4,5 [dB], a w porze nocy o 2,7 [dB].

Tabela 14 Lokalizacja punktu pomiarowego wraz z wynikami, dla drogi DW nr 492, w obrębie Gminy Wręczyca Wielka

Zarządzający	Punkt pomiarowy	Współrzędne geograficzne (GPS)		Data pomiaru	Dopuszczalny poziom dźwięku wyrażony wskaźnikiem dla pory dnia i pory nocy.		Wartość równoważnego poziomu dźwięku A dla czasu odniesienia T wyrażonego wskaźnikiem hałasu, z uwzględnieniem niepewności pomiaru +U 95 i-U 95 [dB]		Przekroczenia dopuszczalnych poziomów dźwięku	
		szerokość N (hdd°mm'ss.s")	długość E (hdd°mm'ss.s")		L _{AeqD} [dB]	L _{AeqN} [dB]	L _{AeqD} [dB]	L _{AeqN} [dB]	L _{AeqD} [dB]	L _{AeqN} [dB]
Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach ul. Lechicka 24 40-609 Katowice	P4/ ul. Śląska 66. Wręczyca Wielka DW 492	50°50'16.98"	18°55'13.37"	14-15.09.2021r.	61	56	65,5 ±(-1,3;+1,1)	58.7±(-1,3;+1,1)	4,5	2,7

Źródło: Baza *Ehałas*—M RIWMS GIOŚ Katowic

Na odcinku autostrady A1 przebiegającej przez Gminę Wręczyca Wielka zostały wykonane całodobowe pomiary równoważnego poziomu dźwięku w ramach analizy porealizacyjnej. Analiza nie wykazała przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku na terenie Gminy Wręczyca Wielka.

5.2.3.2 Hałas przemysłowy

Według bazy danych EHAŁAS w okresie 2018– 2022 na terenie Gminy Wręczyca Wielka nie zostały przeprowadzone badania hałasu przemysłowego

5.2.3.3 Hałas lotniczy

W obrębie Gminy Wręczyca Wielka i powiatu częstochowskiego nie występują uciążliwości akustyczne związane z ruchem lotniczym. Gmina jest położona w odległości 60 km od Międzynarodowego Portu Lotniczego w Katowicach– Pyrzowicach.

5.2.3.4 Hałas kolejowy

Hałas kolejowy stanowi uciążliwość dla mieszkańców terenów odległych nawet o 1 km. Hałas ten jest jednak znacznie mniej uciążliwy niż hałas drogowy. Największa uciążliwość akustyczna występuje w pasie 300 m od linii kolejowej. Na stopień zagrożenia hałasem kolejowym wpływa struktura ruchu, rodzaj torowiska oraz jego stan. Im większy udział pociągów towarowych w strukturze ruchu, tym większy wpływ linii kolejowych na klimat akustyczny. Na stopień zagrożenia hałasem wpływa także prędkość pociągów, ukształtowanie i użytkowanie terenu wokół źródeł hałasu, oraz zabudowa wraz ze sposobem jej zagospodarowania i użytkowania.

5.2.4 Analiza SWOT

Tabela 15 Analiza SWOT dla komponentu hałas

<u>MOCNE STRONY</u>	<u>SŁABE STRONY</u>
<ul style="list-style-type: none"> – prace w zakresie modernizacji dróg, – większość dróg utwardzona, – brak uciążliwych obiektów przemysłowych pod względem akustycznym, – mapy akustyczne w zakresie dróg wojewódzkich. 	<ul style="list-style-type: none"> – zwiększająca się emisja hałasu, pochodząca z ciągów komunikacyjnych, – brak regularnego pomiaru poziomu hałasu.
<u>SZANSE</u>	<u>ZAGROŻENIA</u>

<ul style="list-style-type: none"> - działania organizacyjne i inwestycyjne zmniejszające hałas, - cykliczna modernizacja dróg wzdłuż ciągów komunikacyjnych z największym natężeniem ruchu. 	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększająca się liczba pojazdów, - zły stan techniczny pojazdów, - rozwój gospodarczy i wzrost transportu ciężarowego, - niedostateczny poziom funduszy na inwestycje zmierzające do poprawy stanu środowiska akustycznego.
--	---

Źródło: opracowanie własne

5.2.5 Kierunki działań w celu polepszenia jakości klimatu akustycznego

Gmina Wręczyca Wielka powinna prowadzić systematyczne działania inwestycyjne i organizacyjne w celu poprawy klimatu akustycznego terenów zamieszkałych. Znaczący wpływ na klimat ma rosnąca liczba pojazdów mechanicznych i związany z nią wzrost hałasu. Najprostszymi a jednocześnie najtańszymi w realizacji środkami ograniczenia poziomu hałasu są działania organizacyjne. Obejmują one zarówno np. ograniczenia prędkości ruchu na wybranych odcinkach dróg, ale także działania planistyczne, które pozwalają unikać sytuacji, w której zezwala się na realizację zabudowy mieszkaniowej w sąsiedztwie linii komunikacyjnej.

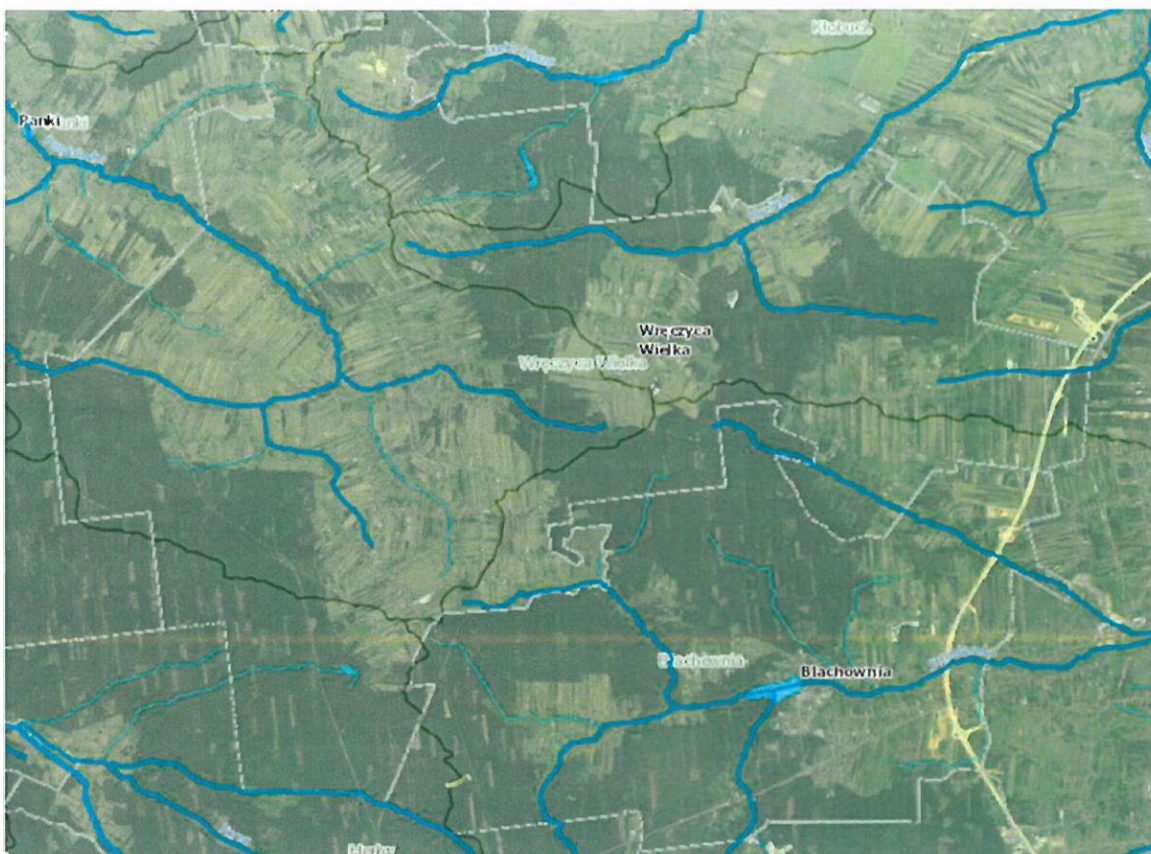
Znacznie trudniejsze w realizacji ze względu na często wysokie koszty są działania inwestycyjne, polegające między innymi na budowie ekranów akustycznych albo innych obiektów ekranujących oraz wymianie nawierzchni drogi na cichą.

Problematyczną kwestią pozostaje dostęp do środków finansowych, które mogłyby zapewnić możliwość realizacji zaproponowanych działań, oraz wywiązywanie się z obowiązków określonych programem przez zarządzających drogami, liniami kolejowymi, tramwajowymi i lotniczymi.

5.3 Gospodarowanie wodami

5.3.1 Wody powierzchniowe

Obszar Gminy Wręczyca Wielka odwadnia sieć rzeczna należąca do zlewni rzeki Warty. Zachodnią i północno-zachodnią część gminy odwadnia Pankówka i Biała Oksza z dopływami, wschodnią- Kocinka (Czarna Oksza) z dopływami i Biała Oksza z dopływami, fragmentarycznie Gorzelanka- dopływ Stradomki. Między dopływami Liswarty i Warty przebiega dział wody III- rzędu.

Rysunek 24 Sieć rzeczna Gminy Wręczyca Wielka

Źródło: <https://wody.isok.gov.pl>

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 r. poz. 335), Gmina Wręczyca Wielka jest częściowo położona na obszarze Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu, znajduje się w zasięgu zlewni następujących jednolitych części wód:

- RW60000918129– Stradomka,
- RW6000091816589– Górnianka,
- RW600009181669– Biała Oksza,
- RW600009181689– Kocinka,
- RW6000091816191– Liswarta do Młynówki Kamińskiej,
- RW600009181649– Pankówka.

Stan wód powierzchniowych

Ocenę stanu wód powierzchniowych (rzek, jezior, wód przejściowych i przybrzeżnych) wykonuje się w odniesieniu do jednolitych części wód, na podstawie wyników państwowego

monitoringu środowiska i prezentuje poprzez ocenę stanu ekologicznego (w przypadku wód, które powstały w wyniku działalności człowieka lub których charakter został w znacznym stopniu zmieniony w następstwie fizycznych przeobrażeń, będących wynikiem działalności człowieka, tzn. wód sztucznych lub wód silnie zmienionych – poprzez ocenę potencjału ekologicznego), ocenę stanu chemicznego.

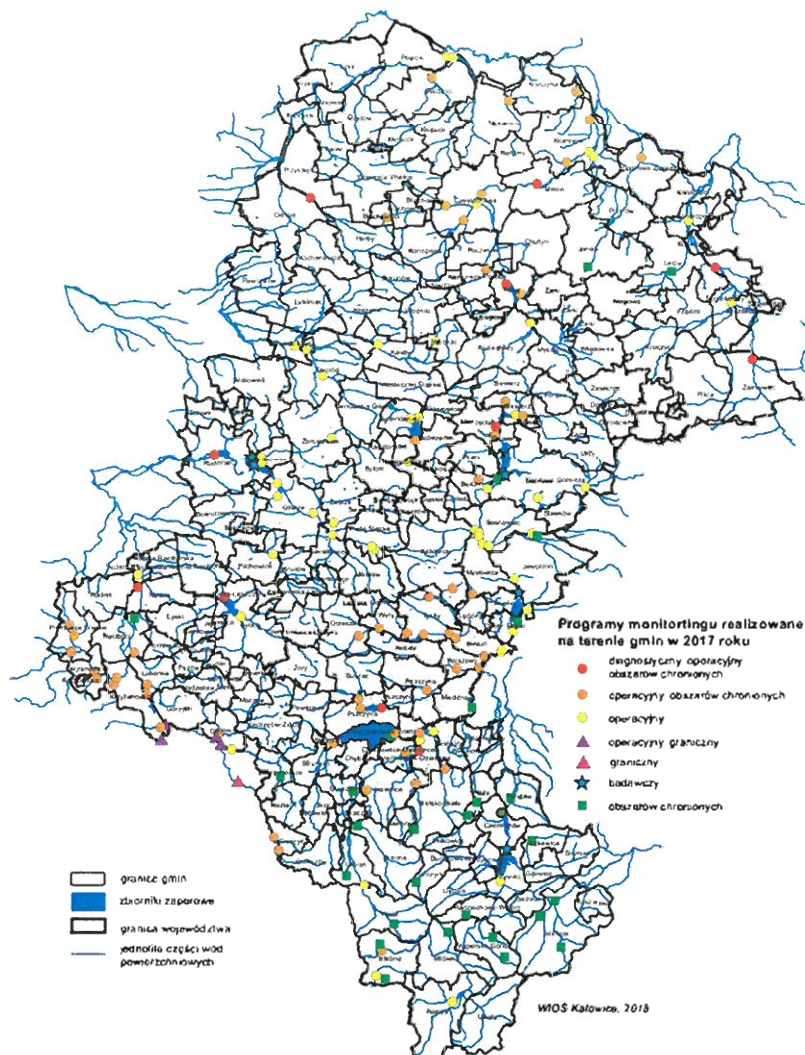
Stan ekologiczny/ potencjał ekologiczny jest określeniem jakości struktury i funkcjonowania ekosystemu wód powierzchniowych, sklasyfikowanej na podstawie wyników badań elementów biologicznych oraz wspierających je wskaźników fizykochemicznych i hydromorfologicznych. Stan ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych klasyfikuje się poprzez nadanie jednolitej części wód jednej z pięciu klas jakości:

- klasa I – stan bardzo dobry,
- klasa II – stan dobry,
- klasa III – stan umiarkowany,
- klasa IV – stan słaby,
- klasa V – stan zły.

Stan ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych klasyfikuje się na podstawie danych uzyskanych w wyniku realizacji badań monitoringowych w reprezentatywnym punkcie monitorowania stanu lub potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych lub reperowym punkcie pomiarowo – kontrolnym.

W przypadku potencjału ekologicznego, klasa pierwsza i druga tworzą wspólnie potencjał "dobry i powyżej dobrego". O przypisaniu ocenianej jednolitej części wód decydują wyniki klasyfikacji poszczególnych elementów biologicznych, przy czym obowiązuje zasada, że klasa stanu/ potencjału ekologicznego odpowiada klasie najgorszego elementu biologicznego.

Stan chemiczny określa się na podstawie badań substancji z grupy wskaźników chemicznych charakteryzujących występowanie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego. Oceniane są substancje priorytetowe oraz wskaźniki innych substancji zanieczyszczających. Ocena stanu chemicznego polega na porównaniu wyników badań do wartości granicznych chemicznych wskaźników jakości wód dla danego typu jednolitych części wód. Przyjmuje się, że jednolita część wód jest w „dobrym” stanie chemicznym, jeżeli żadna z obliczonych wartości stężeń nie przekracza dopuszczalnych stężeń maksymalnych i średniorocznych. Jeżeli woda nie spełnia tych wymagań, stan chemiczny ocenianej jednolitej części wód określa się jako „poniżej dobrego”.

Rysunek 25 Lokalizacja punktów pomiarowo–kontrolnych i realizowane programy monitoringu rzek i zbiorników zaporowych w 2017 roku
 Źródło: <http://www.katowice.wios.gov.pl>

Klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych oraz oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych dokonuje się na podstawie najbardziej aktualnych wyników badań z ostatnich 6 lat. W roku 2022 została wykonana i udostępniona ocena za lata 2016–2021. Została ona opracowana w oparciu o rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U. 2021 r. poz. 1475).

Monitoring wód powierzchniowych prowadzony jest w jednolitych częściach wód powierzchniowych zgodnie z podziałem określonym w obowiązującym planie gospodarowania

wodami (PGW), w przypadku Gminy Wręczyca Wielka w PGW dla obszaru dorzecza Odry. Jednolite części wód powierzchniowych (jcwp) to jednostki dzielone na potrzeby gospodarowania wodami, które są oddzielnymi i znaczącymi elementami wód powierzchniowych, przy czym większe cieki mogą być podzielone na mniejsze odcinki. Wszystkie jcwp badane były w punktach reprezentatywnych, zlokalizowanych na ich zamknięciu. Ocena wód wykonana dla punktu reprezentatywnego jest oceną całej jcwp. Na obszarze gminy nie ma zlokalizowanych punktów pomiarowo- kontrolnych monitoringu rzek, punkty te znajdują się na terenach innych gmin.

Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym (rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych- Dz.U. Poz. 1475 z 2021 r.) klasyfikacje stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych oraz oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych dokonuje się nie rzadziej niż co 3 lata, na podstawie najbardziej aktualnych wyników badań z ostatnich 6 lat. Corocznie wykonywana jest klasyfikacja elementów fizykochemicznych, biologicznych, hydromorfologicznych oraz klasyfikacja wskaźników stanu chemicznego. W latach 2020- 2021, na 6 jcwp znajdujących się na obszarze gminy, dla 5 prowadzono badania monitoringowe. Ocena obejmuje lata cyklu wodnego 2016- 2021.

Tabela 16 Zestawienie jcwp przepływających przez teren gminy Wręczyca Wielka badanych w latach 2020- 2021

Lp.	JCWP	Lokalizacja na terenie gminy	Nazwa ppk	Lokalizacja ppk
1	Biała Oksza	Zróżłowy odcinek Białej Okszy wraz z Dopływem Spod Golców	Biała Oksza- ujęcie do Liswarty Borowa	pow. kłobucki, gm. Miedźno
2	Kocinka	Zróżłowy odcinek Kocinki oraz jej dopływów: Dopływy w Grodzisku, Dopływu z Gruszewni i Białej	Kocinka- miejscowość Trzebca	woj. łódzkie
3	Gorzelanka	Na terenie Gminy znajdują się źródła Gorzelanki	Gorzelanka- Częstochowa ul. Główna	m. Częstochowa
4	Stradomka do wypływu ze zb. Blachownia	Na terenie Gminy płynie Dopływ spod Puszczeza i Dopływ spod Wręczycy	Stradomka- miejscowość Dąbrówka	pow. częstochowski. gm. Blachownia

5	Liswarta do Młynówki Kamińskiej	Należą do jcwp ciek Dopływ spod gaj. Kierzak stanowi fragment południowej granicy gminy	Liswarta– miejscowość Kamińsko	pow. kłobucki, gm. Przystajń
---	---------------------------------	---	--------------------------------	------------------------------

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Kolejny 6– letni cykl badań wód na lata 2022–2027 jest prowadzony w zaktualizowanych przez KZGW jednolitych częściach wód powierzchniowych. Obecnie teren gminy Wręczyca Wielka obejmuje 5 jcwp. W 2022 roku badania wykonywano w jcwp zgodnie z poniższą tabelą.

Tabela 17 Zestawienie jcwp przepływających przez teren gminy Wręczyca Wielka badanych w 2022 r.

Lp.	JCWP	Lokalizacja na terenie gminy	Nazwa ppk	Lokalizacja ppk
1	Pankówka	Źródłowy odcinek Pankówki wraz z dopływami obejmuje znaczną część gminy	Pankówka– ujście do Liswarty	pow. kłobucki, gm. Krzepice
2	Kocinka	Źródłowy odcinek Kocinki oraz jej dopływów: Dopływy w Grodzisku, Dopływu z Gruszewni i Białej	Kocinka– miejscowość Trzebca	woj. łódzkie
3	Liswarta do Młynówki Kamińskiej	Należą do jcwp ciek Dopływ spod gaj. Kierzak stanowi fragment południowej granicy gminy	Liswarta– miejscowość Kamińsko	pow. kłobucki, gm. Przystajń
4	Stradomka	Jcwp zmieniona (scalona) na terenie gminy obejmuje dopływ spod Puszczewa oraz fragmenty Dopływu spod Wręcycy i Gorzelanki	Stradomka– ujście do Warty	m. Częstochowa

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Klasyfikacja elementów fizykochemicznych obejmuje klasy:

- 1– stan/ potencjał bardzo dobry,
- 2– stan/ potencjał dobry,
- > 2– stan/ potencjał poniżej dobry.

W przypadku elementów biologicznych i hydromorfologicznych najwyższy stopień– 1, obejmuje wody, charakteryzujące się stanem bardzo dobrym i o maksymalnym potencjale. Elementy biologiczne są klasyfikowane w 5 stopniowej skali (1, 2, 3, 4, 5) natomiast hydromorfologiczne w 3 stopniowej (1, >1, 2).

Tabela 18 Klasyfikacja wód płynących na terenie Gminy Wręczyca Wielka w latach 2020–2022¹⁾

Nazwa i kod JCWP	Biała Oksza PLRW6000161816689	Kocinka PLRW6000161816689	Kocinka PLRW6000091816689	Gorzelańka PLRW60001618126	Siradomka do wypływu ze Zb. Białochomla PLRW6000161812359	Siradomka PLRW60000918129	Liswarta do Młynówki Kamieńskiej PLRW6000171816192	Liswarta do Młynówki Kamieńskiej PLRW6000101816191	Pankówka PLRW600010181649
Nazwa i kod punktu pomiarowo-kontrolnego	Biała Oksza - ulście do Liswarty Borowa PŁOZS1301_1213	Kocinka - miejscowość Trzeźba PŁOZS1301_1214	Kocinka - miejscowość Trzeźba PŁOZS1301_1214	Gorzelańka - Częstocinowa ul. Główna PŁOZS1301_1195	Siradomka - miejscowość Dąbrówka PŁOZS1301_3355	Siradomka - ulście do Warty PŁOZS1301_1197	Liswarta - miejscowość Kamieńska PŁOZS1301_3838	Liswarta - miejscowość Kamieńska PŁOZS1301_3838	Pankówka - ulście do Liswarty PŁOZS1301_3118
Rok prowadzenia badań	2017-2020	2016-2021	2022	2017 - 2021	2017-2020	2022	2017-2021	2022	2022
Klasa elementów biologicznych	2	2	2	4	4	4	3	-	2
Wskaźniki decydujące o klasyfikacji	Filobentos	Makrofity, Ichtioplauza	Makrofity, Makrobekzkrępowce bentosowe	Filobentos	Filobentos	Makrobekzkrępowce bentosowe	Ichtioplauza	-	Filobentos
Klasa elementów hydromorfologicznych	1	2	3	1	4	4	2	-	-
Klasa elementów fizykochemicznych gr.3.1-3.5	>2	2	>2	>2	>2	>2	2	-	>2
Wskaźniki decydujące o klasyfikacji	Azot azotanowy, Fosfor fosforanowy	Azot azotanowy, Azot azotynowy	Azot azotanowy, Azot ogólny	OWO, Fosfor fosforanowy	BZT5, OWO, Azot amonowy, Azot Kjeldahla, Azot azotynowy, Fosfor fosforanowy, Fosfor ogólny	Azot amonowy	ChZT-Mn, OWO, Azot amonowy, Azot azotynowy	-	Azot azotanowy
Klasa elementów fizykochemicznych – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i mieszaniny gr.3.6	2	2	2	2	2	2	2	-	-
Wskaźniki decydujące o klasyfikacji	Miedź	Bar, Bor, Miedź, Fenole lotne, Glin, Fluorki	Miedź	Cynk, Miedź	Cynk, Miedź	Cynk, Miedź	Cynk, Miedź, Węglowodory ropopochodne	-	-
Klasyfikacja stanu ekologicznego	Umiarkowany stan ekologiczny	Dobry stan ekologiczny	-	Słaby stan ekologiczny	Słaby stan ekologiczny	-	Umiarkowany stan ekologiczny	-	-
Klasa wskaźników chemicznych	-	>1	>1	1	-	>1	>1	>1	-
Wskaźniki grupy 4.1-4.2, zaklasyfikowane poniżej dobrego stanu chemicznego	-	Difenyletery bromowane(Biots), Benzofenopiren, Heptachlor(Biots)	Benzofenopiren	-	-	Kadm i jego związki, Fluorantlen, Ołów i jego związki, Benzofenopiren	Aldehyd mrówkowy, Bar, Cynk, Glin, Fluorki	Ołów i jego związki, Benzofenopiren	-
Stan chemiczny	-	Stan chemiczny poniżej dobrego	-	Stan chemiczny dobry	-	-	Umiarkowany stan ekologiczny	-	-
Stan wód	Zły stan wód	Zły stan wód	-	Zły stan wód	Zły stan wód	-	Zły stan wód	-	-

¹⁾ na podstawie rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. 2021, poz. 1675)

Klasa elementów biologicznych: 1 – stan bardzo dobry, 2 – stan dobry, 3 – stan umiarkowany, 4 – stan słaby, 5 – stan zły

Klasa elementów hydromorfologicznych: 1 – stan bardzo dobry, 2 – stan dobry, 3 – stan umiarkowany, 4 – stan słaby, 5 – stan zły

Klasa elementów fizykochemicznych: 1 – stan bardzo dobry, 2 – stan dobry, >2 – niespełnienie wymogów klasy 2 oznacza stan poniżej dobrego

Klasa wskaźników chemicznych: 1 – dobry stan chemiczny, >1 – stan chemiczny poniżej dobrego, Stan wód: Dobry stan wód, Zły stan wód

Źródło: Główny Inspektor Ochrony Środowiska

Wyniki klasyfikacji i ocen na podstawie badań w punktach reprezentatywnych do oceny

d) Klasyfikacja stanu/ potencjału ekologicznego jcwp

- Dobry stan ekologiczny jcwp: Kocinka,
- Umiarkowany stan ekologiczny jcwp: Biała Oksza, Liswarta do Młynówki Kamińskiej,
- Słaby stan ekologiczny jcwp: Gorzelanka, Stradomka do wyłtywu ze zb. Blachownia.

e) Klasyfikacja stanu chemicznego jcwp

- Dobry stan chemiczny jcwp: Gorzelanka,
- Poniżej dobrego stan chemiczny jcwp: Kocinka, Liswarta do Młynówki Kamińskiej.

f) Ocena stanu wód jcwp

- Zły stan wód wszystkie oceniane jcwp.

Klasyfikację elementów fizykochemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych oraz klasyfikacja wskaźników stanu chemicznego, dla badań wykonywanych w roku 2022 sporządzono zgodnie z obowiązującym wspomnianym już rozporządzeniem klasyfikacyjnym.

W roku 2023 badano następujące jcwp: Biała Oksza, Kocinka, Stradomka oraz Liswarta do Młynówki Kamińskiej. Wyniki tych badań nie są jeszcze dostępne. Po przekazaniu ich wszystkich przez laboratorium zostaną zweryfikowane i zatwierdzone, natomiast klasyfikacja wskaźników będzie dostępna do dnia 30 czerwca 2024 roku.

5.3.2 Wody podziemne

Na terenie gminy Wręczyca Wielka wody podziemne występują w dwóch piętrach wodonośnych: czwartorzędowym i jurajskim.

W piętrze czwartorzędowym wody gruntowe występują na niewielkiej głębokości, zwierciadło wody o charakterze swobodnym położone jest na głębokości 0,5– 1,0 m od powierzchni terenu.

W obszarze wysoczyzny polodowcowej warstwami wodonośnymi są utwory piaszczysto–żwirowe, które stanowią poziom wodonośny o znaczeniu praktycznym. Utwory piaszczyste częściowo przewarstwione są gliną o różnej miąższości. Wynikiem tego jest wykształcenie dwóch warstw wodonośnych, pierwszej o zwierciadle swobodnym, pozostałych o zwierciadle napiętym. Poziom wód w utworach czwartorzędowych może się łączyć z poziomem wód górnójurajskich (wierzchowina jurajska) lub z poziomem piaskowców kościeliskich w przypadku braku warstw izolujących piaski od wapieni i piaski od piaskowców. Poziom ten jest eksploatowany przez ujęcie w Szarlejce i Wręczyca Wielkiej. W obrębie piętra jurajskiego

można wyróżnić następujące poziomy wodonośne: górnourajski, piaskowców międzyrudnych, piaskowców kościeliskich. Poziom górnourajski występuje w wapieniach małmu i ściśle związany jest z systemem szczelin, spękań oraz kawern krasowych, od ilości których zależy ilość wody. Poziom ten nie jest eksploatowany. Poziom piaskowców międzyrudnych występuje w cienkich warstwach piaskowców, w grubej serii ilów rudonośnych. Poziom ten zalega na obszarze prawie całej gminy, został on jednak zaburzony w wyniku eksploatacji rud żelaza. Poziom ten nie jest eksploatowany z uwagi na małą wydajność i złą jakość wody. Poziom piaskowców kościeliskich występuje w spągowej części doggeru. Warstwami wodonośnymi są piaskowce scementowane w stropie lepszczem ilastym, ku dołowi przechodzące w piaski luźne. Miąższość tej serii utworów waha się w granicach 10– 83 m. Jest to drugi znaczący poziom wodonośny na terenie gminy. Występuje lokalnie pod utworami czwartorzędowymi w Kulejach w okolicach Piły, Jesionki, Zamłynia. Poziom ten jest eksploatowany w ujęciach w miejscowościach: Truskolasy, Długi Kąt, Borowe.

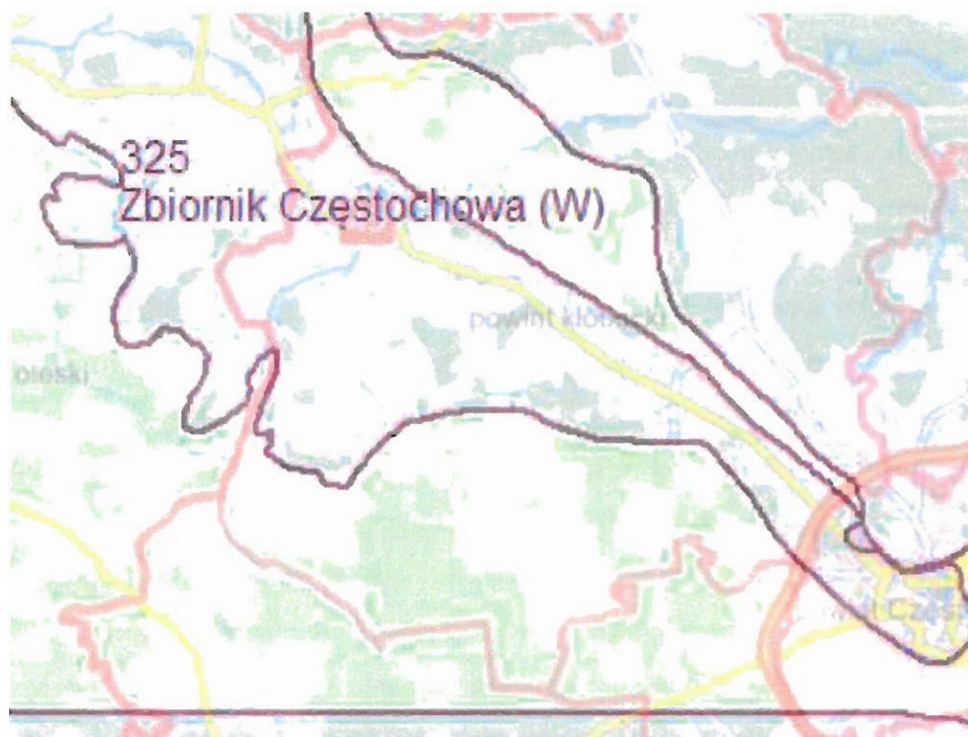
Na obszarze Gminy Wręczyca Wielka występuje jeden główny zbiornik wód podziemnych (GZWP). Jest to zbiornik Częstochowa (W) (325).

Obszar GZWP nr 325 jest zlokalizowany w południowej części Polski i zajmuje powierzchnię 778,9 km². Położony jest w całości w obrębie Wyżyny Śląsko– Krakowskiej i leży na obszarze dorzecza środkowej Odry: Warty i Liswarty. Jest to w przeważającej części rejon rolniczy, 60% powierzchni stanowią użytki rolne.

Poziomem zbiornikowym są utwory jury środkowej, które dobrze rozpoznano na podstawie odsłonień oraz bardzo licznych wierceń poszukiwawczych i badawczych zarudami żelaza. Główny poziom wodonośny stanowi najniższe ogniwo jury środkowej, utwory aalenu i dolnego bajosu, określane nazwą regionalną jako warstwy kościeliskie. Jest to kompleks piasków i piaskowców różnoziarnistych o spoiwie getytowym, z domieszką żwirów kwarcowych, z przewarstwieniami mułków i mułowców. Ze względu na zaangażowanie tektoniczne, tym samym zdyslokowanie utworów środkowourajskich, strefy nieciągłości tektonicznych mogą być drogami migracji wód podziemnych. Nie mają one jednolitego charakteru, a ich wodonośność jest uzależniona od sposobu wypełnienia strefy uskokowej, ale ich zrzuty w kilku miejscach powodują przerwanie ciągłości warstwy wodonośnej. Zbiornik ma charakter porowy, miejscami porowo– szczelinowy. Wodoprzewodność jest zróżnicowana i średnio mieści się w granicach 192– 720 m²/d. Współczynnik filtracji w partiach stropowych wynosi 6,7 m/d, a w spągu przy przejściu do ilasto– piaszczystej serii warstw łysieckich jest znacznie niższy i wynosi 2,4 m/d.

Zbiornik nr 325 jest położony na obszarze, na którym utwory mezozoiczne zapadają monoklinalnie ku północnemu wschodowi, są one przykryte bezpośrednio utworami czwartorzędowymi, a w części północno– zachodniej, na niewielkim obszarze, utworami neogeńskimi.

Jakość wód podziemnych jest zróżnicowana, na ogół dobra, ale nieomal na całym obszarze zbiornika wody podziemne wykazują podwyższone stężenie żelaza ($0,05\text{--}5,0\text{ mg/dm}^3$) i manganu ($0,01\text{--}0,4\text{ mg/dm}^3$). Wody podziemne na obszarze dawnych kopalń rud żelaza zanieczyszczono w wyniku zatopienia wyrobisk nieczynnych kopalń. Zawartość żelaza w wodach tym rejonie jest nadal wysoka (do $47,6\text{ mg/dm}^3$), podobnie jak manganu (do $2,5\text{ mg/dm}^3$) i siarczanów ($100\text{--}400\text{ mg/dm}^3$).

Rysunek 26 Mapa głównych zbiorników wód podziemnych w okolicy Gminy Wręczyca Wielka
Źródło: <http://epsh.pgi.gov.pl>

Jakość wód podziemnych

Zakres dopuszczalnych wartości wskaźników jakości wody określają następujące akty prawne:

- Ustawa Prawo Wodne Dz. U. 2023 poz. 1478,
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. 2017, poz. 2294).

Monitoring wód podziemnych obejmuje punkty pomiarowe, monitorujące wszystkie główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP), użytkowe poziomy wodonośne, obszary zwiększonego

drenażu oraz obszary szczególnie zagrożone przez przemysł. Uwzględnia warunki hydrogeologiczne w ujęciu regionalnym i lokalnym.

Gmina Wręczyca Wielka jest zlokalizowane na obszarze jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) nr 98 i 99.

Monoklinalny układ warstw przepuszczalnych, słabo przepuszczalnych i nieprzepuszczalnych JCWPd 98, tworzy skomplikowany, wielowarstwowy system wodonośny wód podziemnych, dodatkowo powiązany układem krążenia z wodami powierzchniowymi. Abstrahując od głęboko położonego i odizolowanego utworami nieprzepuszczalnymi poziomu wodonośnego serii węglanowej triasu, najbardziej niezależny od wód powierzchniowych system krążenia wód podziemnych posiada poziom środkowojurajski, który tworzy oddzielny układ krążenia wód podziemnych. Zasilanie wód podziemnych poziomu czwartorzędowego odbywa się wskutek infiltracji opadów atmosferycznych i możliwe jest niemal na całym obszarze jego występowania. Jedynie lokalnie, gdzie występuje nieco większej miąższości (>15 m) warstwa glin zwałowych zasilanie jest niemożliwe lub bardzo utrudnione. Układ hydroizohips poziomu czwartorzędowego wskazuje, że zwierciadło wód podziemnych (wzgl. Powierzchnia piezometryczna) wyraźnie nawiązuje do morfologii terenu. Kierunki przepływu wód podziemnych są zróżnicowane i zależą od położenia odwadnianego obszaru w stosunku do ciek. Generalnie odpływ wód odbywa się w kierunku Liswarty. Dopływy Liswarty stanowią systemy drenażu o charakterze lokalnym, natomiast Liswarta jest podstawą drenażu dla poziomu czwartorzędowego o charakterze regionalnym.

Zasilanie poziomu górnójurajskiego odbywa się na całym obszarze jego występowania poprzez bezpośrednią infiltrację opadów atmosferycznych w obrębie wychodni wapieni górnójurajskich, infiltrację pośrednią poprzez nadległe warstwy czwartorzędowe, a także kontakty boczne pomiędzy poziomami wodonośnymi. Możliwe jest również lokalne zasilanie z wód powierzchniowych. Znaczny wpływ na zasilanie poziomu wodonośnego mają również strefy tektoniczne. Miąższość strefy aktywnej wymiany wód wynosi od 80 do 160 m, średnio 140 m. W zależności od lokalnej sytuacji geologicznej oraz wzajemnego położenia zwierciadła wód, możliwa jest wymiana wód pomiędzy poziomami górnójurajskim i czwartorzędowym. Dla wodonośnego układu hydrogeologicznego jury górnej i czwartorzędu podstawę drenażu regionalnego stanowi rzeka Warta. Zasilanie poziomu środkowojurajskiego odbywa się w strefie wychodni: bezpośrednio lub pośrednio przez utwory czwartorzędowe. Przepływ wód podziemnych następuje zgodnie z upadem warstw, przy czym sytuację hydrogeologiczną komplikuje gęsta sieć uskoków o zrzutach od kilku do kilkudziesięciu metrów, która powoduje,

że często pomiędzy uskokami poszczególne bloki są od siebie izolowane. Drenaż poziomu środkowojurajskiego odbywa się poza granicami opisywanej jednostki – w dolinach Warty i Prośny. W analogiczny sposób jak poziomu środkowojurajskiego, odbywa się zasilanie poziomu dolnojurajskiego, przy czym drenaż tego poziomu odbywa się również przez cieki powierzchniowe, częściowo położone poza obszarem JCWPd 98. Generalnie system krążenia wód poziomu dolnojurajskiego jest dość mocno powiązany z systemem krążenia poziomu czwartorzędowego. Zasilanie poziomu serii węglanowej triasu odbywa się całkowicie poza granicami JCWPd 98 (na południe i południowy – zachód). Przepływ wód podziemnych następuje w kierunku zachodnim, w stronę doliny Odry, która stanowi regionalną strefę drenażu.

System krążenia wód podziemnych na terenie JCWPd 99 oparty jest o cztery zagregowane piętra wodonośne, jedno rozdzielające je częściowo piętro słaboprzepuszczalne i jedno również słaboprzepuszczalne ograniczające od spągu strefę krążenia wód podziemnych. Wszystkie te jednostki nie zachowują ciągłości występowania dla całej JCWPd i wszystkie one zachowują dobry kontakt hydrauliczny. Cechą charakterystyczną dla krążenia wód podziemnych jest fragmentaryczne występowanie na omawianym obszarze tektoniki blokowej przejawiającej się w istnieniu sieci nieciągłości będących zazwyczaj drogami uprzywilejowanego przepływu wód podziemnych. Równie charakterystyczny jest fakt, że każdy ze zagregowanych poziomów może być zasilany bezpośrednio atmosferycznie, gdyż wszystkie one ukazują się na powierzchni. Naturalny reżim krążenia wód podziemnych został tu znacznie zaburzony w wyniku działalności człowieka a zwłaszcza wytworzeniu dużych, regionalnych lejów depresji związanych z eksploatacją surowców skalnych, pozostałościami po eksploatacji rud żelaza i wpływem drenażu ze strony wyrobiska w Bełchatowie (poza jednostką). Obszary zdepresjonowane oraz drenaż kopalń mają charakter transjednostkowy co oznacza, że granice poszczególnych JCWPd nie są żadną barierą dla wód podziemnych i obserwuje się znaczne ich transfery pomiędzy JCWPd nr 99 i sąsiednimi. Elementami bilansowymi odbierającymi wody z JCWPd 99 są wspomniany drenaż rzeczny (Sanu i większych dopływów) oraz bezpośrednia eksploatacja wód ze wszystkich właściwie zagregowanych poziomów wodonośnych odbywająca się ze zróżnicowaną wydajnością i nierównomiernie rozmieszczona powierzchniowo. Nie można także wykluczyć ucieczki wód zwłaszcza w głębszym piętrze do podobnych struktur w sąsiednich JCWPd.

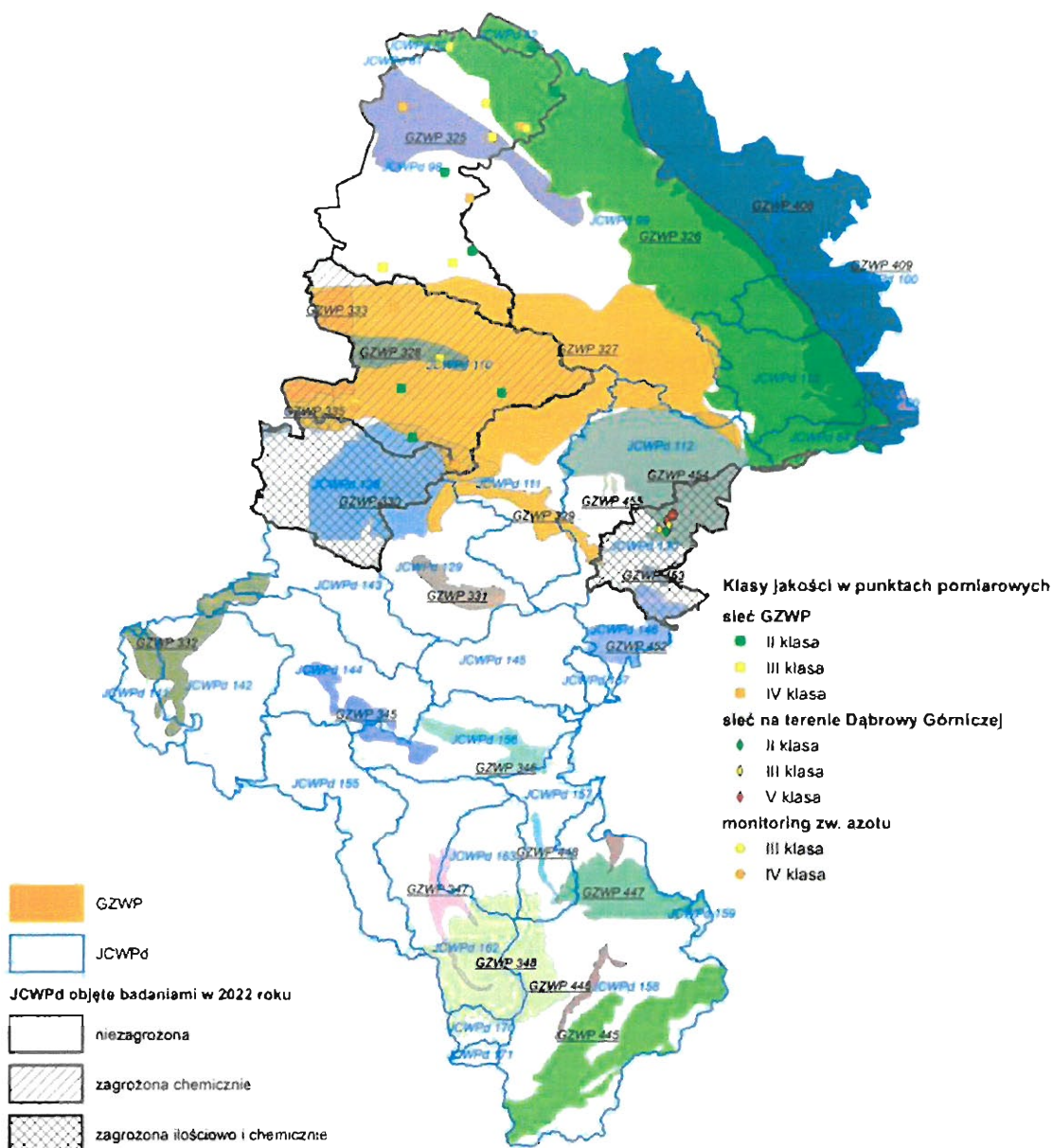
Na terenie gminy Wręczyca Wielka prowadzono badania monitoringowe wód podziemnych w roku 2020 oraz 2023, w 2 punktach pomiarowych Q34a/R oraz Q35/R w ramach monitoringu

regionalnego Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP). Badania w sieci GZWP wykonywane są cyklicznie co 3 lata.

Tabela 19 Informacje o punktach pomiarowych sieci regionalnej na terenie gminy Wręczyca Wielka objętych badaniami w roku 2020 oraz 2023

Nr punktu		Q34a/R	Q35/R
Nazwa punktu		Wręczyca Wielka	Szarlejka
Położenie administracyjne	Miejscowość	Wręczyca Wielka	Szarlejka
	Gmina	Wręczyca Wielka	Wręczyca Wielka
	Powiat	pow. kłobucki	pow. kłobucki
Nr JCWPD		99	99
Nr GZWP		325	325
PUWG 1992 X (szer.)		494201	502063
PUWG 1992 Y (dług.)		330733	330091
Rodzaj punktu		studnia wiercona	studnia wiercona
Użytkowanie punktu		ujęcie wody pitnej (czynne)	ujęcie wody pitnej (czynne)
Głębokość punktu	[m p.p.t.]	20,5	50,0
Ujmowana warstwa wodonośna	głębokość do stropu [m p.p.t.]	12	6
	głębokość do spągu [m.p.p.t.]	20,5	50
	Q	Q	Q
	Piaski, żwiry	piaski, żwiry	piaski, żwiry
Użytkowanie terenu		tereny rolne	tereny rolne
Klasa jakości 2020		III	IV
Klasa jakości 2023		III	IV

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Rysunek 27 Mapa z klasami jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych na terenie województwa śląskiego w 2022 roku (monitoring regionalny)

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

5.3.3 Źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych

Zanieczyszczenia wód są to niekorzystne zmiany właściwości fizycznych, chemicznych i bakteriologicznych wody spowodowane przede wszystkim wprowadzaniem w nadmiarze substancji nieorganicznych (stałych, płynnych, gazowych), organicznych, radioaktywnych a także ciepła czego efektem jest ograniczenie lub uniemożliwienie wykorzystywania wody do picia i celów gospodarczych, a także pogorszenie kondycji biocenoz wodnych.

Analizując powyższe wyniki należy stwierdzić, że źródłami zanieczyszczeń wód podziemnych i powierzchniowych są:

- eutrofizacja wód wywołana zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych i rolniczych,
- zbyt niski stopień skanalizowania,
- nieszczelne zbiorniki bezodpływowe powodujące skażenie wód podziemnych,
- odprowadzanie bezpośrednio do gruntu wód opadowych i roztopowych,
- emisja gazów i pyłów przemysłowych, które wraz z wodami opadowymi mogą przedostać się do poziomu wód podziemnych.

5.3.4 Gospodarka wodno-ściekowa

Zaopatrzeniem mieszkańców gminy w wodę zajmuje się Gmina Wręczyca Wielka. Zapotrzebowanie gminy w wodę jest pokrywane w 100 % z ujęć głębinowych– nie ma ograniczeń w korzystaniu i niedoborów wody. Gmina sukcesywnie dokonuje przyłączy kolejnych mieszkańców gminy do sieci.

Tabela 20 Sieć wodociągowa Gminy Wręczyca Wielka w latach 2012–2022

Wodociągi	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Czynna sieć rozdzielcza [km]	208,9	209,	214,1	218,7	222,9	223,8	224,2	225,6	26,6	228,0	228,0
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	5 164	5 210	4 836	5 123	5 207	5 277	5 122	5 410	5 535	5 675	5 817

Źródło: GUS

Jakość wody pitnej

Jakość wody w obszarze Gminy Wręczyca Wielka jest sprawdzana na zasadach określonych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody

przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294). Zgodnie z ww. rozporządzeniem punkty zgodności tj. punkty, w których woda musi spełniać wymagania, zostały wyznaczone przez przedsiębiorstwo wodno-kanalizacyjne w porozumieniu z właściwym państwowym powiatowym lub państwowym granicznym inspektorem sanitarnym, w strefie zaopatrzenia lub zakładzie uzdatniania, jeżeli wykaże ono, że nie powoduje to niekorzystnej zmiany mierzonej wartości parametrów w toku dystrybucji wody, oraz w stosunku do którego przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne zadeklarowało spełnienie wymagań dla badanych parametrów.

Ludność gminy jest zaopatrywana w wodę przeznaczoną do spożycia z pięciu ujęć wody, zlokalizowanych w miejscowościach: Wręczyca Wielka, Truskolasy, Borowe, Szarlejka, Długi Kąt. Punktami pobierania próbek wody są:

- dla ujęcia Wręczyca Wielka: studnia- woda surowa, hydrofornia- woda podawana do sieci ul. Szkolna 12, 43-130 Wręczyca Wielka, Przedszkole we Wręcycy Wielkiej ul. Sportowa 2D, 42-130 Wręczyca Wielka, Szkoła Podstawowa we Wręcycy Wielkiej, Szkoła Podstawowa w Grodzisku Grodzisko, ul. Kłobucka 1, 42-130 Wręczyca Wielka, Gminny Ośrodek Zdrowia we Wręcycy Wielkiej ul. Śląska 27, 42-130 Wręczyca Wielka,
- dla ujęcia Truskolasy: studnia- woda surowa, Stacja Uzdatniania Wody- woda podawana do sieci Piła Pierwsza, 42-134 Truskolasy, Szkoła Podstawowa w Kulejach ul. Szkolna 1, 42-135 Truskolasy, zbiornik wyrównawczy, Przedszkole w Truskolasach Rynek 2, 42-134 Truskolasy,
- dla ujęcia Borowe: studnia- woda surowa, hydrofornia- woda podawana do sieci ul. Długa, 42-130 Wręczyca Wielka, Zespół Szkół w Węglowicach Węglowice 3, 42-133 Węglowice, Szkoła Podstawowa w Borowem ul. Długa 75, 42-133 Węglowice, Przedszkole w Węglowicach Węglowice 2, 42-133 Węglowice,
- dla ujęcia w Szarlejce: studnia- woda surowa, hydrofornia- woda podawana do sieci ul. Szarlejka, ul. Borowa 13, 42-130 Wręczyca Wielka, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Kalei ul. Szkolna 1, 42-130 Wręczyca Wielka, Wiejski Ośrodek Zdrowia w Kalei ul. Strażacka 2, 42-130 Wręczyca Wielka,
- dla ujęcia w Długim Kącie: studnia- woda surowa, hydrofornia- woda podawana do sieci.

Na podstawie sprawozdań z badań jakości wody wydawane są okresowe oceny jakości wody zgodnie z §23 ust. 1 Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294).

Jakość wody na terenie Gminy Wręczyca Wielka w latach 2020–2022 przedstawia się następująco:

- wodociąg publiczny Wręczyca Wielka– jakość wody odpowiada wymaganiom,
- wodociąg publiczny Truskolasy– w 2022 r. odnotowano jednorazowe przekroczenie parametru bakterie typu coli, pozostałe badania odpowiadały wymaganiom jakości wody przeznaczonej do spożycia,
- wodociąg publiczny Borowe– jakość wody odpowiada wymaganiom,
- wodociąg publiczny Szarlejka– jakość wody odpowiada wymaganiom,
- wodociąg publiczny Długi Kąt– w 2022 r. odnotowano jednorazowe przekroczenie parametru bakterie typu coli, pozostałe badania odpowiadały wymaganiom jakości wody przeznaczonej do spożycia.

Sieć kanalizacyjna

W Gminie Wręczyca Wielka funkcjonuje 1 system kanalizacyjny, który obejmuje w ok. 39,2% mieszkańców gminy. System kanalizacyjny jest zbudowany w całości z rur PCV wraz ze studzienkami kanalizacyjnymi. Systemem płyną tylko ścieki komunalne, nie są włączone do niego wody opadowe. Ścieki spływają do oczyszczalni grawitacyjnie. Stan techniczny systemu jest dobry. Ścieki z obszarów nieskanalizowanych są gromadzone na działkach w zbiornikach bezodpływowych i okresowo wywożone do eksploatowanej przez gminę oczyszczalni. Zbiorniki te są budowane dawno i nie posiadają dokumentacji technicznej, nie można stwierdzić czy są szczelne. W ostatnich latach zwiększa się liczba przydomowych oczyszczalni ścieków na posesjach prywatnych.

Ścieki komunalne z gminy odprowadzane są do dwóch oczyszczalni ścieków zlokalizowanych w:

- Truskolasach– oczyszczalnia mechaniczno– biologiczna z dwoma reaktorami SBR, wykorzystująca osad czynny w tak zwanym biologicznym reaktorze sekwencyjnym.
- Wręczyca **Małej** – oczyszczalnia mechaniczno– biologiczna typu Lemna, która w swoim procesie technologicznym wykorzystują rzęsę wodną. Oczyszczalnia jest w trakcie modernizacji.

Tabela 21 Wyniki badań ścieków pobranych przed oczyszczeniem i oczyszczonych w latach 2020– 2022 dla oczyszczalni w Wręczyca Wielkiej

Lp.	BZT		ChZT		Zawiesina ogólna	
	Ścieki dopływające	Ścieki oczyszczone	Ścieki dopływające	Ścieki oczyszczone	Ścieki dopływające	Ścieki oczyszczone
2020						
1	470	21	1073	98	441	26
2	399	18	880	103	77	15
3	349	12	836	77	241	14
4	325	5	769	69	195	18
5	476	18	1283	30	365	16
6	938	14	1810	82	922	7,6
7	434	30	1180	80	442	20
8	360	27	755	74	253	20
9	398	4	857	53	256	4,8
10	398	4	857	53	256	4,8
11	313	4	1050	53	456	4,6
12	342	5	852	71	293	6
2021						
1	476	27,9	906	107	84,4	28,5
2	821	1	1460	28,4	95,6	5,8
3	216	16,4	740	81,9	238	20
4	841	21	2380	125	239,6	14,6
5	346	15,8	728	51,3	305	24,5
6	509	25,3	1430	115	450	28,1
7	536	19,9	386	101	44,4	8
8	209	10,6	784	70,6	345	23,7
9	310	19,8	963	83,9	381	20,5
10	1010	2,5	3130	82,9	1000	7,8
11	516	7,9	1620	37,9	399	13
12	401	12,6	3630	40,2	944	16
2022						
1	182	44	472	144	186	55,2
2	130	34,1	490	150	215	39,5
3	207	73	445	134	242	27
4	227	25,3	490	117	232	15,6
5	116	22,5	236	132	124	45,5
6	287	32,7	638	139	269	107
7	217	34,6	532	196	318	103
8	102	14	319	158	469	89,7
9	78,1	13,6	164	106	727	49,3
10	42,7	13,6	431	102	658	63
11	103	6,8	345	79,8	341	26
12	20,1	9,7472	49,2	37,3	129	20

Źródło: Gmina Wręczyca Wielka

Tabela 22 Wyniki badań ścieków pobranych przed oczyszczeniem i oczyszczonych w latach 2020– 2022 dla oczyszczalni w Truskolasach

Lp.	BZT		ChZT		Zawiesina ogólna	
	Ścieki dopływające	Ścieki oczyszczone	Ścieki dopływające	Ścieki oczyszczone	Ścieki dopływające	Ścieki oczyszczone
2020						
1	354	3	923	28	333	2,7

2	418	3	820	33	459	4,8
3	739	3	1558	36	568	6,8
4	510	3	1140	40	368	4
5	416	5	950	46	220	10
6	432	3	1090	52	258	4
7	462	3	936	39	201	6
8	413	3	822	35	268	4
9	439	34	1187	184	470	21
10	510	3	1037	25	363	4
11	476	3	1230	36	450	4
12	469	3	1221	40	420	4
2021						
1	498	6	1070	51,8	209	7,7
2	242	13,6	517	76,2	192	18,9
3	247	5,6	632	43	157	6,5
4	353	3,8	825	51,8	171	7,3
5	438	6	902	50,2	282	11,4
6	509	25,3	1430	115	450	28,1
7	588	12,3	734	96,7	544	17,8
8	613	25,4	1590	95,8	837	19,4
9	310	19,8	963	83,9	381	20,5
10	304	35,5	946	141	350	35,2
11	521	11,8	1630	73,8	712	12,9
12	460	15,7	1010	69,1	363	16
2022						
1	728	35	1440	67,5	768	14,6
2	223	4,1	703	50,6	181	7,7
3	340	1,4	1260	62,8	404	12,1
4	385	6,3	882	48,7	415	9,8
5	280	5,5	860	58	418	17,6
6	308	4,1	713	50,7	369	8,5
7	190	10,6	421	48,2	144	11,5
8	304	37,3	663	109	509	42,1
9	227	4,2	777	88,8	343	39,7
10	447	19,8	984	115	570	34,2
11	597	5,1	1320	65,5	560	29,9
12	225	7,4	500	21,1	286	27

Źródło: Gmina Wręczyca Wielka

Potrzeby gminy w zakresie odbioru ścieków są zaspokajane w następujący sposób:

- z obszarów skanalizowanych: mieszkańcy odprowadzają ścieki do sieci kanalizacyjnej,
- z obszarów nieskanalizowanych: ścieki z przydomowych osadników wywożone są przez wozy asenizacyjne na zlewnię przy oczyszczalni ścieków we Wręczycy Małej,
- niewielki procent mieszkańców posiada przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Długość sieci kanalizacyjnej wraz z podłączeniami na terenie Gminy Wręczyca Wielka wynosi 72,0 km. Ogółem z sieci kanalizacyjnej korzysta 2 194 gospodarstw domowych (stan na 01.01.2024 r.).

Tabela 23 Sieć kanalizacyjna Gminy Wręczyca Wielka w latach 2012–2022

Kanalizacja	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Czynna sieć kanalizacyjna [km]	59,7	59,7	59,7	59,7	59,9	60,8	60,8	70,0	70,0	70,0	70,0
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	1 609	1 656	1 662	1 734	1 766	1 776	1 785	1 872	2 032	2 091	2 119

Źródło: GUS

5.3.5 Analiza SWOT

Tabela 24 Analiza SWOT dla komponentu gospodarowanie wodami

<u>MOCNE STRONY</u>	<u>SŁABE STRONY</u>
<ul style="list-style-type: none"> – inwestycje w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, sprzyjające ochronie wód podziemnych i powierzchniowych, – stały monitoring wód powierzchniowych i podziemnych, – oczyszczalnia ścieków, – rozwinięta infrastruktura wodociągowa, – bieżące prace związane z konserwacją i właściwym utrzymaniem wszystkich elementów zbiorników i koryt rzecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> – zły stan wód powierzchniowych na terenie gminy, – niedostateczny stan wód podziemnych na terenie gminy, – niewystraszający stopień skanalizowania gminy, – niewłaściwe opróżnianie zbiorników bezodpływowych.
<u>SZANSE</u>	<u>ZAGROŻENIA</u>
<ul style="list-style-type: none"> – rozbudowa sieci kanalizacji, – inwestycje w przydomowe oczyszczalnie ścieków, – edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony jakości wód i racjonalnego korzystania z zasobów wodnych. 	<ul style="list-style-type: none"> – zanieczyszczenie wód wodami opadowymi i ściekami pochodzącymi ze spływów, – brak wystarczających środków na realizację zaplanowanych przedsięwzięć, – napływ zanieczyszczeń z sąsiednich miast i gmin.

Źródło: opracowanie własne

5.3.6 Kierunki działań w celu polepszenia jakości wód

W związku z wynikami badań punktów monitoringu można wnioskować, iż wody powierzchniowe gminy w przeważającej części są w słabym stanie ekologicznym. Można przypuszczać, że stan wód powierzchniowych nie będzie ulegał pogorszeniu, przynajmniej w zakresie wskaźników fizykochemicznych, w dłuższej perspektywie poprawie powinny ulegać elementy biologiczne w wodach.

Wody podziemne w gminie nie są w dobrym stanie (na podstawie dostępnych badań). Według danych coraz większy odsetek ludności korzysta z sieci kanalizacyjnej, wzrasta również liczba przyłączy do sieci kanalizacyjnej, co powinno pozytywnie wpłynąć na poprawę stanu wód podziemnych.

Działania mające na celu polepszenia jakości wód podziemnych i powierzchniowych na terenie gminy powinny być ukierunkowane na:

- monitoring jakości wód,
- zmniejszenie ilości zanieczyszczeń odprowadzanych do wód,
- ograniczenie zanieczyszczeń emitowanych przez przemysł,
- ograniczenie zanieczyszczenia wód nieoczyszczonymi ściekami poprzez modernizację istniejącej infrastruktury kanalizacyjnej, budowę przydomowych oczyszczalni ścieków,
- rozwój sieci kanalizacyjnej,
- utrzymanie dobrego stanu koryt rzecznych,
- ograniczenie strat wody związanych z przesyłem i poprawą zaopatrzenia ludności w wodę poprzez modernizację sieci wodociągowej,
- edukację oraz propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody.

5.4 Zasoby geologiczne

Pod względem geologicznym teren gminy Wręczyca Wielka leży na obszarze Monokliny Śląsko–Krakowskiej zabudowanej z utworów triasu oraz jury. Obszar gminy budują utwory jury górnej (wapień, margle, łupki margliste), z których zbudowane są kopulaste wzgórza przykryte cienką pokrywą osadów czwartorzędowych.

Monoklina jest zbudowana z utworów mezozoicznych zalegających niezgodnie na podłożu paleozoicznym i przykrytych osadami czwartorzędowymi. Na terenie gminy najmłodszym ogniwem mezozoiku są osady jury środkowej, piętra kujaw reprezentowane przez serię ilastą

(iły z syderytami, iłowce, mułowce, piaskowce i zlepieńce) o miąższości ponad 80 m. Czwartorzędowe utwory to efekt sedymentacji lodowcowej (gliny piaszczyste, piaski gliniaste) z okresu zlodowacenia środkowopolskiego oraz wodnolodowcowej– piaski o zmiennym uziarnieniu.

Na terenie gminy Wręczyca Wielka występują udokumentowane złoża surowców naturalnych. Głównie są to:

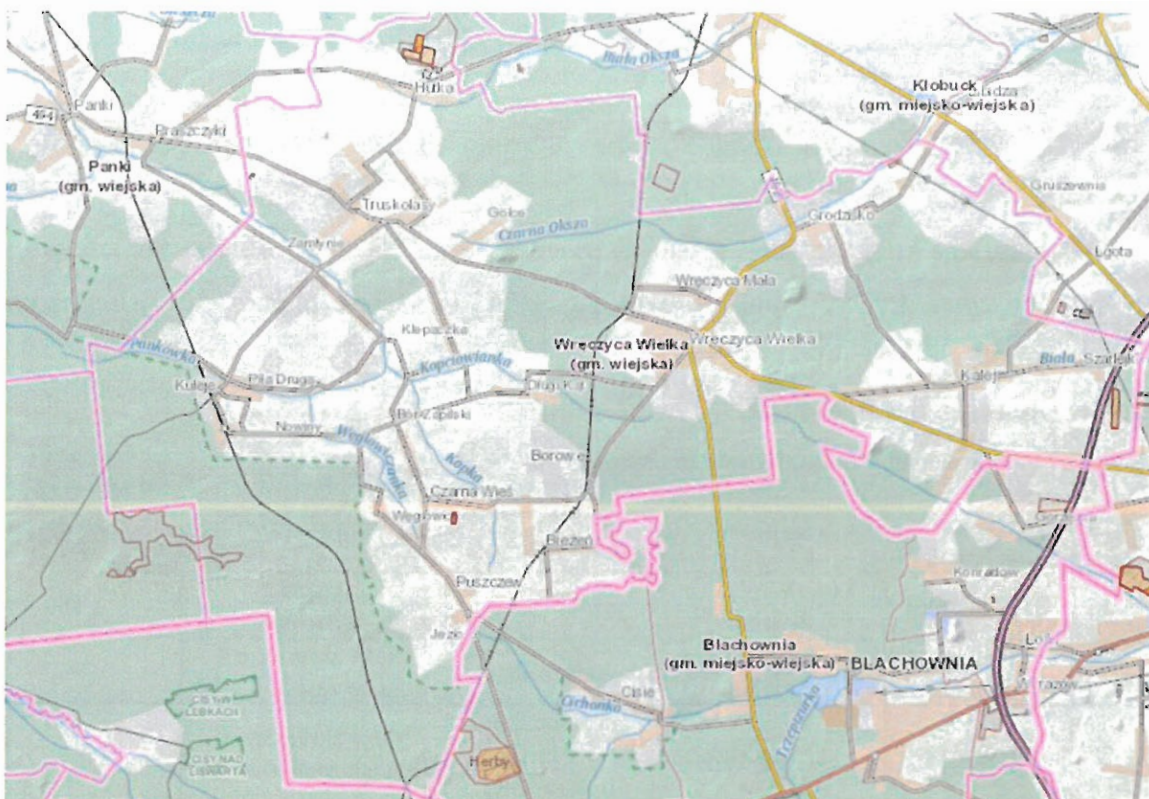
- naturalne kruszywa piaszczysto–żwirowe, które dzielą się na dwie zasadnicze grupy: kruszywa grube obejmujące żwiry i pospółki (kruszywo piaszczysto–żwirowe) oraz kruszywa drobne– piaszczyste,
- iły do produkcji cementu.

Tabela 25 Złóża kopalin, znajdujące się na terenie gminy

Lp.	Nazwa złoża	Obszar	Kopalina główna	Zagospodarowanie	Powierzchnia złoża ha
1	Czarna Wieś	Gm. Wręczyca Wielka	piaski i żwiry	złożo zagospodarowane– E	1.150
2	Golce–Hutka	Gm. Wręczyca Wielka	rudy żelaza	złożo skreślone z bilansu zasobów– M	–
3	Grodzisko	Grodzisko	surowce ilaste ceramiki budowlanej	złożo skreślone z bilansu zasobów– M	–
4	Hutka	Gm. Wręczyca Wielka	piaski i żwiry	złożo rozpoznane wstępnie– P	45.510
5	Hutka IIA	Gm. Wręczyca Wielka	piaski i żwiry	złożo zagospodarowane– E	2.250
6	Hutka III	Hutka	piaski i żwiry	złożo skreślone z bilansu zasobów– M	–
7	Hutka IV	Hutka	piaski i żwiry	złożo skreślone z bilansu zasobów– M	–
8	Hutka V	Hutka	piaski i żwiry	złożo skreślone z bilansu zasobów– M	–
9	Hutka VI	Hutka	piaski i żwiry	złożo zagospodarowane– E	5.660
10	Hutka– 1	Gm. Wręczyca Wielka	piaski i żwiry	złożo skreślone z bilansu zasobów– M	–
11	Jerzy–Malice	Gm. Wręczyca Wielka	rudy żelaza	złożo skreślone z bilansu zasobów– M	–
12	Kawki	Gm. Wręczyca Wielka	surowce ilaste ceramiki budowlanej	złożo skreślone z bilansu zasobów– M	–
13	Kuleje	Kuleje	piaski i żwiry	złożo rozpoznane wstępnie– P	187.900
14	Pierzchno	Pierzchno	piaski i żwiry	eksploatacja złoża zaniechana– Z	1.490
15	Szarlejka	Szarlejka	piaski i żwiry	złożo zagospodarowane– E	10.45

16	XX-lecie Wręczyca	Gm. Wręczyca Wielka	rudy żelaza	złoża skreślone z bilansu zasobów- M	-
----	----------------------	------------------------	-------------	---	---

Źródło: <http://geoportal.pgi.gov.pl>

Rysunek 28 Obszary górnicze i złoża kopalin na terenie gminy Wręczyca Wielka

Źródło: <http://geologia.pgi.gov.pl>

5.4.1 Analiza SWOT

Tabela 26 Analiza SWOT dla komponentu zasoby geologiczne

<u>MOCNE STRONY</u>	<u>SŁABE STRONY</u>
– złoża surowców na terenie gminy.	– tereny zdegradowane, – wyrobiska związane z eksploatacją kopalin.
<u>SZANSE</u>	<u>ZAGROŻENIA</u>
– racjonalne korzystanie z zasobów geologicznych, – rekultywacja obszarów zdegradowanych.	– nielegalna eksploatacja kopalin, – tereny zdegradowane.

Źródło: opracowanie własne

5.4.2 Kierunki działań

W zakresie ochrony zasobów kopalin główną potrzebą jest wykorzystanie zasobów surowców w granicach udokumentowania, a po zakończonej eksploatacji skuteczne

zagospodarowanie lub rekultywacja terenów. Obowiązki te ciążyą na użytkowniku złoża, firmie posiadającej koncesję na eksploatację złoża.

W przypadku złóż nieeksploatowanych, które zostały udokumentowane, złoża zabezpiecza się jako zaplecze surowcowe.

Ochrona taka na szczeblu gminnym powinna polegać na uwzględnieniu tych terenów w studiach uwarunkowań i planach zagospodarowania przestrzennego w postaci zapisów uniemożliwiających zagospodarowanie tych terenów w sposób trwały, wykluczający potencjalną eksploatację surowców.

Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych jest przeprowadzana w zależności od charakteru wyrobiska w kierunku rolnym lub leśnym.

Obszary poeksploatacyjne należy sukcesywnie i na bieżąco w miarę możliwości finansowych poddawać procesom rekultywacji, rewitalizacji, a jeśli to możliwe odtworzenia wartości środowiska naturalnego, by eksploatacja surowców mineralnych nie prowadziła do destrukcji zasobów glebowych i środowiskowych.

5.5 Gleby

Gleby charakteryzują się określonymi właściwościami fizycznymi, chemicznymi i biologicznymi kształtowanymi pod wpływem działania naturalnych procesów glebotwórczych oraz rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka. Właściwości te znajdują się w stanie określonej równowagi, która może ulegać zmianom pod wpływem tej działalności. Nieprzemysłana działalność człowieka prowadzić może do całkowitej degradacji bardzo często niemożliwej do usunięcia.

Na terenie gminy Wręczyca Wielka występują gleby w większości wykształcone w materiale czwartorzędowym, jak: piaski, gliny, muły i torfy oraz powstałe ze skał wieku jurajskiego: ility, wapienie. Pod względem typologicznym większość gleb należy do typu pseudobielicowego. Kompleksy tych gleb rozrzucone są na całym terenie gminy. Zajmują one około 70% użytków rolnych. Mniejsze powierzchnie zajmują gleby brunatne (3%), lokalnie występują czarne ziemie i rędziny. W dolinach rzek gruntów strumieni wykształciły się gleby hydrogeniczne, mady i gleby mułowo–torfowe. Pod względem składu mechanicznego większość gleb wytworzonych jest z piasków w różnym stopniu zaglinienia, tj. od piasków luźnych i słabogliniastych poprzez piaski gliniaste lekkie, mocne, gliny oraz ility. Występują głównie gleby lekkie (około 75%) klasy bonitacyjnej IV i V, lokalnie III i VI. Nie występują tu gleby

klasy I ani II. Na terenie gminy nie występują tereny, na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby lub ziemi.

Tabela 27 Powierzchnia geodezyjna gminy według kierunków wykorzystania

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia ha	Procentowy udział
1.	powierzchnia ogółem	14 828	100,00%
2.	powierzchnia lądowa	14 811	99,89%
3.	użytki rolne razem	8 061	54,36%
4.	grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	5 849	39,45%
5.	grunty pod wodami razem	17	0,11%
6.	grunty zabudowane i zurbanizowane razem	697	4,70%
7.	grunty rolne– nieużytki	122	0,82%
8.	użytki ekologiczne	12	0,08%
9.	tereny różne	70	0,47%

Zródło: opracowanie na podstawie Bank Danych Lokalnych

5.5.1 Rolnictwo

Swoją rolę w strukturze gospodarczej gminy odgrywa rolnictwo. Użytki rolne zajmują ok. 54,36% powierzchni gminy. Ogółem na terenie gminy funkcjonuje 731 gospodarstw rolnych (Narodowy Spis Rolny, 2020 r.)

Tabela 28 Struktura gospodarstw rolnych na terenie Gminy Wręczyca Wielka

Lp.	Gospodarstwa rolne	Liczba	Procentowy udział
1.	ogółem	731	100%
2.	do 1 ha włącznie	14	1,92%
3.	1– 5 ha	525	71,82%
4.	5– 10 ha	126	17,24%
5.	10– 15 ha	29	3,97%
6.	powyżej 15 ha	37	5,06%

Zródło: opracowanie na podstawie Bank Danych Lokalnych

Pod względem powierzchni najwięcej gospodarstw znajduje się w grupie od 1 do 5 ha– 525 , co stanowi ok. 71,82% ogółu gospodarstw. W strukturze zasiewów dominują zboża.

Tabela 29 Struktura głównych zasiewów

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia	Procentowy udział
		ha	%
1.	ogółem	2 363,34	100,00%
2.	zboża razem	2 010,38	85,07%
3.	zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	1 944,76	82,29%

4.	pszenica ozima	54,93	2,32%
5.	pszenica jara	57,7	2,44%
6.	żyto ozime	712,45	30,15%
7.	żyto jare	5,18	0,22%
8.	jęczmień ozimy	15,16	0,64%
9.	jęczmień jary	156,29	6,61%
10.	owies	175,85	7,44%
11.	pszenżyto ozime	463,87	19,63%
12.	pszenżyto jare	128,49	5,44%
13.	mieszanki zbożowe ozime	38,13	1,61%
14.	mieszanki zbożowe jare	136,71	5,78%
15.	przemysłowe	33,99	1,44%
16.	ziemniaki	40,92	1,73%
17.	rzepak i rzepik razem	6,74	0,29%
18.	warzywa gruntowe	0,24	0,01%
19.	międzyplony jare	128,29	5,43%
20.	międzyplony ozime	143,39	6,07%

Źródło: opracowanie na podstawie Bank Danych Lokalnych

5.5.2 Jakość gleb na terenie gminy

Program "Monitoring chemizmu gleb ornych Polski" stanowi element Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Celem programu jest ocena stanu zanieczyszczenia i zmian właściwości gleb w wymiarze czasowym i przestrzennym. Obowiązek prowadzenia takich badań wynika z zapisów krajowych aktów prawnych m.in. Ustawy Prawo Ochrony Środowiska (t. j. Dz. U. 2024 poz. 54).

Monitoring chemizmu gleb ornych Polski jest realizowany od roku 1995. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane są próbki glebowe z 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju. Na terenie Gminy Wręczyca Wielka nie ma zlokalizowanego punktu pomiarowo-kontrolnego.

Do głównych czynników powodujących degradację chemiczną gleb zalicza się:

- nadmierną zawartość metali ciężkich takich jak: kadm, miedź, nikiel oraz innych substancji chemicznych, np. ropopochodnych,
- zasolenie,
- nadmierną alkalizację,
- zakwaszenie przez związki siarki i azotu,

- skażenie radioaktywne,
- nieszczelne zbiorniki bezodpływowe na nieczystości ciekłe,
- nieprawidłowo prowadzone zabiegi związane z nawożeniem gleb.

5.5.3 Analiza SWOT

Tabela 30 Analiza SWOT dla komponentu gleby

<u>MOCNE STRONY</u>	<u>SŁABE STRONY</u>
<ul style="list-style-type: none"> – zróżnicowanie zasobności glebowej gminy, – użytki rolne stanowiące 54,36% powierzchni gminy, – rosnąca świadomość ekologiczna rolników. 	<ul style="list-style-type: none"> – zanieczyszczenie gleb pochodzące z emisji antropogenicznej, – zanieczyszczenie gleb pochodzące z emisji ze środków transportu, – zakwaszenie gleb, – brak kontroli stanu gleb na terenie gminy.
<u>SZANSE</u>	<u>ZAGROŻENIA</u>
<ul style="list-style-type: none"> – racjonalna gospodarka odpadami, – rozwój ekologicznego rolnictwa. 	<ul style="list-style-type: none"> – erozja powierzchniowa gleb, – rozwój transportu, – niewłaściwe stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, – brak środków finansowych na inwestycje związane z ochroną powierzchni ziemi.

Źródło: opracowanie własne

5.5.4 Kierunki działań w celu polepszenia jakości gleb

Spośród wszystkich elementów środowiska, gleba potrzebuje najwięcej czasu na samooczyszczenie. Zanieczyszczenie gleb utrzymuje się niekiedy nawet do kilkuset lat. Wiele zanieczyszczeń (np. takich, jak metale ciężkie) posiada charakter trwały, a przedostając się do środowiska, oddziałuje na nie w sposób niekorzystny przez bardzo długi czas.

W celu ochrony gleb powinny zostać podjęte działania, polegające na:

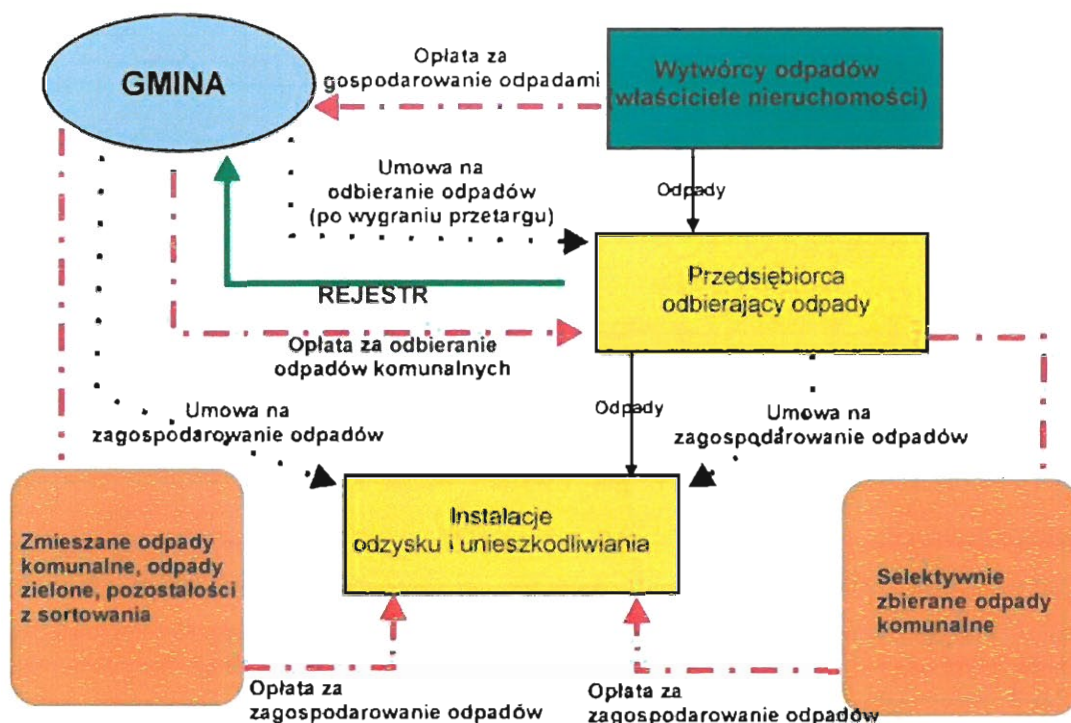
- racjonalnym użytkowaniu gleb,
- wapnowaniu gleb,
- odpowiednim stosowaniu nawozów i środków ochrony roślin,
- zapobieganiu erozji powierzchniowej gleb,

- prowadzeniu monitoringu jakości gleb,
- edukacji ekologicznej w zakresie szkodliwego wpływu nawozów sztucznych i środków ochrony roślin,
- prowadzeniu racjonalnej gospodarki odpadami.

5.6 Gospodarka odpadami

Gmina Wręczyca Wielka jest zobowiązana do wypełniania zadań w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi wynikającymi m.in. z ustawy o odpadach (Dz. U. 2023 r. poz. 1587 ze zm.) ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. 2024 poz. 399), oraz rozporządzeń wykonawczych jak i wykonywania zadań publicznych o charakterze gminnym.

Gmina pełni rolę nadrzędną w systemie gospodarowania odpadami komunalnymi poprzez prowadzenie działań organizacyjnych, inwestycyjnych, nadzorczych oraz informacyjnych. Ponadto powinna stworzyć warunki do wykonywania prac związanych z utrzymywaniem czystości i porządku na swoim terenie poprzez zbudowanie nowoczesnego, kompleksowego (obejmującego wszystkich mieszkańców i wszystkie strumienie odpadów) systemu opartego o selektywne zbieranie odpadów, zapewniającego osiągnięcie wymaganych prawem poziomów recyklingu i redukcji składowania odpadów.

Rysunek 29 System gospodarowania odpadami komunalnymi
 Źródło: „Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016–2022”

5.6.1 Odpady komunalne

Po nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach mieszkańcy płacą opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi tzw. podatek śmieciowy, natomiast gmina gospodaruje środkami z pobieranych od mieszkańców opłat za odpady, egzekwując jednocześnie, od wybranych w drodze przetargu firm, odpowiednią jakość usług.

Aktualnie usługę odbioru odpadów od wszystkich właścicieli nieruchomości zamieszkałych, zabudowy jednorodzinnej, nieruchomości na których znajdują się domki letniskowe lub innych nieruchomościach wykorzystywanych na cele rekreacyjno–wypoczynkowe wykorzystywanych jedynie przez część roku w Gminie Wręczyca Wielka, realizuje jeden wykonawca – firma Eko–System Bis Sp. z o.o. S.K. z siedzibą w Konopiach ul. Przemysłowa 7, 42-274 Konopiska (Sektor I, Sektor II, Sektor III, Sektor IV i PSZOK).

Ponadto firmy: Strach i Synowie Sp. z o.o. z siedzibą w Częstochowie ul. Bór 169, 42-202 Częstochowa realizuje usługę odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych segregowanych i niesegregowanych (zmieszanych) z nieruchomości będących w posiadaniu Gminy Wręczyca Wielka wraz z dzierżawą pojemników, a Przedsiębiorstwo Produkcyjno–Handlowo–Usługowe Syguda Sebastian, z siedzibą przy ulicy Sienkiewicza 23, 42-130

Wręczyca Wielka realizuje usługę usuwania odpadów z terenów mienia gminnego: sprzątanie 58 przystanków komunikacji zbiorowej, sprzątanie 28 placów zabaw i siłowni zewnętrznych, sprzątanie koszy ulicznych).

Na terenie Gminy Wręczyca Wielka nie ma możliwości przetwarzania odpadów komunalnych. Odebrane odpady zmieszane zostają skierowane do regionalnych instalacji.

Na terenie gminy w Grodzisku przy ul. Floriańskiej 4 jest zlokalizowany Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów został utworzony w miejscu zapewniającym dostęp wszystkim mieszkańcom gminy. Na terenie PSZOK są zbierane następujące odpady: opakowania ze szkła, opakowania z tworzyw sztucznych, opakowania z papieru i tektury, opakowania z metali, opakowania wielomateriałowe, opakowania z tekstyliów, szkło, tworzywa sztuczne, papier i tektura, metale, odzież, odpady kuchenne ulegające biodegradacji, odpady wielkogabarytowe, lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć, urządzenia zawierające freony, zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne, zużyte baterie i akumulatory, zużyte opony od samochodów osobowych, motocykli i motorowerów, odpady pochodzące z remontów prowadzonych samodzielnie przez właścicieli nieruchomości – odpady betonu i gruz betonowy z rozbiórek i remontów, gruz ceglany, odpady innych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia, usunięte tynki, tapety i okleiny, zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia, drewno, odpadowa papa, materiały izolacyjne, materiały budowlane zawierające gips, odpady z budowy, remontów i demontażu zawierające PCB, odpady zielone pochodzące z prac wykonywanych we własnym zakresie, w tym skoszona trawa, liście, gałęzie z przycinania drzew liściastych, iglastych oraz krzewów wyłącznie w formie zrębek, których wielkość nie będzie przekraczać 50 cm, pochodzące tylko z terenów zielonych przylegających do budynku mieszkalnego, przeterminowane leki, inne frakcje zbierane w sposób selektywny oraz odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek, tekstylia, chemikalia.

Odpady zielone nie mogą zawierać zanieczyszczeń natury nieorganicznej (ziemia, kamienie), resztek jedzeniowych pochodzenia zwierzęcego, pozostałości po spaleniu.

Obowiązek selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie gminy jest realizowany poprzez:

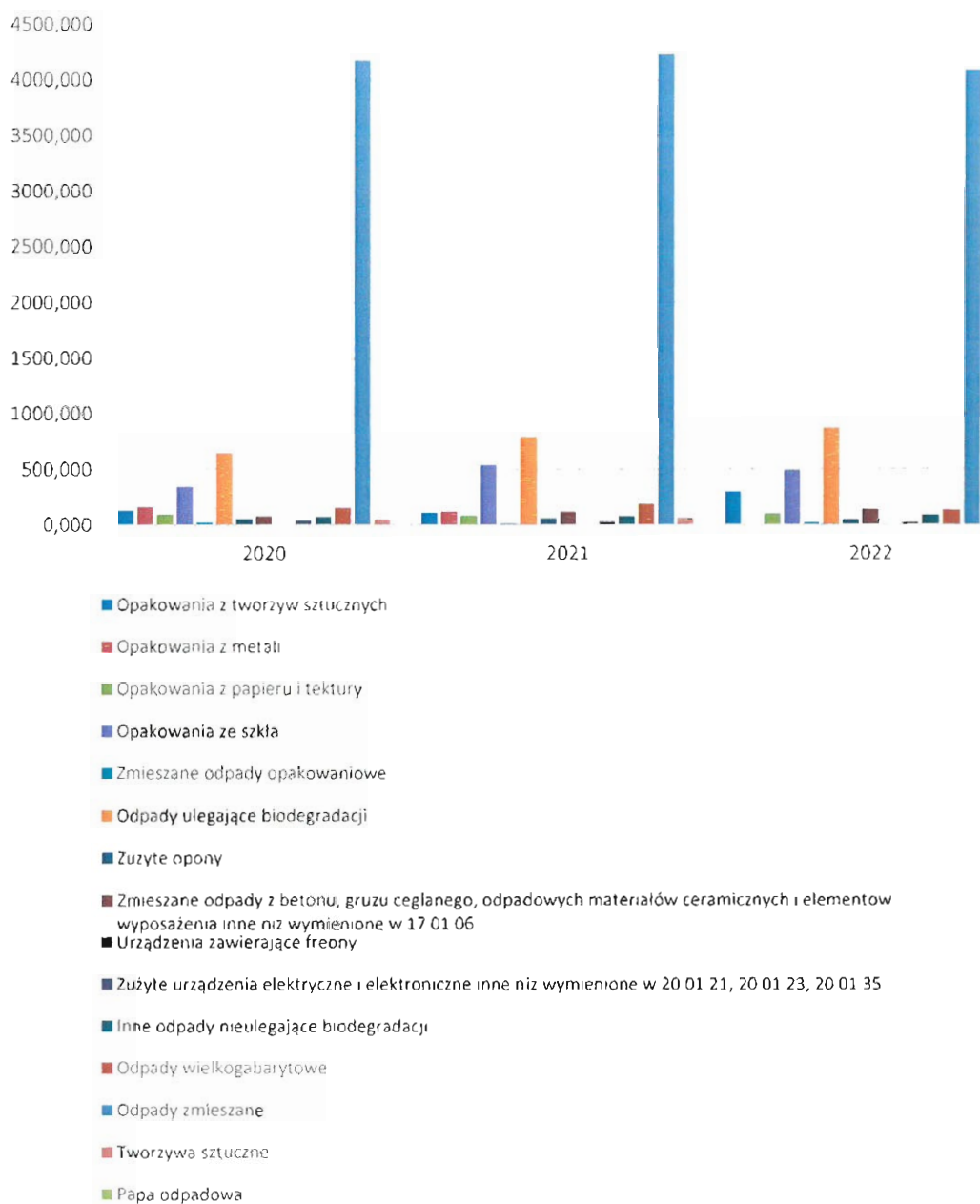
- indywidualne przydomowe kompostowanie odpadów,

- zbiórkę w przeznaczonych do tego celu pojemnikach/ workach następujących frakcji odpadów:
 - papier, karton,
 - bioodpady,
 - tworzywa sztuczne, metal,
 - szkło.

Zasady postępowania z odpadami komunalnymi określone zostały w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Wręczyca Wielka oraz Regulaminie Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) w Gminie Wręczyca Wielka.

5.6.2 Analiza gospodarki odpadami na terenie Gminy Wręczyca Wielka

Każdego roku gmina przeprowadza analizę stanu gospodarki odpadami komunalnymi na swoim terenie zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 10 oraz art. 9tb ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. 2024 poz. 399). Informacje o ilości odpadów komunalnych zebranych na terenie Gminy Wręczyca Wielka są udostępniane na stronie internetowej gminy.

Rysunek 30 Zestawienie wybranych odpadów, zebranych z terenu gminy
Źródło: opracowanie własne

Tabela 31 Ilość odpadów odebranych z terenu gminy latach 2020– 2022

Kod odebranych odpadów komunalnych	Rodzaj odpadu	Ilość odpadów [Mg]					
		2020		2021		2022	
		ilość odebranych odpadów sprzed nieruchomości	ilość wszystkich odebranych odpadów	ilość odebranych odpadów sprzed nieruchomości	ilość wszystkich odebranych odpadów	ilość odebranych odpadów sprzed nieruchomości	ilość wszystkich odebranych odpadów
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	129,940	130,080	106,457	106,577	296,680	298,04
15 01 04	Opakowania z metali	159,800	159,800	118,940	118,940	-	-
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	91,080	91,800	81,088	82,118	94,247	96,297
15 01 07	Opakowania ze szkła	341,700	341,980	534,457	536,957	479,440	488,29
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	0,000	21,560	0,000	12,920	0,000	18,14
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	648,020	648,420	791,875	792,055	871,204	871,204
20 01 08	Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	45,580	45,580	-	-	-	-
16 01 03	Zużyte opony	50,800	50,800	55,140	55,140	44,060	44,06
17 01 07	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	71,080	76,480	88,500	115,140	124,580	140,26
20 01 23*	Urządzenia zawierające freony	0,000	1,404	2,425	2,604	1,065	1,45
20 01 34	Baterie i akumulatory inne niż wymienione w 20 01 23	0,000	0,001	0,000	0,109	-	-

20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23, 20 01 35	39,320	39,596	27,575	27,619	17,860	18,316
20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	0,000	0,069	1,755	1,827	0,335	0,457
20 01 99	Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny	47,040	47,040	-	-	-	-
20 02 03	Inne odpady nieulegające biodegradacji	0,000	72,320	0,000	76,380	0,000	85,74
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	151,820	151,820	184,846	186,626	135,320	135,32
20 03 01	Odpady zmieszane	3 836,960	4 175,020	3 931,337	4 229,697	3 742,759	4090,139
20 01 39	Tworzywa sztuczne	48,320	48,320	57,600	57,600	-	-
17 03 80	Papa odpadowa	7,140	8,380	7,780	7,780	7,820	7,82
17 01 01	Odpady z betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	8,560	8,560	-	-	0,000	22,54
17 09 04	Z mieszane odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02, 17 09 03	0,000	3,140	0,000	9,860	0,000	1,24
	SUMA	5 677,160	6 122,170	5 989,775	6 419,949	5 815,370	6 319,313

Zródło: „Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Wřęczyca Wielka” za lata 2020- 2022

Na podstawie przedstawionych danych można stwierdzić, że na koniec 2022 roku ilość odebranych zmieszanych odpadów komunalnych utrzymuje się na podobnym poziomie w stosunku do lat poprzednich.

Celem zorganizowanego przez gminę systemu gospodarki odpadami komunalnymi jest osiągnięcie odpowiednich poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych, ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania. Poniżej zestawienie poziomów recyklingu wymaganych i osiągniętych przez Gminę Wręczyca Wielka.

Tabela 32 Osiągnięte przez Gminę Wręczyca Wielka poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia

	Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia %		
	2020	2021	2022
Osiągnięty¹⁾	54	17,93	19,80
Wymagany²⁾	50*	20	25

* przygotowania do ponownego użycia i recyklingu następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości co najmniej 50% wagowo

Źródło: „Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Wręczyca Wielka” za lata 2020–2022

Tabela 33 Osiągnięte przez Gminę Wręczyca Wielka poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami

Inne niż niebezpieczne odpady budowlane i rozbiórkowe	Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami %
	2020
Osiągnięty¹⁾	96
Wymagany²⁾	70

¹⁾ „Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Wręczyca Wielka” za rok 2020
²⁾ Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. 2023 poz. 1469 t.j.)

Źródło „Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Wręczyca Wielka” za rok 2020

Tabela 34 Osiągnięte przez Gminę Wręczyca Wielka poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia

	Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. %		
	2020	2021	2022
Osiągnięty poziom ograniczenia¹⁾	4	12,96	19,70
Wymagany²⁾	35	–	–

¹⁾ „Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Wręczyca Wielka” za lata 2020–2020
²⁾ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 2412) w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji

Zródło: „Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Wręczyca Wielka” za lata 2020–2022

Zgodnie z art. 3b ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz.U. 2024 poz. 399) gminy są zobowiązane osiągnąć poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych za 2022 r. w wysokości co najmniej 25% wagowo. W Gminie Wręczyca Wielka wymagany poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia ww. frakcji odpadów wyniósł 19,80%.

Natomiast w myśl art. 3c ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz zgodnie z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 2412) w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, gminy są obowiązane ograniczyć masę odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania: do dnia 16 lipca 2020 r.– do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania– w stosunku do masy odpadów wytworzonych w 1995 r. Poziom składowania odpadów komunalnych za rok 2022 wyniósł 15,28 %, poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania wyniósł 19,70 %.

5.6.3 Odpady zawierające azbest

Odpady zawierające azbest należą do odpadów niebezpiecznych. Stanowią poważny problem dla zdrowia ludzi i stanu środowiska. Włókna respirabilne azbestu są na tyle niewielkie, że mogą przeniknąć głęboko do płuc, co stanowi ryzyko poważnych chorób układu oddechowego. Włókna respirabilne azbestu powstają na skutek działań mechanicznych.

W dniu 14 lipca 2009 r. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009– 2032”, w którym jako główny cel wskazano konieczność usunięcia azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu kraju do 2032 r.

Tabela 35 Ilość azbestu na terenie Gminy Wręczyca Wielka

Nazwa	Razem	Osoby fizyczne	Osoby prawne
	[kg]		
Zinwentaryzowane	3 968 370	3 961 920	6 450
Unieszkodliwione	1 031 203	1 031 203	0

Pozostałe do unieszkodliwienia	2 937 278	2 930 828	6 450
--------------------------------	-----------	-----------	-------

Zródło: www.bazaazbestowa.gov.pl

5.6.4 Istniejące instalacje do odzysku i unieszkodliwiania odpadów

Na terenie Gminy Wręczyca Wielka nie funkcjonuje żadne składowisko odpadów.

Według danych zawartych w „Planie gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016– 2022” na terenie Regionu I w 2016 r. znajdowały się 3 instalacje RIPOK– OZiB oraz 7 instalacji RIPOK– MBP.

Tabela 36 Wykaz instalacji RIPOK–OZiB na terenie Regionu I

Lp.	Nazwa i adres podmiotu zarządzającego	Adres instalacji	Moc przerobowa instalacji (MPI) oraz dla odp. o kodach (MPK) 20 01 08, 20 02 01 [Mg/rok]
1	Częstochowskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. Sobuczyna, ul. Konwaliowa 1, 42–263 Wrzosowa	ul. Konwaliowa 1, 42–263 Wrzosowa	MPI– 40 100 MPK– 40 100
2	PZOM STRACH Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k., ul. Przemysłowa 7, 42–274 Konopiska	ul. Przemysłowa 7 42–274 Konopiska	MPI– 6 100 MPK– 4 000
3	Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Krzywa 3, 42–400 Zawiercie	ul. Podmiejska, 42–400 Zawiercie	MPI– 4 000 MPK– 2 500
Razem Region I			MPI–50 200 MPK– 46 600

Zródło. „Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016–2022”

Tabela 37 Wykaz instalacji RIPOK–MBP (doczyszczające również selektywnie zebrane frakcje odpadów komunalnych) na terenie Regionu I

Lp.	Nazwa i adres podmiotu zarządzającego	Adres instalacji	Moc przerobowa instalacji dla części:	
			Mg mechanicznej (20 03 01)	Mg biologicznej (19 12 12)
1*	Częstochowskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. Sobuczyna, ul. Konwaliowa 1, 42–263 Wrzosowa	ul. Konwaliowa 1, 42–263 Wrzosowa	95 000	50 000
2*	PZOM STRACH Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k., ul. Przemysłowa 7, 42–274 Konopiska	ul. Przemysłowa 7 42–274 Konopiska	118 000	47 200

3*	Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Krzywa 3, 42-400 Zawiercie	ul. Podmiejska, 42-400 Zawiercie	50 000	23 000
Razem Region I			263 000	120 200

*) wraz z instalacją do produkcji paliw alternatywnych

Źródło: „Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016–2022”

5.6.5 Analiza SWOT

Tabela 38 Analiza SWOT dla komponentu gospodarka odpadami

<u>MOCNE STRONY</u>	<u>SŁABE STRONY</u>
<ul style="list-style-type: none"> – wdrożony i sprawnie działający system gospodarki odpadami komunalnymi, – system zbierania i odbioru odpadów dostosowany do rozwiązań technologicznych przyjętych w Regionie Gospodarki Odpadami Komunalnymi (RGOK), – wzrost selektywnej zbiórki odpadów, – Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK). 	<ul style="list-style-type: none"> – spalanie odpadów w paleniskach domowych, – niska świadomość ekologiczna społeczeństwa w zakresie gospodarowania odpadami, – wyroby azbestowe na terenie gminy, – nieosiągnięcie wymaganych poziomów recyklingu.
<u>SZANSE</u>	<u>ZAGROŻENIA</u>
<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszająca się liczba odpadów, wprowadzanych do środowiska w sposób niekontrolowany, – wzrost zebranych odpadów segregowanych. 	<ul style="list-style-type: none"> – emisja zanieczyszczeń do powietrza ze spalania odpadów, – wzrastająca liczba odpadów na skutek konsumpcyjnego stylu życia, – możliwość nieosiągnięcia wymaganych poziomów recyklingu.

Źródło: opracowanie własne

5.6.6 Kierunki działań w celu racjonalnej gospodarki odpadami

Wzrastający od lat konsumpcyjny styl życia społeczeństwa przyczynia się do stopniowego wzrostu jednostkowego wskaźnika wytwarzania odpadów w przeliczeniu na mieszkańca. Usprawnienie wdrożonego systemu gospodarowania odpadami powinno przyczynić się do stopniowego wzrostu ilości odpadów komunalnych zbieranych w sposób selektywny, jak również do wzrostu poziomu odzysku i recyklingu odpadów.

Prawidłowa gospodarka odpadami powinna być prowadzona w oparciu o systematyczne usprawnienia, polegające na:

- minimalizowaniu wytwarzanych odpadów,
- edukacji społeczeństwa w zakresie racjonalnego gospodarowania odpadami,
- wzroście poziomu recyklingu odzysku i przygotowania do ponownego użycia,
- wzroście selektywnej zbiórki odpadów,
- redukcji ilości odpadów ulegających biodegradacji kierowanych do składowania,
- dążeniu do rozwoju technologicznego instalacji do zagospodarowania odpadów.

Art. 3b ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach określa sposób obliczania poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych oraz minimalny poziom wymagany do osiągnięcia, a także wymagany poziom składowania od 2025 r.

5.7 Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Zasady ochrony środowiska przed polami elektromagnetycznymi reguluje ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. 2024, poz. 54). Zgodnie z zapisem ustawy (art. 121), ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy poziomy te nie są dotrzymane.

Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową określone są przez dopuszczalne wartości parametrów fizycznych (składowa elektryczna, składowa magnetyczna), które charakteryzują oddziaływanie pól elektromagnetycznych na środowisko dla częstotliwości pól elektromagnetycznych 50Hz. Wartość graniczna natężenia składowej elektrycznej elektromagnetycznego promieniowania o częstotliwości 50 Hz, wg rozporządzenia, dla tego typu obszarów wynosi 1 kV/m. Z kolei dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych dla miejsc dostępnych dla ludności, charakteryzowane są przez dopuszczalne wartości parametrów fizycznych (składowa elektryczna, składowa magnetyczna, gęstość mocy), ustalone dla 7 zakresów częstotliwości pól elektromagnetycznych (w przedziale od 0 MHz do 300 GHz).

Tabela 39 Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych dla poszczególnych parametrów fizycznych w miejscach dostępnych dla ludności

Zakres częstotliwości pola elektromagnetycznego	Parametr fizyczny		
	Składowa elektryczna	Składowa magnetyczna	Gęstość mocy
0 Hz	10 kV/m	2 500 A/m	–
Od 0 Hz do 0,5 Hz	–	2 500 A/m	–
Od 0,5 Hz do 50 Hz	10 kV/m	60 A/m	–
Od 0,05 kHz do 1 kHz	–	3/f A/m	–
Od 0,001 MHz do 3 MHz	20 V/m	3 A/m	–
Od 3 MHz do 300 MHz	7 V/m	–	–
Od 300 MHz do 300 GHz	7 V/m	–	0,1 W/m ²

Źródło: Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2019 r., poz. 2448)

Źródłami emisji promieniowania elektromagnetycznego są m.in. linie elektroenergetyczne, stacje transformatorowe, instalacje radiokomunikacyjne, tj. stacje bazowe telefonii komórkowej, stacje radiowe, telewizyjne, radionawigacyjne.

5.7.1 Źródła promieniowania na terenie Gminy Wręczyca Wielka

Na terenie województwa śląskiego układ elektroenergetyczny w znacznej mierze stanowią źródła energii i napowietrzne linie przesyłowe. Z „Programu ochrony środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024” wynika, iż na terenie całego województwa śląskiego pracuje około 2 tys. bazowych stacji telefonii komórkowych oraz występuje największe zagęszczenie przesyłowych linii elektroenergetycznych o napięciu od 110 kV do 400 kV (napowietrzne linie przesyłowe 400 kV–13 relacji i 220 kV– 49 relacji).

Na terenie Gminy Wręczyca Wielka istnieje szereg źródeł promieniowania elektromagnetycznego pochodzącego z urządzeń i instalacji energetycznych. Rozbudowany układ elektroenergetyczny tworzą:

- stacje radiokomunikacyjne i telekomunikacyjne,
- stacje transformatorowe.

Mieszkańcy gminy są zaopatrywani w energię elektryczną z GPZ– tów zlokalizowanych na terenie gminy.

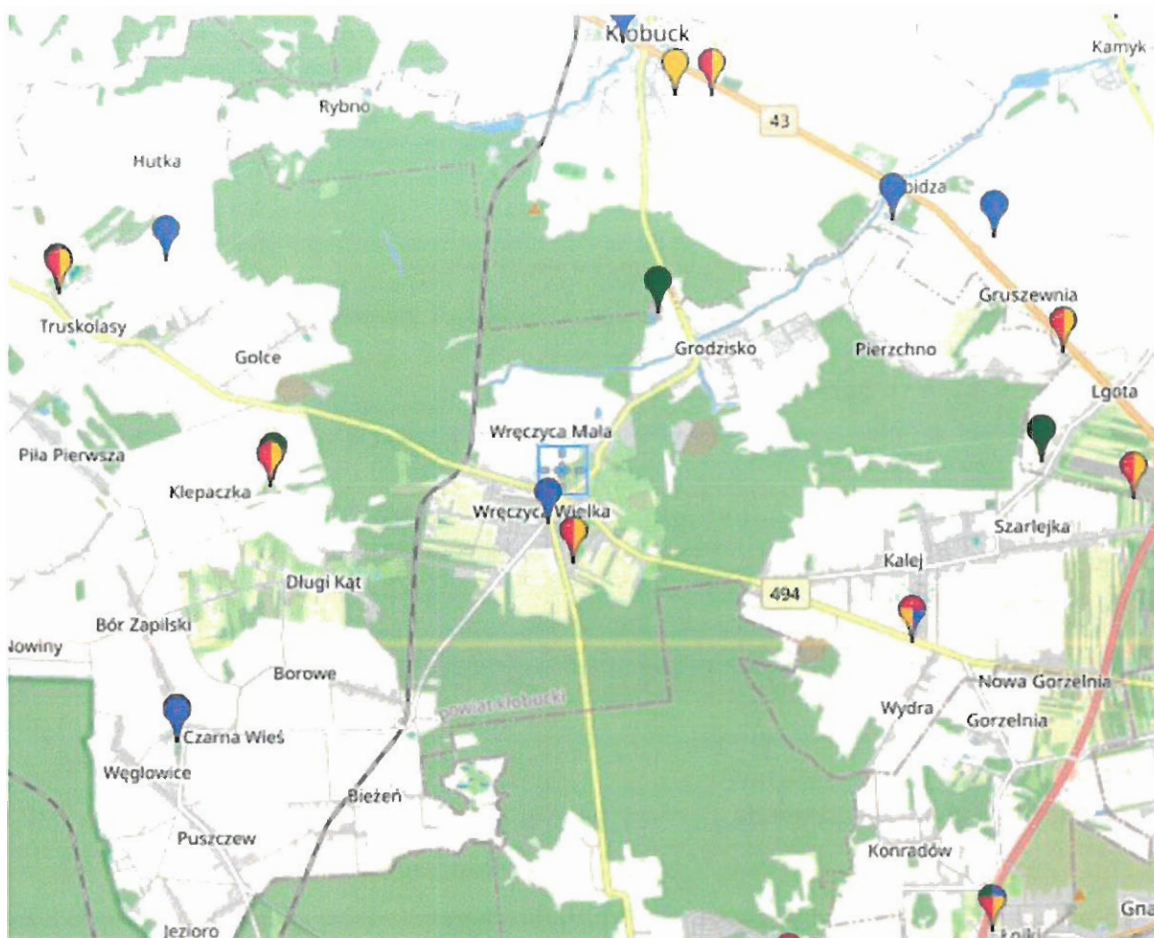
Z GPZ– tów wyprowadzone są linie elektroenergetyczne średniego napięcia (15 kV), do których przyłączonych są stacje transformatorowych 15/0,4 kV stanowiące własności spółki Tauron Dystrybucja.

Poza źródłami promieniowania elektromagnetycznego z urządzeń i instalacji energetycznych na terenie Gminy Wręczyca Wielka znajdują się również stacje bazowe.

Tabela 40 Charakterystyka stacji bazowych na terenie Gminy Wręczyca Wielka

Lp.	Lokalizacja	Adres instalacji	Operator
1.	Wręczyca Wielka	ul. Śląska– maszt Orange	T– mobile
2.	Wręczyca Wielka	ul. Śląska– maszt własny	Orange
3.	Wręczyca Wielka	Wręczyca Wielka, maszt Emitel– RTCN Częstochowa	Plus
4.	Wręczyca Wielka	ul. Śląska 28– remiza OSP	Play

Źródło: <http://www.btsearch.pl>

Rysunek 31 Lokalizacja stacji telefonii komórkowych

Źródło: <http://www.btsearch.pl>

Badania poziomu promieniowania elektromagnetycznego prowadzi Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. W ramach realizacji Państwowego Monitoringu Środowiska na terenie Gminy Wręczyca Wielka w latach 2020–2022, przeprowadzono jeden pomiar okresowy (monitoringowy) promieniowania elektromagnetycznego (PEM) w punkcie pomiarowym zlokalizowanym w miejscowości Wręczyca Wielka w rejonie ul. Strażackiej. Badanie przeprowadzone w dniu 25.06.2020 roku, wykazało występowanie średniego poziomu promieniowania elektromagnetycznego o wartości poniżej progu czułości sondy pomiarowej tj. 0,5 V/m. Pomiar wykonany w 2023 roku są w trakcie opracowywania, pełne wyniki będą dostępne w drugim kwartale 2024 roku.

Analiza przeprowadzonego pomiaru monitoringowego nie wykazała przekroczenia dopuszczalnych poziomów pola elektromagnetycznego w środowisku dla badanego zakresu częstotliwości, o wartości minimalnej wynoszącej 28 V/m, poziomy te ustalono zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. z 2019 r. poz. 2448). Ponadto zgodnie z danymi zawartymi w Rejestrze zawierającym informacje o terenach, na których

stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych na podstawie pomiarów innych niż monitoringowe, w granicach Gminy Wręczyca Wielka nie wykazano występowania takich terenów.

5.7.2 Analiza SWOT

Tabela 41 Analiza SWOT dla komponentu gospodarowanie wodami

<u>MOCNE STRONY</u>	<u>SŁABE STRONY</u>
<ul style="list-style-type: none"> – źródła promieniowania pól elektromagnetycznych są zidentyfikowane, – modernizacja napowietrznych linii elektroenergetycznych, – brak przekroczeń natężeń pól elektromagnetycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> – niepokoje społeczne związane z lokalizacją stacji bazowych telefonii komórkowych, – istniejące źródła promieniowania elektromagnetycznego.
<u>SZANSE</u>	<u>ZAGROŻENIA</u>
<ul style="list-style-type: none"> – monitoring umożliwiający wykrycie ponadnormatywnego promieniowania. 	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój technologii, stale rozbudowywana infrastruktura, większa liczba urządzeń, – wzrost natężeń promieniowania elektromagnetycznego.

Źródło: opracowanie własne

5.7.3 Kierunki działań przeciwdziałania promieniowania elektromagnetycznego

Na terenie gminy nie stwierdzono zagrożenia negatywnymi skutkami promieniowania elektromagnetycznego. Jednak rozwijająca się struktura telekomunikacyjna jest bezpośrednio związana z budową nowych instalacji antenowych, uruchamianiem nowych nadajników, które powodują potencjalny wzrost wartości promieniowania.

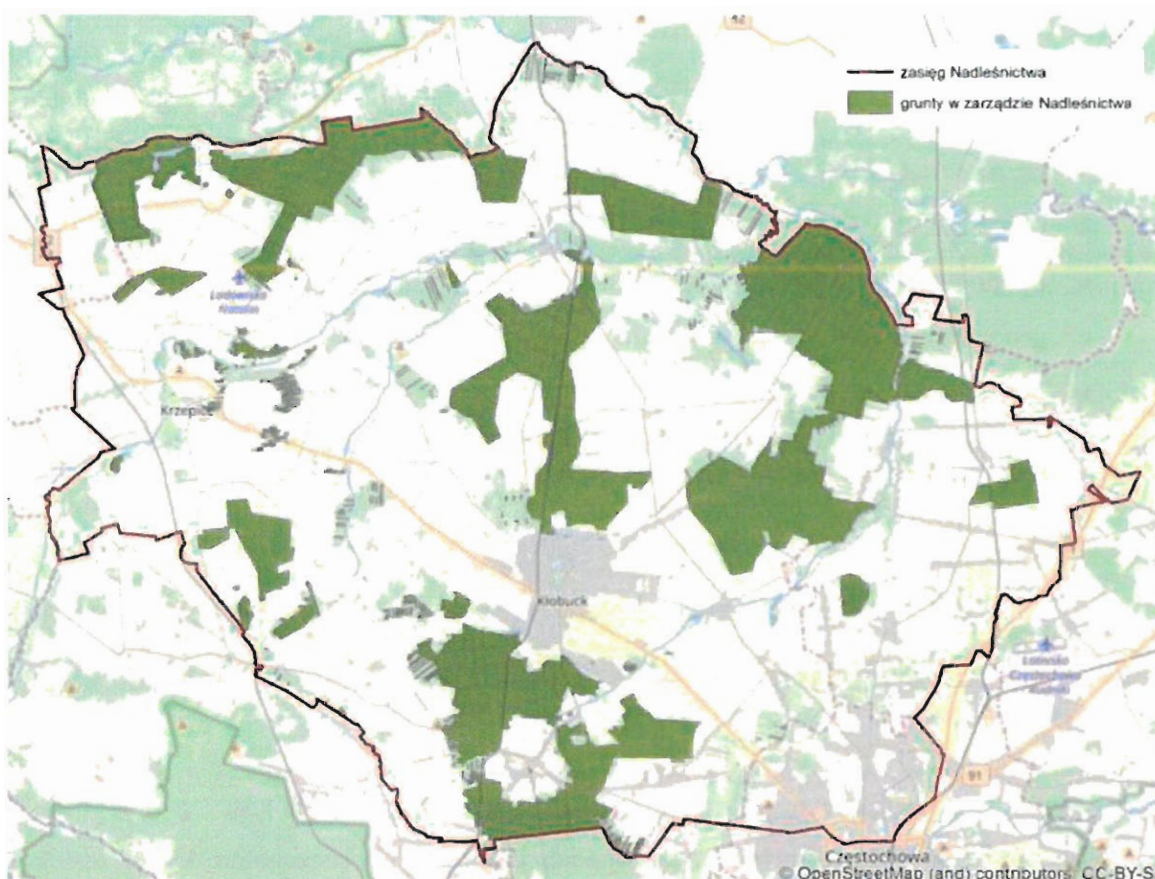
Ochrona przed negatywnymi skutkami promieniowania elektromagnetycznego powinna obejmować:

- bezpieczeństwo planowania, rozbudowy i modernizacji infrastruktury teleinformatycznej,
- identyfikację źródeł promieniowania pól elektromagnetycznych,
- regularne pomiary PEM,
- prowadzenie monitoringu w celu utrzymania poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych wartości.

5.8 Zasoby przyrodnicze

5.8.1 Obszary leśne

Ogólna powierzchnia lasów na terenie Gminy Wręczyca Wielka według danych BDL na dzień 31.12.2022 r. wynosiła 5 403,19 ha. Lasy publiczne Skarbu Państwa stanowią ok. 4 970,70 ha. Obszary leśne na terenie gminy są skupione w większych kompleksach leśnych. Lasy zajmują znaczną powierzchnię gminy.

Rysunek 32 Lasy Nadleśnictwa Kłobuck

Źródło: „Plan urządzania lasu dla Nadleśnictwa Kłobuck na okres od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2028 r.”

Według "Regionalizacji przyrodniczo leśnej na podstawach ekologiczno- fizjograficznych" (Trampler 1990) obszar Nadleśnictwa Kłobuck położony jest w VI Krainie Małopolskiej, 6 Dzielnicy Wyżyny Woźnicko- Wieluńskiej. Nadleśnictwo Kłobuck znajduje się w zasięgu występowania buka, świerka, jodły, oraz modrzewia polskiego. Cały teren nadleśnictwa posiada charakter równinny, lekko wznoszący się z kierunku północnego na południe z lokalnymi wzniesieniami morenowymi o wysokościach względnych dochodzących do 30 m. Wzdłuż koryta rzeki Warty, miejscami występują strome skarpy dochodzące do 20 m wysokości. Wysokość bezwzględna najniższego punktu wynosi ok 185m n.p.m. Jest on

położony w dolinie Warty w okolicach wsi Wąsosz Poduchowny. Natomiast wysokość bezwzględna najwyższego punktu wynosi 294m n.p.m. położony jest w oddz. 311 obrębu Kłobuck. Obszar Nadleśnictwa Kłobuck leży pośrednio w zlewni rzeki Odry, bezpośrednio natomiast w zlewni rzeki Warty z jej największym dopływem na omawianym obszarze Liswartą, do której z kolei wpływają mniejsze rzeczki jak: Kocinka, Biała Oksza, Czarna Oksza, Górnianka. Gleby terenów nadleśnictwa powstały głównie na skutek akumulacji wodno- lodowcowej stąd skałami macierzystymi są wyłącznie skały osadowe (osadowe okruchowe, organogeniczne i chemiczne).

Procentowy udział typów gleb w nadleśnictwie:

- rdzawe 61,6%,
- płowe 5,75%,
- opadowoglejowe 17,1%,
- gruntowoglejowe 2,3%,
- glejobielicowe 3,8%,
- brunatne 5,5%,
- bielicowe 2,3%,
- murszowate 1,1%,
- arenosole, rędziny, czarne ziemie, gleby ochrowe, gleby mułowe, gleby torfowe, gleby murszowe, mady rzeczne, gleby kulturoziemne, gleby industrioziemne i urbanoziemne 0,5%.

Na terenie nadleśnictwa występuje wiele chronionych gatunków roślin zarówno na pojedynczych stanowiskach oraz w grupach i płatach. Na szczególną uwagę zasługuje: podrzeń zebrowiec, pomocnik baldaszkowaty wawrzynek wilczelyko, widłak goździsty i jałowcowaty, rosiczka pośrednia, kosaciec syberyjski, liczne storczyki, paprotka zwyczajna, malina moroszka. Nie mniej bogaty jest także świat zwierząt gdzie wśród ssaków występuje: łoś, jeleń, daniel, sarna, dzik, lis, kuna, borsuk, bóbr, łasica, gronostaj, liczne nietoperze w tym nocek bechsteina, nocek łydkowłosy, nocek wąsatek. Wśród awifauny nadleśnictwa na uwagę zasługuje żuraw, muchołówka szara, dzięcioł czarny, dzięcioł zielonosiwy, dudek, wilga. Z gromady płazów występuje kumak nizinny, rzekotka drzewna, żaba moczarowa, ropucha szara, zielona. Wśród gadów możemy spotkać padalca zwyczajnego jaszczurkę zwinkę, zaskrońca i żmije. Z chronionych gatunków owadów na szczególną uwagę zasługuje występowanie pachnicy dębowej, biegaczy (wszystkie gatunki), mrówki ćmawej i rudnicy.

5.8.2 Obszary roślinności nieleśnej

Realizując zadania zawarte w Programie Ochrony Środowiska należy uwzględnić ochronę gatunkową roślin i zwierząt, wynikającą z ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2023 poz. 1336 ze zm.) mającą na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu okazów gatunków oraz ich siedlisk i ostoi. Wymagane jest również przestrzeganie zapisów ww. ustawy, dotyczących zakazów oraz odstępstw od zakazów w odniesieniu do ww. gatunków oraz wydanych na jej podstawie przepisach wykonawczych, zwłaszcza:

- rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2022 r. poz. 2380),
- rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z 2014 r. poz. 1409),
- rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. z 2014 r. poz. 1408).

5.8.3 Ochrona przyrody i krajobrazu

Na terenie gminy znajdują się obszary chronionego krajobrazu, które obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Park Krajobrazowy Lasy nad Górną Liswartą

Park położony jest w północno– zachodniej części województwa śląskiego, na terenie powiatu lublinieckiego oraz częściowo częstochowskiego i kłobuckiego. Jego powierzchnia to 387,31 km². Powierzchnia otuliny wynosi 124,03 km². Rzeka Liswarta, wypływa w okolicach wsi Mzyki na wysokości ok. 315 m n.p.m. i płynie przez cały teren Parku szeroką doliną, aż do wsi Niwki, gdzie opuszcza Park na wysokości ok. 230 m n.p.m. Najważniejsze dopływy to Olszynka, Kalinka, Turza i Potok Jeżowski (Młynówka). Cechą charakterystyczną Parku jest duża ilość antropogenicznych zbiorników wodnych, funkcjonujących jako stawy hodowlane. Na terenie Parku występują gatunki rodzime stanowiące 83% ogółu roślin. Występuje tu ok. 855 gatunków roślin naczyniowych i 85 gatunków mszaków. Wśród roślin naczyniowych występują gatunki leśno– zaroślowe, ruderalne, nadwodne i bagienne oraz gatunki łąkowe. Spośród cennych gatunków roślin na terenie Parku występuje m.in. bagno zwyczajne, grzybień biały i północny, lilia złotogłów, pływacz zachodni, podrzeń żebrowiec,

przylaszczka pospolita, salwinia pływająca, śnieżyczka przebiśnieg, wawrzynek wilczełyko, widłaczek torfowy, widłak goździsty i jałowcowaty oraz widłak wroniec. Ponadto rosną tu m.in. ciemiężycza zielona, czosnek niedźwiedzi, kozłek bżowy, lepiężnik biały, liczydło górskie, narecznica górską i szerokolistną, parzydło leśne, przetacznik górski, przywrotnik nagi, starzec Fuchsa, starzec gajowy, świerżabek orzęsiony, trzcinnik owłosiony, turzyca zwisła. Subendemitem występującym na tym terenie jest brzoza czarna, rosnąca w leśnictwach: Cieszowa, Boronów i Dębowa Góra. Powierzchnia Parku to w około 60% tereny leśne.

Podmokłe tereny Parku stanowią dogodny obszar występowania wielu gatunków zwierząt. Występuje tu 12 gatunków płazów: grzebiuszka ziemna, kumak nizinny, ropucha: szara, paskówka i zielona, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta i zwyczajna, a także żaby: jeziorkowa, moczarowa, trawna i wodna. Liczne zbiorniki wodne to miejsce gniazdowania wielu ptaków. Występuje tu m.in: bączek, bąk, bocian biały i czarny, błotniak łąkowy, stawowy i zbożowy, cyranka, czapla biała i siwa, dudek, dzięcioł czarny i zielonosiwy, kania czarna, lelek, łabędź krzykliwy i niemy, muchołówka mała, orlik krzykliwy, płomykówka, rybołów, ślepowron, trzmielojad, włochatka, zimorodek i żuraw. Duża lesistość Parku to kryjówek dla takich gatunków jak: lis, jenot, gronostaj, tchórz, łasica, kuna leśna i domowa. Ślady zgryzów nad licznymi wodami – to miejsca bytowania bobrów; a w jednym z potoków w latach 2002–2007 stwierdzono występowanie raka szlachetnego.

Na terenie Parku istnieje też 5 użytków ekologicznych w tym: Bagno w Jeziorze w Gminie Wręczyca Wielka – torfowisko przejściowe.

Tabela 42 Informacje dotyczące Parku Krajobrazowego Lasy nad Górną Liswartą

Data utworzenia	21.12.1998 r.
Powierzchnia [ha]	38 731,00
Dane aktu prawnego o utworzeniu	Rozporządzenie Nr 28/98 Wojewody Częstochowskiego z 21 grudnia 1998 r. w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego "Lasy nad Górną Liswartą"
Dane pozostałych aktów prawnych	Rozporządzenie Nr 55/08 Wojewody Śląskiego z dnia 25 sierpnia 2008r. w sprawie Parku Krajobrazowego "Lasy nad Górną Liswartą"

Źródło: <http://crfop.gdos.gov.pl/>

Rysunek 33 Przebieg Parku Krajobrazowego Lasy nad Górną Liswartą

Źródło: <http://crfop.gdos.gov.pl/>

Zamczysko

W skład rezerwatu wchodzi 149 oddział lasu, tworzący oderwaną powierzchnię leśną wśród gruntów rolnych wsi Grodzisko, położoną na wschód od głównego kompleksu leśnego Nadleśnictwa Grodzisko. Geograficznie tereny te należą do Obniżenia Krzepickiego. W krajobrazie zaś dominują tutaj zwarte kompleksy leśne, z wszystkich stron otaczające Wręcycę Wielką i sąsiednie Grodzisko. „Zamczysko” jest zalesionym, niewielkim wzniesieniem, położonym na prawym brzegu Czarnej Okszy. Rzeka ta w Grodzisku jest jeszcze niewielkim potokiem, później jednak rozrasta się i pod nazwą Kocinka zasila Liswartę, tuż przed jej ujściem do Warty. „Zamczysko” objęto ochroną już w 1953 roku. Powierzchnia rezerwatu jest niewielka – wynosi 1,35 ha. Ochronie podlega w nim las mieszany ze szczególnie wartościowym starodrzewem dębowym. Rosnące tutaj dęby szypułkowe osiągają wiek nawet 200 lat. Tym efektownym drzewom towarzyszą buki zwyczajne, graby, lipy drobnolistne, klony zwyczajne, a także modrzewie europejskie i jodły pospolite. Z krzewów występuje leszczyna, głóg dwuszyjkowy, trzmielina pospolita i dziki bez czarny. W runie leśnym spotkamy piękne i rzadkie rośliny, np. rojownika pospolitego, lilie żłotogłów czy śniedka baldaszkowatego. Rezerwat to także cenny zabytek historii – dobrze zachowane grodzisko średniowieczne.

Specjaliści oceniają, że gród w tym miejscu funkcjonował na pewno w XII i XIII wieku, ale osadnictwo mogło zacząć się wcześniej i trwać dłużej. W terenie łatwo można rozpoznać położony pośrodku majdan, otoczony przez pierwszy wał, następnie fosę i wreszcie wał drugi, otwarty ku dolinie Czarnej Okszy. Nieopodal rezerwatu biegnie niebieski Szlak Rezerwatów Przyrody.

Tabela 43 Informacje dotyczące rezerwatu Zamczysko

Data utworzenia	12.05.1953 r.
Powierzchnia [ha]	1,35
Dane aktu prawnego o utworzeniu	Zarządzenie Ministra Leśnictwa z dnia 27 kwietnia 1953 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1953 r. Nr A-42, poz. 512)
Dane pozostałych aktów prawnych	Obwieszczenie Wojewody Śląskiego z dnia 2 stycznia 2002 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody (Dz. Urz. Z 2002 r. Nr 1, poz. 1)

Źródło: <http://crfop.gdos.gov.pl/>

Rysunek 34 Przebieg rezerwatu Zamczysko

Źródło: <http://crfop.gdos.gov.pl/>

Na terenie Gminy Wręczyca Wielka znajduje się 11 pomników przyrody i 2 użytki ekologiczne. Stanowią one pojedyncze twory przyrody ożywionej o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej i krajobrazowej.

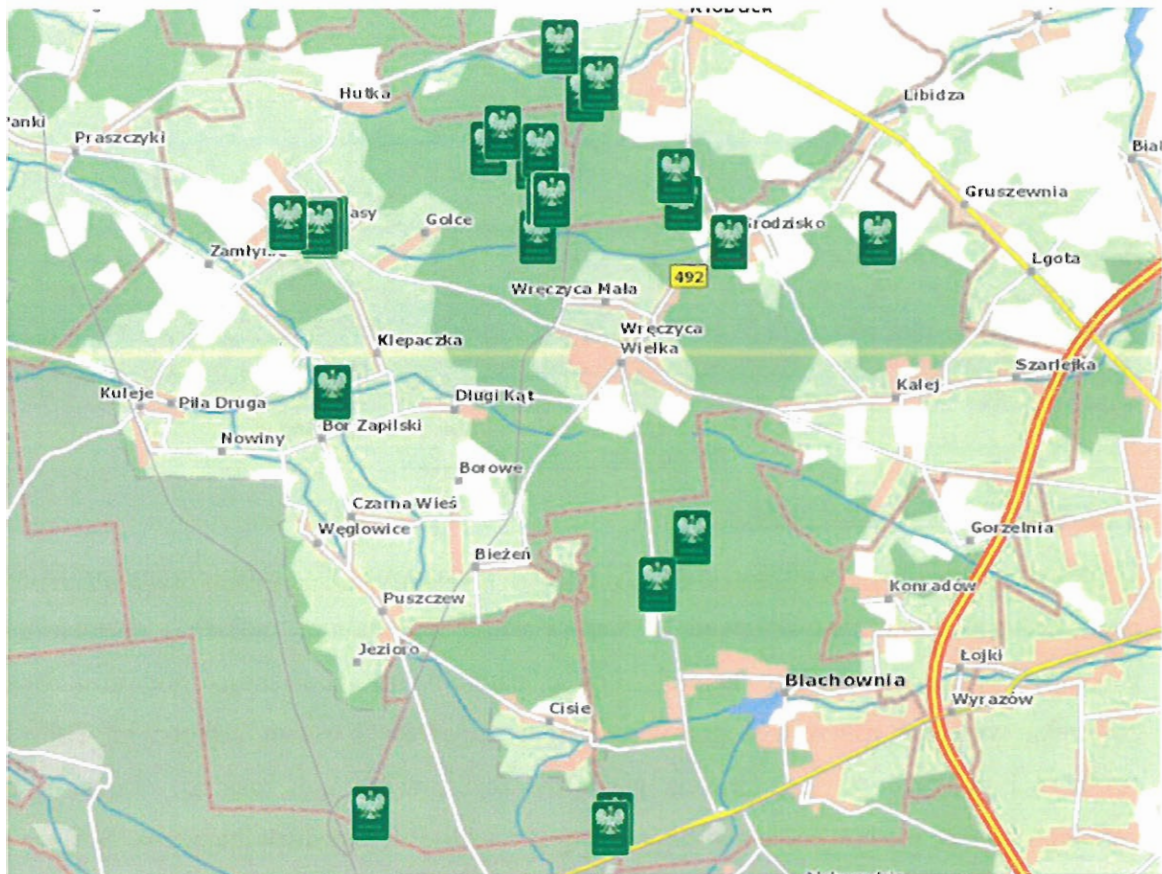
Tabela 44 Pomniki przyrody ożywionej na terenie Gminy Wręczyca Wielka

Data utworzenia	Opis pomnika przyrody	Lokalizacja	Podstawa prawna
12.05.2006 r.	3- pienna	obręb Pierzchno, nr budynku 37	ROZPORZĄDZENIE Nr 22/06 WOJEWODY ŚLĄSKIEGO z dnia 18 kwietnia 2006 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody- drzewa gatunku lipa szerokolistna (<i>Tilia platyphyllos</i>) rosnącego na terenie Gminy Wręczyca Wielka (Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2006 r. nr 51 poz.1427).
07.08.1963 r.	Grupa 27 drzew: 1 lipa szerokolistna i 26 lip drobnolistnych	Truskolasy obok kościoła	Decyzja nr 264 PWRN w Katowicach z dnia 07.08.1963 r. Rozporządzenie Nr 23/94 Wojewody Częstochowskiego z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uznania za pomnik przyrody.
12.12.1989 r.	Wg aktu grupa 14 lip, w terenie pomierzono 16 drzew ze względu na problemy z identyfikacją	Truskolasy- cmentarz	Zarządzenie nr 42/89 Wojewody Częstochowskiego z dnia 12 grudnia 1989 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. Rozporządzenie Nr 23/94 Wojewody Częstochowskiego z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uznania za pomnik przyrody.
30.12.1994 r.	2 olsze czarne	ul. Floriańska naprzeciwko budynku nr 3	Rozporządzenie Nr 23/94 Wojewody Częstochowskiego z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uznania za pomnik przyrody. ROZPORZĄDZENIE Nr 21/06 WOJEWODY ŚLĄSKIEGO z dnia 18 kwietnia 2006 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody- grupy jednogatunkowej dwóch sztuk drzew gatunku olsza czarna (<i>Alnus glutinosa</i>) rosnących na terenie gminy Wręczyca Wielka.
30.12.1994 r.	grupa 2 lip	obok kapliczki, przy drodze z miejscowości Piła Pierwsza do	Rozporządzenie Nr 23/94 Wojewody Częstochowskiego z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r.

		miejsowości Bór Zapilski, Nowiny	zmieniające rozporządzenie w sprawie uznania za pomnik przyrody. ROZPORZĄDZENIE Nr 20/06 WOJEWODY ŚLĄSKIEGO z dnia 18 kwietnia 2006 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody grupy jednogatunkowej dwóch sztuk drzew gatunku lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>) rosnących na terenie gminy Wręczyca Wielka.
23.03.1963 r.	–	Nadleśnictwo Kłobuck, Obręb Kłobuck, Leśnictwo Rybno, Oddział 241 j(h)	Decyzja nr 256 PWRN w Katowicach z dnia 23.03.1963r. Rozporządzenie Nr 23/94 Wojewody Częstochowskiego z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uznania za pomnik przyrody.
30.12.1994 r.	–	Nadleśnictwo Kłobuck, Obręb Kłobuck, Leśnictwo Rybno, Oddział 255 i	Rozporządzenie Nr 23/94 Wojewody Częstochowskiego z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uznania za pomnik przyrody.
30.12.1994 r.	–	Nadleśnictwo Kłobuck, Obręb Kłobuck, Leśnictwo Rybno, Oddział 255 j (f)	Rozporządzenie Nr 23/94 Wojewody Częstochowskiego z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uznania za pomnik przyrody.
30.12.1994 r.	–	Nadleśnictwo Kłobuck, Obręb Kłobuck, Leśnictwo Rybno, Oddział 241 a,d (i)	Rozporządzenie Nr 23/94 Wojewody Częstochowskiego z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uznania za pomnik przyrody.
20.07.2004 r.	–	Nadleśnictwo Kłobuck, Obręb Kłobuck, Leśnictwo Rybno, Oddział 228 d (f)	ROZPORZĄDZENIE Nr 29/2004 WOJEWODY ŚLĄSKIEGO z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie wprowadzenia ochrony indywidualnej w drodze uznania za pomnik przyrody żywej- drzewa gatunku lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i> Miller) zlokalizowanego przy Kościele Parafii.
12.12.1989 r.	Wg aktu grupa 9 dębów szypułkowych	Rybno, Leśnictwo Rybno, oddz. 256	Zarządzenie nr 42/89 Wojewody Częstochowskiego z dnia 12 grudnia 1989 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody.

			<p>Rozporządzenie Nr 23/94 Wojewody Częstochowskiego z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody. Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uznania za pomnik przyrody.</p>
--	--	--	--

Źródło: <http://crfop.gdos.gov.pl/>

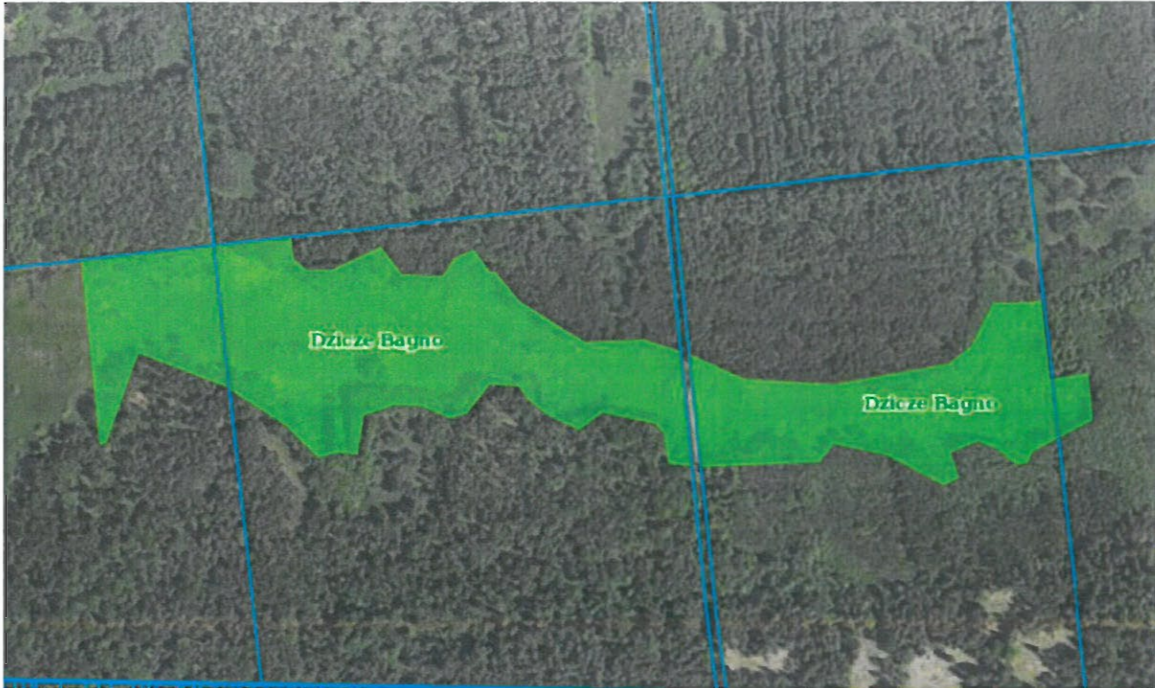

Rysunek 35 Lokalizacja pomników przyrody na terenie Gminy Wręczyca Wielka

Źródło: <http://crfop.gdos.gov.pl/>

Użytek ekologiczny Dzicze Bagno

„Dzicze bagno” jest to część źródłiskowa, podmokła prawego dopływu Białej Okszy o charakterze zbiorowiska łąk bagiennych. Obiekt leży w Leśnictwie Pierzchno. Zachowany ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych torfowiska, ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin.

Rysunek 36 Przebieg użytku ekologicznego Dzicze Bagno

Źródło: <http://crfop.gdos.gov.pl/>

Użytek ekologiczny Bagno w Jeziorze

Użytek obejmuje obszar o powierzchni 6,53 ha. Został ustanowiony w celu ochrony torfowiska przejściowego i zbiornika wodnego ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin. Torfowisko zajmuje brzegi naturalnego, śródleśnego oligotroficznego zbiornika wodnego otoczonego szerokim pasem szuwarów i borem bagiennym. Spośród rzadkich i objętych ochroną prawną gatunków roślin występują: rosiczka okrągłolistna, żurawina błotna, modrzewnica zwyczajna, bagno zwyczajne i borówka bagienna. Schowany głęboko w lesie użytek ekologiczny "Bagno w Jeziorze" to kompleks zbiorowisk torfowiskowych otaczających niewielki zbiornik wodny. W okolicach użytku znajduje się stanowisko subendemicznej brzozy czarnej, nie brakuje tu też wełnianek, które tworzą białe dywany.

Rysunek 37 Przebieg użytku ekologicznego Bagno w Jeziorze
Źródło: <http://crfop.gdos.gov.pl/>

5.8.4 Tereny zieleni urządzonej

Tereny zieleni zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U.2023 poz. 1336 ze zm.) są to tereny urządzone wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, pełniące funkcje publiczne, a w szczególności parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe, cmentarze, zieleń towarzysząca drogom na terenie zabudowy, placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom, dworcom kolejowym oraz obiektom przemysłowym.

Zieleńurzadzona, w tym parki, zieleńce, lasy i zadrzewienia o charakterze rekreacyjnym oraz zieleń towarzysząca zabudowaniom, stanowi ważny składnik przyrodniczy gminy. Szczególną rolę w strukturze zieleni spełniają parki, które są namiastką lasu.

5.8.5 Analiza SWOT

Tabela 45 Analiza SWOT dla komponentu zasoby przyrodnicze

<u>MOCNE STRONY</u>	<u>SŁABE STRONY</u>
<ul style="list-style-type: none">– różnorodność świata roślinnego, zwierzęcego,– liczne tereny zielone,– obszary chronione.	<ul style="list-style-type: none">– tereny zielone zagrożone zanieczyszczeniem („niska emisja”),– niszczenie obszarów zielonych przez ludzi.
<u>SZANSE</u>	<u>ZAGROŻENIA</u>
<ul style="list-style-type: none">– możliwość rozwoju turystyki, agroturystyki,– budowa ścieżek rowerowych,– edukacja ekologiczna w zakresie ochrony przyrody.	<ul style="list-style-type: none">– zagrożenia lasów (pożarami, szkodnikami),– brak wystarczających środków finansowych na realizację zaplanowanych zadań,– presja turystyki na tereny najcenniejsze przyrodniczo.

Źródło: opracowanie własne

5.8.6 Kierunki działań ochrony zasobów przyrodniczych

Na terenie Gminy Wręczyca Wielka istnieją liczne zagrożenia dla zasobów przyrodniczych. Kierunki zmian środowiska przyrodniczego w kolejnych latach powinny być nastawione na:

- utrzymanie trwałości i ciągłości funkcji przyrodniczych,
- zachowanie powiązań przyrodniczych z otaczającymi obszarami,
- wzrost możliwości wykorzystania zasobów przyrody dla turystyki i rekreacji,
- wzrost edukacji ekologicznej,
- ustanawianie form ochrony przyrody,
- tworzenie infrastruktury pieszej i rowerowej,
- zalesianie i zadrzewianie terenów.

5.9 Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. 2024 poz. 54) definiuje poważne awarie i poważne awarie przemysłowe. Zgodnie z art. 3 pkt 23 i 24 ustawy z dnia z dnia 27 kwietnia 2001 r.

- poważna awaria – to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja powstała w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do

natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem,

- poważna awaria przemysłowa przez pojęcie to rozumie się poważną awarię w zakładzie.

Zakładem stwarzającym zagrożenie awarią przemysłową jest każdy zakład, na którego terenie znajdują się substancje niebezpieczne, mogące spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi albo środowiska. Ze względu na rodzaj i ilość substancji niebezpiecznych zakłady dzielimy na:

- zakłady o zwiększonym ryzyku – zakłady, na których terenie znajdują się mniej niebezpieczne substancje lub ich ilość jest mniejsza (ZZR),
- zakłady o dużym ryzyku (ZDR).

Zgodnie z art. 271b ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54) Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest organem właściwym do realizacji zadań ministra właściwego do spraw klimatu w sprawach: przeciwdziałania poważnym awariom, transgranicznych skutków awarii przemysłowych oraz awaryjnego zanieczyszczeniom wód granicznych.

Na terenie województwa śląskiego służby ochrony przeciwpożarowej i inspekcji ochrony środowiska dokonały kwalifikacji zakładów produkcyjnych ze względu na stopień zagrożeń awariami przemysłowymi. Na ogólną liczbę 55 zakładów stwarzających ryzyko wystąpienia poważnej awarii (stan na 31.12.2020 r. wg GIOŚ) 24 to zakłady o dużym ryzyku (ZDR), a 31 to zakłady o zwiększonym ryzyku (ZZR). Inspekcja Ochrony Środowiska współdziała w zwalczaniu poważnej awarii z organami właściwymi do jej prowadzenia oraz sprawuje nadzór nad usuwaniem skutków tej awarii.

Na terenie Gminy Wręczyca Wielka aktualnie nie zlokalizowano zakładów o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. W ostatnich latach nie zanotowano także na terenie gminy żadnych awarii ani też zdarzeń o znamionach poważnej awarii. Mimo, iż na obszarze gminy nie występują ZZR oraz ZDR, występują również inne zagrożenia takie jak:

- zagrożenia pożarowe, które powstają głównie na obszarach leśnych, szczególnie w okresach długotrwałej suszy,
- zagrożenia drogowe – szlaki komunikacji przecinające teren gminy są potencjalnymi miejscami zagrożenia pożarowego, chemicznego oraz ekologicznego,

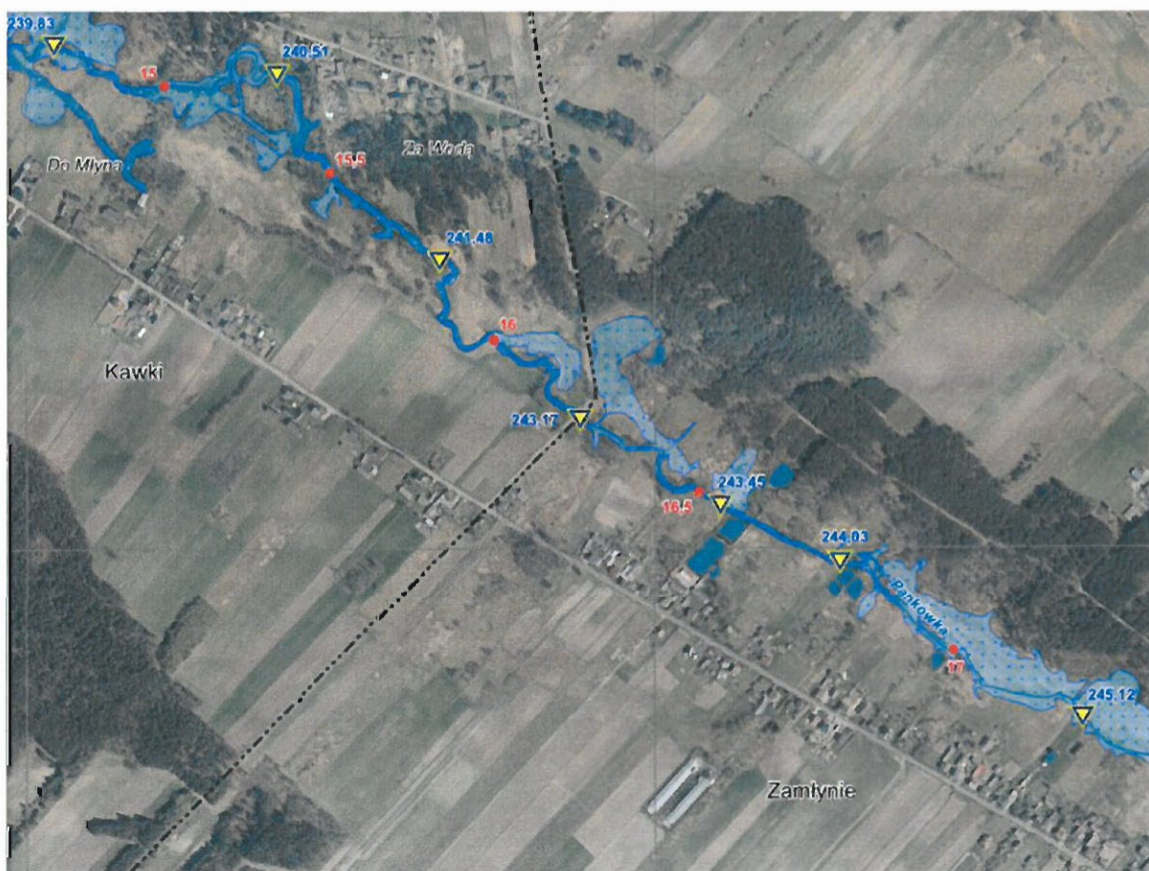
- klęski żywiołowe, powódzie, zatopienia,
- inne klęski żywiołowe (huragany, gradobicia, śnieżyce, duże i długotrwałe mrozy).

5.9.1 Zapobieganie podtopieniom i suszom

Zgodnie z zapisami ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2023 r., poz. 1478 ze zm.) ochronę przed powodzią prowadzi się z uwzględnieniem map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego oraz planów zarządzania ryzykiem powodziowym.

Mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego stanowią podstawę dla racjonalnego planowania przestrzennego na obszarach zagrożonych powodzią, a tym samym dla ograniczania negatywnych skutków powodzi. Głównym celem opracowania map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego jest stworzenie podstaw do opracowania planów zarządzania ryzykiem powodziowym.

Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego i mapami ryzyka powodziowego publikowanymi przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, na terenie gminy zostały wykazane obszary zagrożeń powodziowych. Zagrożenie podtopieniami stwarza rzeka Pankówka,

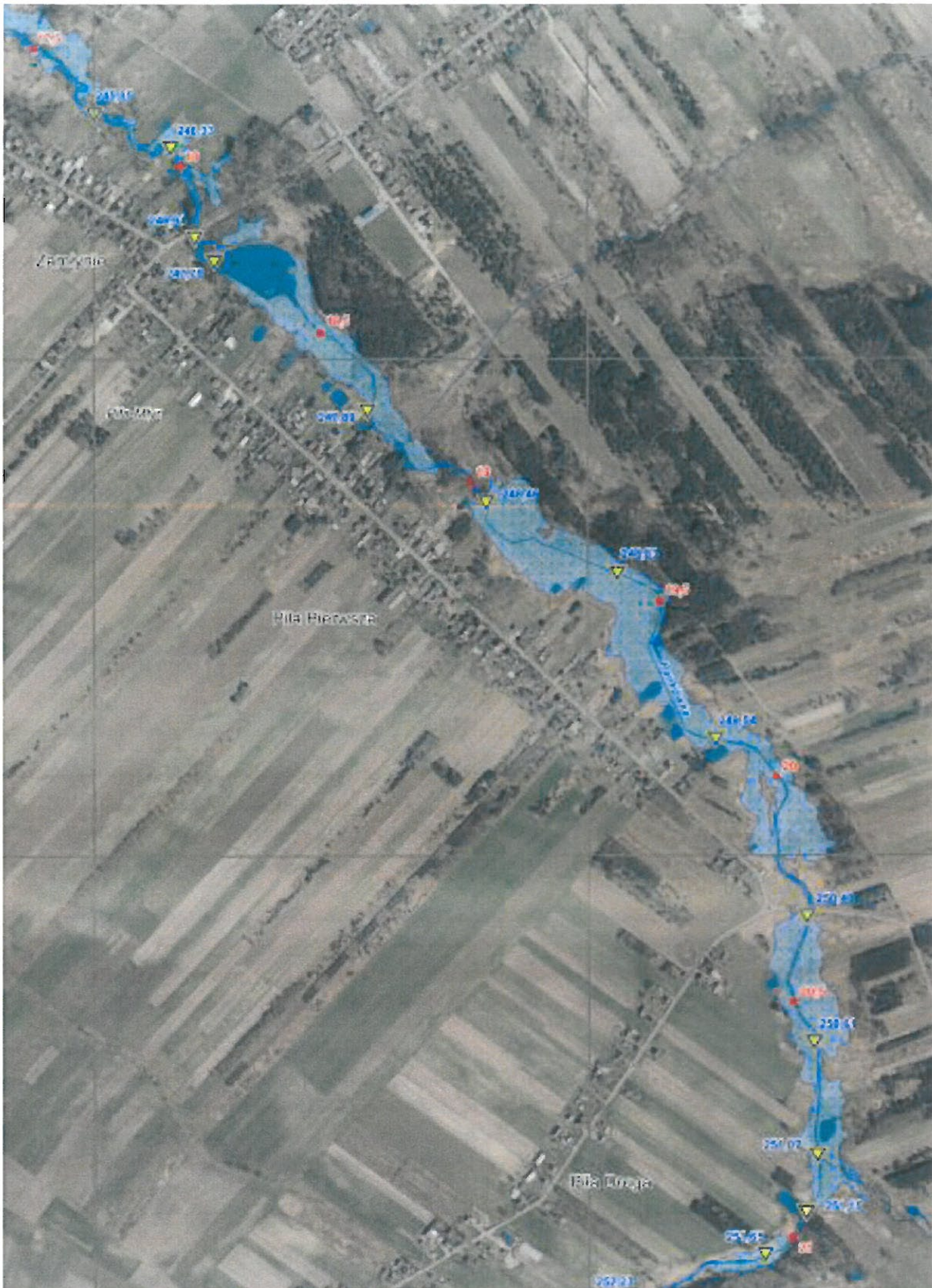
Rysunek 38 Mapa zagrożenia powodziowego wraz z głębokością wody obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat – Pankówka

Źródło: <http://mapy.isok.gov.pl>

Rysunek 39 Mapa ryzyka powodziowego, negatywne konsekwencje dla środowiska, dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej. Obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat– Pankówka

Źródło: <http://mapy.isok.gov.pl>

Rysunek 40 Mapa zagrożenia powodziowego wraz z głębokością wody obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat– Truskolasy

Źródło: <http://mapy.isok.gov.pl>

Rysunek 41 Mapa ryzyka powodziowego, negatywne konsekwencje dla środowiska, dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej. Obszary na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat– Truskolasy
Źródło: <http://mapy.isok.gov.pl>

Zgodnie z zapisami ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2023 r., poz. 1478 ze zm.) przeciwdziałanie skutkom suszy prowadzi się zgodnie z planem przeciwdziałania skutkom suszy.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy zawiera:

- analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych,
- propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych,
- propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji,
- katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Susza jest zjawiskiem ciągłym o zasięgu regionalnym i oznacza dostępność wody poniżej średniej w określonych warunkach naturalnych. Suszą nazywa się nie tylko zjawiska ekstremalne, ale wszystkie, które występują w warunkach mniejszej dostępności wody dla danego regionu. Susza wywoływana jest przez niedobór opadów atmosferycznych, a o jej dalszym rozwoju decydują pozostałe czynniki np. okres występowania, warunki fizycznogeograficzne, warunki hydrologiczne w danym okresie oraz korzystanie z zasobów wodnych. Suszę dzielimy na cztery typy genetyczne: suszę atmosferyczną, suszę rolniczą, suszę hydrologiczną oraz suszę hydrogeologiczną. Wymienione typy wyznaczają kolejne etapy rozwoju suszy.

Województwo śląskie na tle innych regionów Polski nie jest narażone na susze atmosferyczne i hydrologiczne, a na ogół nie występują tu zagrożenia stabilności dostaw wody pitnej dla mieszkańców.

W zakresie ochrony przed suszą meteorologiczną nie istnieje system zabezpieczeń. Możliwe jest natomiast łagodzenie jej skutków dla środowiska gruntowo-wodnego. W związku z tym konieczne jest podejmowanie działań w zakresie retencji powierzchniowej i podziemnej, w tym małej retencji (tereny trwałych użytków zielonych, łąki, obniżenia terenowe z uwagi na pokrywą roślinną względnie dobrze zniosą krótkotrwałe okresy zalewowe) oraz zwiększanie lesistości dorzecza. Istotna jest również racjonalizacja zużycia wody i zachowania jej dobrej jakości, a także inwentaryzacja, odbudowa i regulacja oraz prawidłowa eksploatacja urządzeń melioracji wodnych.

Dla terenu Gminy Wręczyca Wielka odnosi się Plan przeciwdziałania skutkom suszy. Dnia 3 września 2021 r. Minister właściwy ds. gospodarki wodnej opublikował rozporządzenie w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy Dz.U. 2021 poz. 1615).

5.9.2 Analiza SWOT

Tabela 46 Analiza SWOT dla komponentu nadzwyczajne zagrożenia środowiska

<u>MOCNE STRONY</u>	<u>SŁABE STRONY</u>
<ul style="list-style-type: none">– brak ZZR i ZDR,– brak zdarzeń o charakterze poważnej awarii w ostatnich latach,– funkcjonujące OSP.	<ul style="list-style-type: none">– występujące szlaki komunikacyjne na których przewożone są substancje niebezpieczne,– nagłość awarii, brak możliwości przewidywania.
<u>SZANSE</u>	<u>ZAGROŻENIA</u>
<ul style="list-style-type: none">– poprawa bezpieczeństwa na drogach, (budowa, modernizacja),– możliwość uzyskania dofinansowania na poprawę bezpieczeństwa gminy.	<ul style="list-style-type: none">– zagrożenia związane z klęskami żywiołowymi,– zagrożenia pożarowe,– ryzyko negatywnych skutków powodzi.

Źródło: opracowanie własne

5.9.3 Kierunki działań ochrony przed zagrożeniami środowiska

Na terenie Gminy Wręczyca Wielka powinny zostać podjęte działania w celu ochrony przed zagrożeniami ze strony poważnej awarii takie jak:

- system przeciwdziałania poważnym awariom,
- program zapobiegania awariom,
- plany operacyjno– ratownicze,
- zwiększenia świadomości społecznej w zakresie zapobiegania awariom i klęskom żywiołowym.

5.10 Działania edukacyjne

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody (Dz. U. 2023 poz. 1336 ze zm.) obowiązkiem organów administracji publicznej, instytucji naukowych i oświatowych, a także publicznych środków masowego przekazu jest prowadzenie działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody.

Edukacja środowiskowa jest koncepcją kształcenia i wychowywania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego. Ważnym elementem jest łączenie wiedzy przyrodniczej z humanistyczną oraz działaniami praktycznymi. Problem niewystracającej wiedzy w zakresie ochrony środowiska jest widoczny w stosowanej przez przedsiębiorców technologii (braku polityki segregacji odpadów, braku odpowiedniej

ilości odpowiednich jakościowo składowisk odpadów itp.), jak i wyrobienia w społeczeństwie szacunku do otaczającej przyrody.

Na terenie gminy były prowadzone działania, obejmujące edukację mieszkańców gminy w zakresie ochrony przyrody, dbania o czyste powietrze i przeciwdziałanie smogowi a także programy motywujące ludność do oszczędzania wody oraz dbałości o stan środowiska. Konieczne jest prowadzenie przez gminy polityki uświadczenia problemu ochrony powietrza (propagowanie informacji o możliwościach stosowania proekologicznych źródeł ciepła, termomodernizacji i działalności funduszy proekologicznych.)

W poprzednich latach placówki oświatowe prowadziły szereg zadań z zakresu edukacji ekologicznej.

Tabela 47 Działania proekologiczne podjęte w placówkach oświatowych na terenie Gminy Wręczyca Wielka w latach 2022/2023

Lp.	Nazwa placówki	Prowadzone zadania
1.	SP Borowe	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia z edukacji ekologicznej prowadzonych przez ekodoradcę subregionalnego. • Wdrażanie segregacji materiałów wtórnych, udział w akcjach na rzecz ochrony środowiska naturalnego: zbiórka nakrętek, baterii, tonerów. • Nauki poszanowania i ochrony przyrody, ukazujące jej piękno, podczas spacerów po okolicy i wokół szkoły. • Obchody dnia – Ziemi – konkursy, apel, gazetki okolicznościowe związane z ochroną przyrody. • „Dzień Ziemi” – zajęcia mające na celu promowanie proekologicznych postaw wśród dzieci. • Udział w Ogólnopolskim Konkursie Plastycznym „ My kochamy las, las kocha nas” pod hasłem „Cztery pory roku”. • Udział w gminnym konkursie fotograficznym pt. "Śladami wiosny".
2.	SP Kuleje	<ul style="list-style-type: none"> • Udział w projektach i konkursach: Ogólnopolski Projekt Edukacyjny „Z darami natury świat nie jest ponury, Program edukacyjny “Kubusiowi Przyjaciele Natury, Program antynikotynowej edukacji zdrowotnej – „Bieg po zdrowie”, I Edycja Ogólnopolskiego Projektu Ekologicznej Świetlicy “Świetlicowy eko – warzywnik”, Przedszkolny Program Edukacji Antynikotynowej „Czyste powietrze wokół nas”, Klub Zdrowego Przedszkolaka – organizator PSSE w Kłobucku, V Edycja akcji „Sprzątamy dla Polski”. • Gminne Eliminacje Ogólnopolskiego Konkursu “ Strażacy chronią lasy – lasy chronią klimat! Jestem odpowiedzialny z natury, czuję klimat” organizator Zarząd Oddziału Powiatowego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej.

		<ul style="list-style-type: none"> • Gminny Konkurs Plastyczny "Nie wyrzucaj do śmieci – wszystkiego jak leci" organizator Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Kornela Makuszyńskiego w Kalei. • Międzypowiatowy Konkurs Plastyczny "Nasza planeta – nasze zdrowie" organizator Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Skłodowskiej Curie w Cisiu. • Organizacja konkursów i akcji: Szkolny Eko – konkurs plastyczno – techniczny "Upcyclingowy pozeracz nakrętek, baterii, plastików i papierów", zbiórki materiałów wtórnych: makulatury, zużytych baterii, plastikowych nakrętek, Dzień Ziemi, Sprzątanie świata, segregacja odpadów na terenie szkoły, pogadanki na temat recyklingu. • Realizacja treści ekologicznych wynikających z programu przedszkola oraz podstawy programowej na lekcjach edukacji przyrodniczej, techniki, przyrody, geografii, fizyki, biologii i chemii. Na zajęciach wykorzystywano pomoce dydaktyczne zakupione w ramach projektu „Zielona Pracownia” współfinansowanego ze środków WFOŚ i GW w Katowicach. • Proekologiczne działania szkoły są na bieżąco rozpropagowywane na stronie internetowej, profilu społecznościowym oraz tablicach informacyjnych w szkole.
3.	SP Truskolasy	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja międzynarodowego projektu „Lekturki spod chmurki”, którego postacią przewodnią po projekcie była mała chmurka Tosia, która ukazała dzieciom nurtujące ją problemy, związane z zanieczyszczeniem środowiska oraz zachęciła uczniów do rozwiązywania bardzo ważnych problemów natury ekologicznej i kwestie związane z ochroną środowiska. W projekcie pojawiły się trzy moduły, z których każdy był bezpośrednio związany z porą roku (jesień, zima, wiosna). Poruszane były wątki natury ekologicznej co przyczyniło się do wzmocnienia więzi ze środowiskiem przyrodniczym, a także rozwinięcia poczucia troski i odpowiedzialności za bliższe i dalsze środowisko. • Udział w akcji „Zakrętki zbieramy innym pomagamy”. • Udział w akcji „Sprzątanie świata”. • Udział w akcji „Wszystkie dzieci zbierają elektrośmieci”. • Zbiórka: makulatury, nakrętek, zużytych baterii. • Apel podsumowujący zbiórkę makulatury. • Organizacja „Szkolnego konkursu Dendrologicznego”. • Realizacja treści ekologicznych wynikających z podstawy programowej na lekcjach edukacji przyrodniczej, techniki, przyrody, geografii, fizyki, biologii i chemii. • Realizacja tematów: „Jak dbać o Ziemię?”, Dom pasywny, czyli jak zaoszczędzić na ogrzewaniu i klimatyzacji”.

		<ul style="list-style-type: none"> • Lekcja wychowawcza „Pamiętajmy o naszej planecie– Dzień Ziemi”. • Pogadanki dot. sposobów segregacji śmieci, elektrośmieci. • W ramach lekcji z przedsiębiorczości omawianie co i jak należy oszczędzać w domu np. prąd, wodę. • Wykonanie prac plastycznych z materiałów przeznaczonych do recyklingu.
4.	SP Węglowice	<ul style="list-style-type: none"> • Kampania Edukacyjna w ramach obchodów Dnia Ziemi– przygotowanie i przeprowadzenie kampanii edukacyjnej w formie prezentacji multimedialnej dla uczniów i pracowników szkoły pt.: "PRZYCZYNY ZŁEJ JAKOŚCI POWIETRZA W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM ORAZ SPOSÓB INFORMOWANIA O JAKOŚCI POWIETRZA" opracowanej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. • Kampania szkolna w ramach projektu " Piątka dla natury", realizowanego w klasach 1– 3; mającego na celu: troskę o drzewa, oszczędzanie wody, segregowanie odpadów, redukcja zużycia plastiku, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych. • Kampania szkolna Posadź drzewko z Lasami Państwowymi. • Kampania szkolna Sprzątanie świąt. • Kampania szkolna Polska Kwitnie zainicjowana przez Fundację Zaangażowani.pl, której celem jest ochrona ekosystemu, poprawa retencjonowania wody, jakości powietrza i przeciwdziałanie efektowi miejskich wysp ciepła, poprzez odtworzenie potencjału łąk kwietnych i roślinności miododajnej potrzebnej do zachowania populacji owadów zapylających. • Realizacja Projektu Edukacyjnego Banku Ochrony Środowiska "POSTAW NA SŁOŃCE", mającego na celu poznanie odnawialnych źródeł energii i zaprezentowaniu ich w środowisku szkolnym. • Realizacja Projektu Edukacyjnego Banku Ochrony Środowiska "FILMEKO", mającego na celu stworzenia krótkiego filmu edukacyjnego na wybrany temat z zakresu ekologii, ochrony środowiska, bioróżnorodności, zmian klimatu oraz zaprezentowaniu go w środowisku szkolnym. • Realizacja Projektu Edukacyjnego pt. Nasze sposoby na czyste powietrze . • Program dla Szkół Warzywa i Owoce, Mleko w Szkole. • Projekt Fundacji Banku Ochrony Środowiska Zdrowo jem, więcej wiem! • Realizacji Innowacji Pedagogicznej Plastycznie o przyrodzie.

		<ul style="list-style-type: none"> • Udział w gminnych eliminacjach Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego pod hasłem Strażacy chronią lasy– lasy chronią klimat! Jestem odpowiedzialny z natury, czuje klimat. • Udział w Gminnym Konkursie Fotograficznym Śladami Wiosny. • Udział w Gminnym Konkursie Plastycznym Nie wyrzucaj do śmieci wszystkiego jak leci. • Udział w XXX Gminnym Konkursie Plastycznym Zmień nałogi na owoce– one mają super moce. • Udział w Konkursie Plastyczno– Profilaktycznym Superbohater SBX. • Organizacja Szkolnego Konkursu Artystycznego Jesienne Kompozycje z Natury. • Organizacja Szkolnego Konkursu Ekologicznego on– line na platformie Quizizz. • Lekcja NIE z tej Ziemi. Lekcja przeprowadzona w formie on– line przez profesora Uniwersytetu Warszawskiego dr Przemysława Kupidurę, ukazująca jaki wpływa na nowoczesne badania kosmiczne i badania klimatu Ziemi ma współczesna technologia teledetekcji. • Realizacja edukacji ekologicznej, wynikających z podstawy programowej w ramach zajęć edukacyjnych: przyroda, biologia, chemia, fizyka, geografia, technika, edukacja wczesnoszkolna, zajęcia z wychowawcą. • Ogólnopolska Akcja #Sprzątamy dla Polski. • Akcja ekologiczna organizowana przez Stowarzyszenie Pozytywnie Aktywni Wszyscy wygramy, gdy Gminę posprzątamy. • Ogólnopolska Akcja Edukacyjna <i>Dzieci Uczą Rodziców– lekcja Zdrowa Ziemi.</i> • Zbiórka surowców wtórnych: makulatury zorganizowana przez Samorząd Uczniowski, zużytych baterii, elektrośmieci, nakrętek. • Wycieczki po najbliższej okolicy– piesze i rowerowe. • Wycieczki i wyjazdy edukacyjne o tematyce przyrodniczo– ekologicznej (wyjazd do Olsztyna, do Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego z siedzibą w Kalinie, do Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą”, warsztaty ekologiczne w Kalinie, warsztaty edukacyjne na Fermie Strusi w Kiełkowicach). • Prelekcje i pogadanki na temat form ochrony przyrody i środowiska. • Wykonywanie plakatów i ich wystawa: Dbamy o środowisko. • Wykonywanie prac plastyczno– technicznych o treściach ekologicznych.
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • Wykonywanie zielników, albumów przyrodniczych, informatorów na temat form ochrony przyrody. • Wykonywanie prezentacji multimedialnych. • Organizacja wystaw tematycznych. • Przygotowanie inscenizacji teatralnej <i>Niewielki, ale śliczny Wiosenny Teatrzyk Ekologiczny</i>. • Zbiórka karmy dla zwierząt oraz innych potrzebnych akcesoriów na rzecz schroniska w Częstochowie. • Opracowanie i rozpropagowanie ulotek informacyjnych na temat <i>Ekologia w moim życiu</i>. • Organizacja akcji Ale w koło jest zielono! – obsadzenie zielonymi krzewami terenu wokół szkoły.
5.	SP Wręczyca Wielka	<ul style="list-style-type: none"> • W ramach obchodów Dnia Ziemi kl. 1– 3 realizowały projekt edukacyjny „Każdemu z nas jest bliska ochrona środowiska”. • Zorganizowano Dzień Samorządności pod hasłem Ekowiosna 2023. • Światowy Dzień Ziemi w 2023r. odbył się pod hasłem: „Zainwestuj w naszą Planetę”. • Uczniowie uczestniczyli w warsztatach przyrodniczych w Muzeum Nauk o Ziemi UŚ w Sosnowcu („Ćwiczenia laboratoryjne z chemii” oraz „Ziemia we Wszechświecie”). • Udział uczniów w konkursach przyrodniczych: Hanna Kot została laureatką XXII Powiatowego Konkursu Fotograficznego „Ekospotkania z przyrodą”. • Infografiki na szkolnym fanpage na temat ochrony środowiska przygotowane przez nauczyciela biologii. • Udział szkoły w akcji Sprzątanie Świata 2023 „Sprzątanie łączy ludzi”. • Udział szkolnej Gromady Zuchowej w Zlocie Hufca ZHP Kłobuck „Natura to mój dom” Węglowice 2023. • Przygotowanie makiet nowoczesnych osiedli mieszkaniowych na zajęciach techniki w klasach szóstych. • Uroczyste otwarcie „Ekopracowni pod chmurką”, czyli Wręczyckich Stref Przyrody, zagospodarowanej przestrzeni przeznaczonej do prowadzenia zajęć dydaktycznych. z zakresu przyrody, biologii, ekologii, geografii, geologii, dzięki której uczniowie naszej szkoły mogą korzystać z pięknej pracowni przyrodniczej na świeżym powietrzu, łączącej naukę z relaksem. • Współpraca z PTTK – wycieczki turystyki kwalifikowanej: w Beskid Żywiecki w celu poznania walorów krajobrazowych i przyrodniczych, w Beskid Śląski tzw. "Jesień w górach".

		<ul style="list-style-type: none"> • Warsztaty w Centrum Nauki i Techniki w Łodzi "Nie zmieniaj klimatu zmień siebie". • Szkolny konkurs fotograficzny i wystawa pokonkursowa „Piękno jesieni” (współpraca z LOP). • Współpraca z Nadleśnictwem Herby– przekazanie dwóch pięknych choinek do naszej szkoły. Drzewka swoim urokiem i zapachem promują choinki naturalne jako produkty ekologiczne, a także tworzą świąteczną aurę w szkole. • Udział uczniów klas starszych w Akademii Moc– uczniowie odkrywali tajemnice energii elektrycznej. Dowiedzieli się m.in. czym jest prąd, jak jest wytwarzany, jak trafia do naszych domów i oraz jak można go przesyłać na duże odległości. Zdobyli wiedzę o inwestycjach przygotowywanych w naszej okolicy i dowiedzieli się, dlaczego są tak ważne i potrzebne. • Współpraca z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach oraz firmą News Press– projekt „Młodzi robią krok, by zwalczać smog” dla uczniów w wieku 13– 15 lat z terenu subregionu częstochowskiego poszerzający program edukacyjny o tematyce ekologicznej oraz uatrakcyjnijający prowadzenie zajęć dydaktycznych.
6.	ZSP Kalej	<ul style="list-style-type: none"> • Kampania edukacyjna– 3 ("Przytul się do drzewa", "Strażnicy lasu", "Zielona planeta"). • Akcje szkolne– 4 (Apel , pogadanki). • Szkolny Konkurs– 3 ("Stop smog" , "Kalej zielone płuca gminy", "Czym oddycham").
7.	Przedszkole w Truskolasach	<ul style="list-style-type: none"> • Udział w 29 Akcji Sprzątania Świata organizowanej przez fundację „Nasza Ziemia”. • Udział w Ekologicznym Festynie Rodzinnym w Truskolasach organizowanym przez OSP Truskolasy– śpiewanie piosenek o tematyce ekologicznej, pokaz mody ekologicznej. • Udział w projekcie „Klub Zdrowego Przedszkolaka” wybrane moduły dotyczące smogu, zanieczyszczeń itp. • Segregowanie śmieci, tworzenie nowych rzeczy z materiałów z recyklingu. • Organizowanie zabaw i zajęć plastycznych z wykorzystaniem surowców wtórnych. • Zbieranie: zużytych baterii, makulatury, plastikowych nakrętek. • Spotkanie z paniami z Powiatowej Stacji Sanitarno– Epidemiologicznej– pogadanka na temat „Zanieczyszczeń środowiska. • Akcja "Wirusoochrona"– pogadanki o oszczędzaniu wody.

		<ul style="list-style-type: none"> • Zorganizowanie przedszkolnego konkursu na „Ozdobę choinkową” wykonaną z surowców wtórnych; oraz konkursu „Zdrowie na talerzu”. • Czynne uczestnictwo w upowszechnianiu informacji dotyczących ochrony przyrody. • Organizowanie w salach stałych kącików przyrody z eksponatami przyrody żywej i nieżywej, dostosowanymi do aktualnej pory roku lub omawianych z dziećmi tematów. • Gromadzenie literatury o tematyce przyrodniczej, przyrządów do zabaw i działań badawczych (np. lupy, pipety, menzurki itp.). • Segregowanie z dziećmi odpadów zgodnie z aktualnymi zaleceniami. • Utworzenie wspólnie z dziećmi „KODEKSU- MAŁEGO EKOLOGA”- prawa i obowiązki. • Przedstawienie Starszaków inscenizacji dla kolegów z młodszych grup o tematyce ekologicznej z okazji „Dnia Ziemi”. • Powitanie wiosny- uroczystość przedszkolna. • Wycieczki do lasu. • Zajęcia edukacyjne z LEGO- sadzenie kwiatów.
8.	Przedszkole w Wręczycy Wielkiej	<ul style="list-style-type: none"> • Strażacy chronią lasy- lasy chronią klimat! Jestem odpowiedzialny z natury, czuję klimat” – Ogólnopolski Strażacki Konkurs Plastyczny. • „WIOSNA 2022”- XVIII Powiatowy Konkurs Plastyczny. • „Eko Przedszkolaki”- przedszkolny konkurs wiedzy o ekologii. • „Potrafię segregować odpady”- quiz wiedzy ekologicznej. • „Nie wyrzucaj – wykorzystaj”- przedszkolny konkurs plastyczno-techniczny. • „Jesień kolorami zakodowana”- Ogólnopolski Program Akademii „Uczymy Dzieci Programować”. • „Czyste powietrze wokół nas”- Ogólnopolski Program Edukacyjny. • „Skąd się biorą produkty ekologiczne”- Ogólnopolski Projekt Edukacyjny. • „Mali ekolodzy – dbam o przyrodę” – program w zakresie edukacji ekologicznej. • „Wszystkie dzieci nasze są”- Ogólnopolska Akcja- „Sprzątanie Świata”. • „#Sprzątamy dla Polski”- Ogólnopolska Akcja; • -„Baterie zbieramy- o środowisko dbamy”- Ogólnopolska Akcja Edukacyjna dla szkół i przedszkoli; • „Zainwestuj w naszą planetę”- uroczystość z okazji Światowego Dnia Ziemi. • „Żegnaj Zimo, Witaj Wiosno”- uroczystość powitania wiosny w przedszkolu.

		<ul style="list-style-type: none"> • "Wesołe Przygody z Kropelką Wody"– happening; • „Jak Ekoludek sprzątał świat”– przygotowanie i przedstawienie bajki ekologicznej przez nauczycielki przedszkolakom. • „Przedszkolni ekolodzy” – opracowanie i realizacja innowacji pedagogicznej: wykonanie ścieżki sensoryczno–edukacyjnej w ogrodzie przedszkolnym, prezentacji multimedialnych, prac plastyczno–technicznych o treści ekologicznej. • „Zabawy ekologiczne w przedszkolu” – warsztaty dla dzieci. • „Od ziarenka do bochenka” - warsztaty z przedstawicielkami KGW we Wręczycy Wielkiej– wypiek ekologicznego chleba. • „Soki, sałatki, zdrowe kanapki”– warsztaty kulinarne; • „Mali przewodnicy po okolicy”– wycieczki i spacery do parku, lasu, ogródków działkowych. • „Cztery pory roku” – zorganizowanie kąćków przyrodniczych. • „Jak rybki w wodzie” – prowadzenie hodowli rybek akwariowych. • „Sadzimy, siejemy i obserwujemy”– założenie „ogródków grupowych” w ogrodzie przedszkolnym. • „Zielnik małego przedszkolaka”– wykonanie zielników. • „Biblioteczka małego ekologa”– gromadzenie literatury o tematyce przyrodniczej i zorganizowanie kąćków książki w każdej grupie przedszkolnej.
9.	Przedszkole w Węglowicach	<ul style="list-style-type: none"> • Udział w akcji Sprzątanie świata. • Udział w akcji „Przytul się do drzewa”. • Obchody Dnia Drzewa. • Obchody Dnia Ziemi. • Dokarmianie ptaków zimą. • Gaik– powitanie wiosny: uroczystość przedszkolna • Realizacja ogólnopolskiego programu „Czyste powietrze wokół nas”. • Udział w XVIII Wojewódzkim Konkursie Plastycznym „ZACZAROWANY OGRÓD”. • Udział w cyklicznych warsztatach organizowanych przez przedstawicielki Parku Krajobrazowego Lasy nad Górną Liswartą oddział w Kalinie. • Wycieczki do: lasu, na łąki i spacery wśród pól. • Wycieczka do zagrody edukacyjnej Maciejówka. • Zbiórka nakrętek. • Udział w ogólnopolskim programie edukacyjnym dla szkół i przedszkoli– „Zbieraj baterie!”.

	<ul style="list-style-type: none"> • Segregowanie śmieci. • Recykling– wykorzystywanie pustych butelek do wykonania np. zabawek, karmników. • Realizacja treści o tematyce ekologicznej wynikających z podstawy programowej wychowania przedszkolnego.
--	---

Źródło: Placówki Oświatowe na terenie Gminy Wręczyca Wielka

5.10.1 Analiza SWOT

Tabela 48 Analiza SWOT dla komponentu działania edukacyjne

<u>MOCNE STRONY</u>	<u>SŁABE STRONY</u>
<ul style="list-style-type: none"> – systematyczność działań prowadzonych w placówkach edukacyjnych, – udział społeczeństwa w aktywnych działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, – propagowanie proekologicznej turystyki. 	<ul style="list-style-type: none"> – niska świadomość społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska, – brak wystarczających środków finansowych na propagowanie zagadnień z tego zakresu.
<u>SZANSE</u>	<u>ZAGROŻENIA</u>
<ul style="list-style-type: none"> – wzrost popularności dla akcji edukacyjnych, – edukacja różnych grup dzieci, młodzieży i dorosłych, – szersze możliwości przekazu (telewizja, internet). 	<ul style="list-style-type: none"> – ograniczone środki na prowadzenie działań w placówkach oświatowych, – konsumpcyjny styl życia prowadzący do zatracania dobrych nawyków.

Źródło: opracowanie własne

5.10.2 Kierunki działań edukacyjnych

Edukacja ekologiczna powinna być prowadzona przez różne jednostki na terenie gminy w sposób wielopłaszczyznowy. Działania prowadzone we wcześniejszych latach powinny być prowadzone również w przyszłości. Dodatkowo warto rozważyć podjęcie działań z zakresu edukacji ekologicznej i zwiększenia świadomości mieszkańców gminy poprzez:

- edukację ekologiczną w placówkach oświatowych,
- konkursy związane z tematyką proekologiczną,
- promocję gminy i jej walorów przyrodniczo– krajobrazowych,
- promocję ekologicznego transportu, poprzez budowę ścieżek rowerowych i tras turystycznych,
- wykorzystanie lokalnej prasy, strony internetowej gminy,

- organizację festynów ekologicznych, festiwali, akcji ekologicznych, konkursów, wystaw itp.

5.11 Adaptacja do zmian klimatu

Antropogeniczna zmiana klimatu powoduje coraz więcej negatywnych efektów dla środowiska. Elementy takie jak: nawałne deszcze, huraganowe wiatry, gradobicia, fale upałów, susze itp. przyczynią się do zagrożenia dla normalnego i poprawnego funkcjonowania miast i gmin. Coraz częstsze fale upałów w okresie letnim, bez opadów atmosferycznych prowadzi do okresów suszy i obniżania się poziomów rzek. Gwałtownych i negatywnych zjawisk należy spodziewać się coraz częściej, dlatego istotna jest kwestia przygotowanie gminy i jego infrastruktury, a także mieszkańców na te zmiany.

5.11.1 Analiza SWOT

Tabela 49 Analiza SWOT dla komponentu adaptacja do zmian klimatu

<u>MOCNE STRONY</u>	<u>SŁABE STRONY</u>
– dość duże zróżnicowanie krajobrazu: lasy, pola, zadrzewienia.	<ul style="list-style-type: none"> – niska świadomość społeczna w zakresie ochrony klimatu; – brak środków finansowych na realizację zadań, – niski poziom wykorzystania OZE, – duże obszary rolnicze zagrożone skutkami suszy.
<u>SZANSE</u>	<u>ZAGROŻENIA</u>
– wzrost znaczenia oze.	<ul style="list-style-type: none"> – wzrost częstotliwości ekstremalnych stanów pogodowych, – anomalie klimatyczne, – ryzyko suszy.

Źródło: opracowanie własne

5.11.2 Kierunki działań adaptacji do zmian klimatu

W 2013 r. Ministerstwo Środowiska opracowało dokument pn. „Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA2020). Głównym celem dokumentu jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmieniającego się klimatu.

Zadania, na które powinny być ukierunkowane działania to przede wszystkim:

- utworzenie lokalnego planu zapobiegającego zjawiskom ekstremalnym,
- podjęcie działań adaptacyjnych,
- inwestycje w rozproszone i odnawialne źródła energii,
- zwiększanie świadomości społeczeństwa, związanych ze zjawiskami ekstremalnymi.

6 OCENA STOPNIA REALIZACJI ZAŁOŻONYCH CELÓW W PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WRĘCZYCA WIELKA

Dokument „Program ochrony środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2024– 2027 z perspektywą do 2030 roku” ma charakter kierunkowy, przez co wyznacza i opisuje zadania, które stanowią wytyczne dla realizowania polityki środowiskowej na terenie gminy. Zawiera szereg zadań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych do wykonania w ciągu kolejnych lat. Wytyczone zadania mają zapewnić optymalne kształtowanie ładu przestrzennego, zgodnego z wymogami ochrony środowiska. Realizacja części zadań opiera się na dużych nakładach finansowych a czasami również współdziałania samorządu, przedsiębiorstw a nawet mieszkańców i organizacji pozarządowych. Efekty realizacji wytyczonych zadań obserwowane są zwykle w długim horyzoncie czasowym, przy założonej ciągłości realizacji zadań poprawy i utrzymania stanu środowiska.

7 CELE I KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA DO 2030 ROKU

Aktualny stan środowiska i prognozy w zakresie jego zmiany wymuszają konieczność zrównoważonego rozwoju poprzez realizację przedsięwzięć proekologicznych. Istotny jest wybór celów oraz kierunków interwencji.

Cele długoterminowe obejmują okres do 2030 r., i są zdefiniowane na podstawie analizy obszarów problemowych, występujących na terenie gminy. Realizacja założeń Programu ochrony środowiska pozwoli na stopniową poprawę stanu środowiska.

Tabela 50 Cele, kierunki interwencji oraz zadania

Obszar interwencji	Cel	Nazwa	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Wartość bazowa	Wartość docelowa				
Klimat i powietrze atmosferyczne	Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	Liczba stref, w których przekroczone poziom dopuszczalny w rocznej ocenie jakości powietrza [strefa] ¹⁾	1	0	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery	Montaż instalacji OZE na budynkach mieszkańców	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki w budżecie gminy, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych
Klimat i powietrze atmosferyczne	Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	Liczba stref, w których przekroczone poziom dopuszczalny w rocznej ocenie jakości powietrza [strefa] ¹⁾	1	0	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery	Montaż instalacji OZE Przedszkole w Truskolasach – oddział przedszkolny Piła Pierwsza	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki w budżecie gminy, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych
Klimat i powietrze atmosferyczne	Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	Liczba stref, w których przekroczone poziom dopuszczalny w rocznej ocenie jakości powietrza [strefa] ¹⁾	1	0	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery	Montaż instalacji OZE Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza we Wręczyce Wielkiej	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki w budżecie gminy, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych
Klimat i powietrze atmosferyczne	Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	Liczba stref, w których przekroczone poziom dopuszczalny w rocznej ocenie jakości powietrza [strefa] ¹⁾	1	0	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery	Montaż instalacji OZE Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Kulejach	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki w budżecie gminy, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych
Klimat i powietrze atmosferyczne	Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	Liczba stref, w których przekroczone poziom dopuszczalny w rocznej ocenie jakości powietrza [strefa] ¹⁾	1	0	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery	Montaż instalacji OZE Szkoła Podstawowa im. Synów Pułku w Węglowicach	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki w budżecie gminy, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych
Klimat i powietrze atmosferyczne	Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	Liczba stref, w których przekroczone poziom dopuszczalny w rocznej ocenie jakości powietrza [strefa] ¹⁾	1	0	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery	Przebudowa drogi gminnej 560036S ul. Ogrodowej na odcinku od skrzyżowania z DW494 ul. Wręczycka do skrzyżowania z DP 2048S ul. Główna w miejscowości Kalej (PROW 2014-2020)	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki w budżecie gminy, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych

Klimat i powietrze atmosferyczne	Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	Liczba stref, w których przekroczono poziom dopuszczalny w rocznej ocenie jakości powietrza [strefa] ¹⁾	1	0	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery	Przebudowa dróg gminnych - rozwój infrastruktury drogowej	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki w budżecie gminy, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych
Klimat i powietrze atmosferyczne	Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	Liczba stref, w których przekroczono poziom dopuszczalny w rocznej ocenie jakości powietrza [strefa] ¹⁾	1	0	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery	Przebudowa drogi gminnej w miejscowościach Borowe ul. Długa oraz Czarna Wieś ul. Młyńska	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki w budżecie gminy, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych
Klimat i powietrze atmosferyczne	Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	Liczba stref, w których przekroczono poziom dopuszczalny w rocznej ocenie jakości powietrza [strefa] ¹⁾	1	0	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery	Kontrola osób fizycznych w zakresie przestrzegania zasad ochrony środowiska	Gmina Wręczyca Wielka	Brak wystarczającej kadry pracowniczej
Klimat i powietrze atmosferyczne	Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	Liczba stref, w których przekroczono poziom dopuszczalny w rocznej ocenie jakości powietrza [strefa] ¹⁾	1	0	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery	Remont drogi powiatowej nr 2048S relacji Kalej-Szarlejka	Powiatowy Zarząd Dróg Kłobuck	Niewystarczające środki na realizację zadania, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych
Klimat i powietrze atmosferyczne	Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	Liczba stref, w których przekroczono poziom dopuszczalny w rocznej ocenie jakości powietrza [strefa] ¹⁾	1	0	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery	Przebudowa drogi powiatowej nr 2042S, Truskolasy, ul. Dębiczna od DW494 do końca terenu zabudowanego	Powiatowy Zarząd Dróg Kłobuck	Niewystarczające środki na realizację zadania, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych
Klimat i powietrze atmosferyczne	Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	Liczba stref, w których przekroczono poziom dopuszczalny w rocznej ocenie jakości powietrza [strefa] ¹⁾	1	0	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery	Naprawa nawierzchni DW492, DW901.	Zarząd Dróg Wojewódzkich	Niewystarczające środki na realizację zadania
Klimat i powietrze atmosferyczne	Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	Liczba stref, w których przekroczono poziom dopuszczalny w rocznej ocenie jakości powietrza [strefa] ¹⁾	1	0	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery	Kontrola podmiotów w zakresie przestrzegania zasad ochrony środowiska	WIOŚ Katowice/GIOŚ	Brak środków na zadanie, ograniczona kadra pracownicza
Klimat akustyczny	Zabezpieczenie obszarów przed zagrożeniem wystąpienia ponadnormalywnej emisji hałasu	Poziom dźwięku [dB] ²⁾	Przekroczona o 2,7-4,5 [dB]	61-65	Ograniczenie poziomu hałasu	Przebudowa drogi gminnej 560036S ul. Ogródowej na odcinku od skrzyżowania z DW494	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki w budżecie gminy, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych

							ul. Wręczycka do skrzyżowania z DP 2048S ul. Główna w miejscowości Kalej (PROW 2014-2020)				
Klimat akustyczny	Zabezpieczenie obszarów przed zagrożeniem wystąpienia ponadnormatywnej emisji hałasu	Poziom dźwięku [dB] ²⁾	Przekroczenia o 2,7-4,5 [dB]	61-65	Ograniczenie poziomu hałasu	Przebudowa dróg gminnych - rozwój infrastruktury drogowej	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki w budżecie gminy, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych			
Klimat akustyczny	Zabezpieczenie obszarów przed zagrożeniem wystąpienia ponadnormatywnej emisji hałasu	Poziom dźwięku [dB] ²⁾	Przekroczenia o 2,7-4,5 [dB]	61-65	Ograniczenie poziomu hałasu	Przebudowa drogi gminnej w miejscowościach Borowe ul. Długa oraz Czarna Wieś ul. Młyńska	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki w budżecie gminy, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych			
Klimat akustyczny	Zabezpieczenie obszarów przed zagrożeniem wystąpienia ponadnormatywnej emisji hałasu	Poziom dźwięku [dB] ²⁾	Przekroczenia o 2,7-4,5 [dB]	61-65	Ograniczenie poziomu hałasu	Remont drogi powiatowej nr 2048S relacji Kalej-Szarlejska	Powiatowy Zarząd Dróg Kłobuck	Niewystarczające środki na realizację zadania, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych			
Klimat akustyczny	Zabezpieczenie obszarów przed zagrożeniem wystąpienia ponadnormatywnej emisji hałasu	Poziom dźwięku [dB] ²⁾	Przekroczenia o 2,7-4,5 [dB]	61-65	Ograniczenie poziomu hałasu	Przebudowa drogi powiatowej nr 2042S, Truskolasy, ul. Dębiczna od DW494 do końca terenu zabudowanego	Powiatowy Zarząd Dróg Kłobuck	Niewystarczające środki na realizację zadania, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych			
Klimat akustyczny	Zabezpieczenie obszarów przed zagrożeniem wystąpienia ponadnormatywnej emisji hałasu	Poziom dźwięku [dB] ²⁾	Przekroczenia o 2,7-4,5 [dB]	61-65	Ograniczenie poziomu hałasu	Naprawa nawierzchni DW492, DW901.	Zarząd Dróg Wojewódzkich	Niewystarczające środki na realizację zadania			
Klimat akustyczny	Zabezpieczenie obszarów przed zagrożeniem wystąpienia ponadnormatywnej emisji hałasu	Poziom dźwięku [dB] ²⁾	Przekroczenia o 2,7-4,5 [dB]	61-65	Ograniczenie poziomu hałasu	Monitoring hałasu	WIOŚ Katowice/ GIOŚ	Brak środków na zadanie, ograniczona kadra pracownicza			

Gospodarowanie wodami	Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych Racionalny system zarządzania gospodarką wodno-ściekową	Stan wód (potencjał ekologiczny) – Prawo Wodne Dz. U. 2023 poz. 1478 ²⁾	Dobry, umiarkowany y. słaby	> słaby	Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	Kontrola stanu wód powierzchniowych	WIOŚ Katowice/ GIOŚ	Brak środków na zadanie
Gospodarowanie wodami	Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych Racionalny system zarządzania gospodarką wodno-ściekową	Stan wód (potencjał ekologiczny) – Prawo Wodne Dz. U. 2023 poz. 1478 ²⁾	Dobry, umiarkowany y. słaby	> słaby	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury związanej z gospodarką wodno-ściekową	Budowa kanalizacji w miejscowości Hutka - etap II (PROW 2014-2020) - rozwój infrastruktury kanalizacyjnej	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki na realizację zadania, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych
Gospodarowanie wodami	Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych Racionalny system zarządzania gospodarką wodno-ściekową	Stan wód (potencjał ekologiczny) – Prawo Wodne Dz. U. 2023 poz. 1478 ²⁾	Dobry, umiarkowany y. słaby	> słaby	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury związanej z gospodarką wodno-ściekową	Budowa zbiorników retencyjnych na wodę pitną oraz wymiana wodomierzy (Polski Ład) - rozwój infrastruktury wodociągowej	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki na realizację zadania, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych
Gospodarowanie wodami	Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych Racionalny system zarządzania gospodarką wodno-ściekową	Stan wód (potencjał ekologiczny) – Prawo Wodne Dz. U. 2023 poz. 1478 ²⁾	Dobry, umiarkowany y. słaby	> słaby	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury związanej z gospodarką wodno-ściekową	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Truskolasy	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki na realizację zadania, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych
Gospodarowanie wodami	Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych Racionalny system zarządzania gospodarką wodno-ściekową	Stan wód (potencjał ekologiczny) – Prawo Wodne Dz. U. 2023 poz. 1478 ²⁾	Dobry, umiarkowany y. słaby	> słaby	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury związanej z gospodarką wodno-ściekową	Rozbudowa oczyszczalni ścieków we Wręczyce Wielkiej	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki na realizację zadania, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych

Gospodarowanie wodami	Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych Racjonalny system zarządzania gospodarką wodno-ściekową	Stan wód (potencjał ekologiczny) – Prawo Wodne Dz. U. 2023 poz. 1478 ²⁾	Dobry, umiarkowany, słaby	> słaby	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury związanej z gospodarką wodno-ściekową	Budowa kanalizacji sanitarnej w gminie Wręczyca Wielka	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki na realizację zadania, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych
Gospodarowanie wodami	Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych Racjonalny system zarządzania gospodarką wodno-ściekową	Stan wód (potencjał ekologiczny) – Prawo Wodne Dz. U. 2023 poz. 1478 ²⁾	Dobry, umiarkowany, słaby	> słaby	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury związanej z gospodarką wodno-ściekową	Modernizacja sieci wodociągowej w gminie Wręczyca Wielka	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki na realizację zadania, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych
Gospodarowanie wodami	Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych Racjonalny system zarządzania gospodarką wodno-ściekową	Stan wód (potencjał ekologiczny) – Prawo Wodne Dz. U. 2022 poz. 2625 ²⁾	Dobry, umiarkowany, słaby	> słaby	Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	Prace związane z utrzymaniem wszystkich zbiorników i koryt rzecznych	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	Brak środków na zadanie
Gospodarowanie wodami	Podniesienie komfortu życia mieszkańców gminy poprzez stworzenie nowoczesnej infrastruktury związanej z gospodarką wodno-ściekową	Liczba zainwestowanych zbiorników bezodpływowych ⁵⁾	3 820	< 3 820	Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	Inwentaryzacja zbiorników bezodpływowych	Gmina Wręczyca Wielka	Brak środków na zadanie, brak zaangażowania mieszkańców
Gospodarowanie wodami	Ochrona i zapewnienie właściwego użytkowania wód	Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków ⁵⁾	172	> 172	Ochrona i zapewnienie właściwego użytkowania wód	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Mieszkańcy Gminy Wręczyca Wielka	Brak środków na zadanie, brak zainteresowania mieszkańców
Zasoby geologiczne	Racjonalna gospodarka zasobami glebowymi	Odpowiednie zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego ³⁾	0	≥ 0	Ochrona ukształtowania powierzchni ziemi	Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania	Gmina Wręczyca Wielka	Przedłużająca się procedura wprowadzania zmian do

								przestrzennego zapisów dotyczących ochrony naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi			przepisów prawa miejscowego
Gleby	Ochrona i zapewnienie właściwego użytkowania gleb	Jakość gleb na terenie gminy	Brak danych	Nie określono	Poprawa jakości gleby	Budowa kanalizacji w miejscowości Hutka – etap II (PROW 2014–2020) – rozwój infrastruktury kanalizacyjnej	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki na realizację zadania, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych			
Gleby	Ochrona i zapewnienie właściwego użytkowania gleb	Ilość pozostałych do zlikwidowania „dzikich wysypisk” ³⁾	Wg bieżącego rozpoznania	0	Poprawa jakości gleby	Likwidacja „dzikich wysypisk”	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki w budżecie gminy, brak dedykowanych zewnętrznych środków finansowych, brak rozpoznania „dzikich wysypisk”			
Gleby	Ochrona i zapewnienie właściwego użytkowania gleb	Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków ^{4,5)}	172	> 172	Poprawa jakości gleby	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Wręczyca Wielka	Brak środków na zadanie, brak zainteresowania mieszkańców			
Gleby	Ochrona i zapewnienie właściwego użytkowania gleb	Liczba zainwentaryzowanych zbiorników bezodpływowych ⁵⁾	3 820	< 3 820	Poprawa jakości gleby	Inwentaryzacja zbiorników bezodpływowych	Gmina Wręczyca Wielka	Brak środków na zadanie, brak zaangażowania mieszkańców			
Gleby	Ochrona i zapewnienie właściwego użytkowania gleb	Jakość gleb na terenie gminy	Brak danych	Brak danych	Poprawa jakości gleby	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Truskolasy	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki na realizację zadania, brak dofinansowania ze środków zewnętrznych			

Gleby	Ochrona i zapewnienie właściwego użytkowania gleb	Jakość gleb na terenie gminy	Brak danych	Brak danych	Poprawa jakości gleby	Rozbudowa oczyszczalni ścieków we Wręczyca Wielkiej	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki na realizację zadania, brak dofinansowania ze środków ze wnętrznych
Gleby	Ochrona i zapewnienie właściwego użytkowania gleb	Jakość gleb na terenie gminy	Brak danych	Brak danych	Poprawa jakości gleby	Budowa kanalizacji sanitarnej w gminie Wręczyca Wielka	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki na realizację zadania, brak dofinansowania ze środków ze wnętrznych
Gleby	Ochrona i zapewnienie właściwego użytkowania gleb	Ilość kontroli jakości gleb ²⁾	Brak danych	Nie określono	Poprawa jakości gleby	Kontrola stanu jakości gleb	WIOŚ Katowice/GIOŚ	Brak środków na zadanie, brak wystarczającej kadry pracowniczej
Gospodarka odpadami	Doskonalenie systemu gospodarki odpadami	Masa odebranych odpadów – ogółem [Mg/rok] ³⁾	12 134,683	Wartość docelowa ustalana corocznie w oparciu o umowy z przedsiębiorstw odbierającym odpady	Poprawa stanu środowiska	Transport i zagospodarowanie odpadów komunalnych z terenu Gminy Wręczyca Wielka Doskonalenie systemu gospodarki odpadami	Gmina Wręczyca Wielka	Brak możliwości technicznych do realizacji zadania, brak zainteresowania ze strony mieszkańców racjonalną gospodarką odpadami
Gospodarka odpadami	Doskonalenie systemu gospodarki odpadami	Masa odebranych odpadów – ogółem [Mg/rok] ³⁾	12 134,683	Wartość docelowa ustalana corocznie w oparciu o umowy z przedsiębiorstw odbierającym odpady	Poprawa stanu środowiska	Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z nieruchomości będących w posiadaniu Gminy Wręczyca Wielka	Gmina Wręczyca Wielka	Brak możliwości technicznych do realizacji zadania, brak zainteresowania ze strony mieszkańców racjonalną gospodarką odpadami
Gospodarka odpadami	Doskonalenie systemu gospodarki odpadami	Masa odebranych odpadów – ogółem [Mg/rok] ³⁾	12 134,683	Wartość docelowa ustalana corocznie w oparciu o umowy z przedsiębiorstw odbierającym odpady	Poprawa stanu środowiska	Budowa nowego lub rozbudowa istniejącego PSZOK	Gmina Wręczyca Wielka	Brak możliwości technicznych do realizacji zadania, brak zainteresowania ze strony mieszkańców racjonalną gospodarką odpadami

Gospodarka odpadami	Doskonalenie systemu gospodarki odpadami	Ilość wyrobów zawierających azbest pozostałych do unieszkodliwienia ⁵⁾ [Mg]	2 937,278	<2 937,278	Poprawa stanu środowiska	Demontaż i utylizacja wyrobów zawierających azbest	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki w budżecie, brak dofinansowania, zainteresowania ze strony mieszkańców
Oddziaływanie pól elektromagnetycznych	Ochrona przed negatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych	Wyniki pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych na terenie gminy [V/m] ²⁾	0,5	<7	Ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych	Prowadzenie monitoringu pól elektromagnetycznych na terenie gminy	WIOŚ Katowice/GIOŚ	Brak środków na zadanie
Zasoby przyrodnicze	Ochrona przyrody i krajobrazu	Powierzchnia terenów zielonych [ha] ⁵⁾	5 403,19	≥5 403,19	Ochrona zielonych zasobów leśnych oraz obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych	Utrzymanie zieleni w gminie. Uwzględnianie ochrony przyrody, krajobrazu i terenów zielonych w szczególności spójności systemu obszarów chronionych i korytarzy ekologicznych w zagospodarowaniu przestrzennym.	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki w budżecie gminy, brak wystarczającej kadry pracowniczej
Zasoby przyrodnicze	Ochrona przyrody i krajobrazu	Powierzchnia terenów zielonych [ha] ⁵⁾	5 403,19	≥5 403,19	Ochrona zielonych zasobów leśnych oraz obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych	Prace polegające na utrzymaniu dobrego stanu lasów, zalesianiu gruntów i nieużytków	Właściciele lasów	Brak środków na zadanie
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	Ograniczenie ryzyka wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiska przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków Ograniczenie negatywnych	Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii oraz poważnych awarii na terenie gminy ²⁾	0	0	Ograniczenie ryzyka wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiska	Informowanie społeczeństwa o możliwości wystąpienia zagrożenia i sposobie zachowania w takim przypadku	Gmina Wręczyca Wielka	Brak dostępu mieszkańców do środków masowego przekazu

	skutków klęsk żywiołowych												
Działania edukacyjne	Kształtowanie świadomości ekologicznej i prawidłowych zachowań wśród mieszkańców w odniesieniu do wszystkich elementów środowiska Zapewnienie mieszkańcom dostępu do informacji z zakresu ochrony środowiska	Świadomość ekologiczna społeczeństwa ¹⁾	-	-	Edukacja społeczeństwa	Realizacja różnorodnych działań w ramach edukacji ekologicznej między innymi: - konkursy dla mieszkańców, - akcje związane z Dniami Ziemi i Sprzątaniem Świata, - dystrybucja ulotek oraz badanie próbek z palenisk przydomowych w ramach akcji walki ze smogiem, - współpraca z organizacjami pozarządowymi, - badanie i informowanie społeczeństwa o jakości powietrza. - spotkania z mieszkańcami.	Gmina Wręczyca Wielka	Niewystarczające środki w budżecie gminy					
Działania edukacyjne	Kształtowanie świadomości ekologicznej i prawidłowych zachowań wśród mieszkańców w odniesieniu do wszystkich elementów środowiska Zapewnienie mieszkańcom dostępu do	Świadomość ekologiczna społeczeństwa ¹⁾	-	-	Edukacja społeczeństwa	Konsultacje społeczne planów, programów, strategii	Gmina Wręczyca Wielka	Brak zainteresowania mieszkańców					

			dopuszczalny w rocznej ocenie jakości powietrza [strefa] ¹⁾				Synów Pułku w Węglowicach		brak dofinansowania ze środków zewnętrznych
Adaptacja do zmian klimatu	Ograniczenie negatywnych skutków zmian klimatu	Liczba zdarzeń o znamionach zagrożenia powodziowego ²⁾	0	0			Opracowanie map zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego	Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej	Brak środków na zadanie

¹⁾ Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2022

²⁾ WIOŚ/ GIOŚ

³⁾ Gmina Wręczyca Wielka

⁴⁾ Baza Azbestowa

⁵⁾ GUS

Źródło: opracowanie własne

Tabela 51 Harmonogram realizacji zadań własnych na lata 2024–2027

Obszar interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji zadania w zł				Źródła finansowania
			2024	2025	2026	2027	
Klimat i powietrze atmosferyczne/ Adaptacja do zmian klimatu	Montaż instalacji OZE na budynkach mieszkalców	Gmina Wręczyca Wielka	-	-	-	-	Środki zewnętrzne Budżet Gminy Wręczyca Wielka
Klimat i powietrze atmosferyczne/ Adaptacja do zmian klimatu	Montaż instalacji OZE Przeszkole w Truskolasach – oddział przedszkolny Piła Pierwsza	Gmina Wręczyca Wielka	0,00	400 000,00	0,00	0,00	Środki zewnętrzne Budżet Gminy Wręczyca Wielka
Klimat i powietrze atmosferyczne/ Adaptacja do zmian klimatu	Montaż instalacji OZE Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza we Wręcycy Wielkiej	Gmina Wręczyca Wielka	0,00	0,00	400 000,00	0,00	Środki zewnętrzne Budżet Gminy Wręczyca Wielka
Klimat i powietrze atmosferyczne/ Adaptacja do zmian klimatu	Montaż instalacji OZE Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Kulejach	Gmina Wręczyca Wielka	0,00	0,00	1 000 000,00	0,00	Środki zewnętrzne Budżet Gminy Wręczyca Wielka
Klimat i powietrze atmosferyczne/ Adaptacja do zmian klimatu	Montaż instalacji OZE Szkoła Podstawowa im. Synów Pułku w Węglowicach	Gmina Wręczyca Wielka	0,00	0,00	1 100 000,00	0,00	Środki zewnętrzne Budżet Gminy Wręczyca Wielka
Klimat i powietrze atmosferyczne/ Klimat akustyczny	Przebudowa drogi gminnej 560036S ul. Ogrodowej na odcinku od skrzyżowania z DW494 ul. Wręczycka do skrzyżowania z DP 2048S ul. Główna w miejscowości Kalej (PROW 2014-2020)	Gmina Wręczyca Wielka	2 700 000,00	2 797 729,00	0,00	0,00	Środki zewnętrzne Budżet Gminy Wręczyca Wielka
Klimat i powietrze atmosferyczne/ Klimat akustyczny	Przebudowa dróg gminnych - rozwój infrastruktury drogowej	Gmina Wręczyca Wielka	-	-	-	-	Środki zewnętrzne Budżet Gminy Wręczyca Wielka
Klimat i powietrze atmosferyczne/ Klimat akustyczny	Przebudowa drogi gminnej w miejscowościach Borowe ul. Długa oraz	Gmina Wręczyca Wielka	1 000 000,00	4 500 000,00	3 500 000,00	-	Środki zewnętrzne Budżet Gminy

Działania edukacyjne	<p>i Sprzątaniem Świata. – dystrybucja ulotek oraz badanie próbek z palenisk przydomowych w ramach akcji walki ze smogiem, – współpraca z organizacjami pozarządowymi, – badanie i informowanie społeczeństwa o jakości powietrza, – spotkania z mieszkańcami.</p>	Gmina Wręczyca Wielka	-	-	-	-	-	-	Budżet Gminy Wręczyca Wielka
----------------------	--	-----------------------	---	---	---	---	---	---	------------------------------

Źródło: opracowanie własne

Tabela 52 Harmonogram realizacji zadań monitorowanych

Obszar interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Szacunkowe koszty realizacji zadania zł				Źródła finansowania
			2024	2025	2026	2027	
Klimat i powietrze atmosferyczne	Remont drogi powiatowej nr 2048S relacji Kalej- Szarlejka	Powiatowy Zarząd Dróg Kłobuck	4 899 301,00	0,00	0,00	0,00	Środki własne, środki zewnętrzne
Klimat i powietrze atmosferyczne	Przebudowa drogi powiatowej nr 2042S, Truskolasy, ul. Dębiczna od DW494 do końca terenu zabudowanego	Powiatowy Zarząd Dróg Kłobuck	4 421 052,63	4 000 000,00	0,00	0,00	Środki własne, środki zewnętrzne
Klimat i powietrze atmosferyczne	Naprawa nawierzchni DW492, DW901	Zarząd Dróg Wojewódzkich	-	-	-	-	Środki własne
Klimat i powietrze atmosferyczne	Kontrola podmiotów w zakresie przestrzegania zasad ochrony środowiska	WIOŚ Katowice/ GIOS	-	-	-	-	Środki własne
Klimat akustyczny	Kontrola emisji hałasu emitowanego do środowiska	WIOŚ Katowice/ GIOS	-	-	-	-	Środki własne
Klimat akustyczny	Remont drogi powiatowej nr 2048S relacji Kalej- Szarlejka	Powiatowy Zarząd Dróg Kłobuck	4 899 301,00	0,00	0,00	0,00	Środki własne, środki zewnętrzne
Klimat akustyczny	Przebudowa drogi powiatowej nr 2042S, Truskolasy, ul. Dębiczna od DW494 do końca terenu zabudowanego	Powiatowy Zarząd Dróg Kłobuck	4 421 052,63	4 000 000,00	0,00	0,00	Środki własne, środki zewnętrzne
Klimat akustyczny	Naprawa nawierzchni DW492, DW901	Zarząd Dróg Wojewódzkich	-	-	-	-	Środki własne
Gospodarowanie wodami	Kontrola stanu wód powierzchniowych	WIOŚ Katowice/ GIOS	-	-	-	-	Środki własne
Gospodarowanie wodami	Prace związane z utrzymaniem wszystkich zbiorników i korytarzy rzecznych	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	-	-	-	-	Środki własne
Gleby	Kontrola stanu gleb	WIOŚ Katowice/ GIOS	-	-	-	-	Środki własne
Oddziaływanie pól elektromagnetycznych	Prowadzenie monitoringu pól elektromagnetycznych	WIOŚ Katowice/ GIOS	-	-	-	-	Środki własne
Zasoby przyrodnicze	Prace polegające na utrzymaniu dobrego stanu lasów, zalesianiu gruntów i nieużytków	Właściciele lasów	-	-	-	-	Środki własne

Adaptacja do zmian klimatu	Opracowanie map zagrożenia powodziowego powodziowego	Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej	-	-	-	-	-	Środki własne
----------------------------	--	----------------------------------	---	---	---	---	---	---------------

Źródło: opracowanie własne

8 MONITORING i PRZEGLĄD STOPNIA REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Zgodnie z art. 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 54), organ wykonawczy gminy sporządza co dwa lata raporty z wykonania programów ochrony środowiska, które następnie przedstawia Radzie Gminy. Po przedstawieniu raportów radzie gminy, są one przekazywane do organu wykonawczego powiatu.

Wdrażanie Programu powinno podlegać regularnej ocenie w zakresie:

- sprawności wykonania zadań,
- odpowiedniej identyfikacji problemów ekologicznych oraz i ukierunkowania działań,
- stopnia realizacji Programu w odniesieniu do założonych i przyjętych celów,
- rozbieżności pomiędzy założeniami i zaplanowanymi działaniami a możliwością i skutkiem ich realizacji,
- niezbędnych modyfikacji Programu.

Monitoring zaplanowanej polityki ochrony środowiska oznacza ocenę realizacji Programu na podstawie stopnia wykonania założonych zadań, stopnia realizacji przyjętych celów oraz analizy przyczyn zaistniałych rozbieżności.

Wszystkie zadania ujęte w Programie zostały podzielone na zadania własne, czyli zadania realizowane ze środków gminy i przy największym zaangażowaniu Gminy Wręczyca Wielka, oraz zadania koordynowane. Zadania koordynowane są to przedsięwzięcia, które są realizowane na terenie gminy, ale niekoniecznie ze środków budżetowych.

System oceny realizacji Programu powinien być oparty o odpowiednio dobrane wskaźniki, pozwalające na rzetelną ocenę skuteczności realizacji zadań. Listę proponowanych wskaźników dla Gminy Wręczyca Wielka zestawiono w tabeli.

Tabela 53 Wskaźniki efektywności realizacji celów Programu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa (2022 r.)	Źródło danych o wskaźniku
1	Ludność według miejsca zamieszkania	osoba	17 634	GUS
2	Gęstość zaludnienia	osoba/ km ²	118,9	GUS
3	Powierzchnia gminy	ha	14 826	GUS
Ochrona klimatu i jakości powietrza				
1	Budynki gminne poddane termomodernizacji	szt.	0	Urząd Gminy Wręczyca Wielka

2	Przedszkole w Truskolasach – wymiana źródła ciepła i termomodernizacja	szt.	1	Urząd Gminy Wręczyca Wielka
3	Szkoła Podstawowa im. S. Ligonía w Truskolasach – wymiana źródła ciepła	szt.	1	Urząd Gminy Wręczyca Wielka
4	Zmodernizowane kotłownie gminne	szt.	0	Urząd Gminy Wręczyca Wielka
5	Ilość stref jakości powietrza z przekroczeniem wartości docelowych substancji w powietrzu	szt.	1	WIOŚ Katowice
Zagrożenia hałasem				
1	Długość przebudowanych dróg gminnych	km	0,85	Urząd Gminy Wręczyca Wielka
2	Długość zmodernizowanych dróg gminnych	km	0	Urząd Gminy Wręczyca Wielka
3	Drogi o nawierzchniach „cichych”	km	0	Urząd Gminy Wręczyca Wielka
4	Liczba punktów monitoringu hałasu, w których stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych	szt.	0	WIOŚ Katowice ZDW Katowice
Pola elektromagnetyczne				
1	Pola elektromagnetyczne	szt.	4	www.btssearch.pl
2	Stwierdzone przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku	szt.	0	WIOŚ Katowice
Gospodarowanie wodami/gospodarka wodno- ściekowa				
1	Stopień zwodociągowania gminy	%	98,9	GUS
2	Stopień skanalizowania gminy	%	36,2	GUS
3	Długość sieci kanalizacyjnej	km	70,0	GUS
4	Długość sieci wodociągowej	km	231,3	GUS
5	Liczba przyłączy kanalizacyjnych	szt.	2 119	GUS
6	Liczba przyłączy wodociągowych	szt.	5 817	GUS
7	Zbiorniki bezodpływowe	szt.	3 820	GUS
8	Przydomowe oczyszczalnie ścieków	szt.	172	GUS
9	Liczba mieszkańców korzystająca z sieci wodociągowej	liczba osób	17 098	GUS
10	Liczba mieszkańców korzystająca z kanalizacji sanitarnej	liczba osób	6 904	GUS
11	Zużycie wody w przeliczeniu na mieszkańca	m ³	26,9	GUS
Zasoby geologiczne				
1	Liczba czynnych eksploatacji złóż surowców mineralnych	szt.	6	PIG
2	Powierzchnia terenów zrehabilitowanych	ha	0,6291	Urząd Gminy Wręczyca Wielka
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów				

1	Liczba mieszkańców objęta systemem odbierania odpadów komunalnych	liczba osób	17 634	Urząd Gminy Wręczyca Wielka
2	Ilość odpadów komunalnych odebranych ogółem	Mg	12 134,683	Urząd Gminy Wręczyca Wielka
3	Zlikwidowane dzikie wysypiska	szt.	2	Urząd Gminy Wręczyca Wielka
4	Ilość wyrobów zawierających azbest	Mg	2 937,278	Baza Azbestowa
5	Liczba czynnych składowisk odpadów, na których są składowane odpady komunalne	szt.	0	Urząd Gminy Wręczyca Wielka
Zasoby przyrodnicze				
1	Lesistość gminy	%	36,4	GUS
3	Liczba form ochrony przyrody	szt.	15	RDOŚ
4	Liczba pomników przyrody	szt.	11	RDOŚ
Zagrożenia poważnymi awariami				
1	Liczba inwestycji w zakresie rozbudowy i modernizacji OSP gminnych wraz z nowoczesnym wyposażeniem	szt.	0	Urząd Gminy Wręczyca Wielka
2	Liczba zdarzeń mających znamiona poważnych awarii	szt.	0	GIOŚ
3	Liczba zakładów w rejestrze potencjalnych sprawców poważnych awarii	szt.	0	GIOŚ
4	Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii oraz poważnych awarii na terenie województwa	szt.	0	GIOŚ

Źródło: opracowanie własne

Nadzór nad realizacją programu obejmuje określenie zasad zarządzania nim wraz z ustaleniem mechanizmu monitorowania jego realizacji.

Kluczowa zasada realizacji niniejszego Programu obejmuje osiągnięcie celów, poprzez wykonanie zadań przez określone jednostki. W realizacji poszczególnych zadań będą brać udział:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu Programem (Gmina, Powiat),
- podmioty realizujące zadania Programu (Gmina, Powiat, inne jednostki działające na danym terenie, realizujące swoje zadania),
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty Programu (WIOŚ, PWIS, Urząd Marszałkowski itp.),
- mieszkańcy gminy, jako główny podmiot odbierający wyniki działań Programu.

Interesariusze Programu to podmioty (osoby, grupy osób, społeczności, instytucje, organizacje, urzędy), które biorą czynny udział w tworzeniu Programu, zainteresowane jego wdrażaniem, mające wpływ na jego realizację, a także odnoszące korzyści z jego wykonania. Interesariuszy można podzielić na wewnętrznych i zewnętrznych.

Interesariuszami wewnętrznymi jest Gmina Wręczyca Wielka (Wójt, Rada Gminy, spółki gminne, samorządowe instytucje kultury).

Interesariusze zewnętrzni:

- mieszkańcy gminy,
- instytucje publiczne,
- instytucje oświatowe, kulturalne,
- przedsiębiorstwa i podmioty gminy.

Priorytetem wdrażania Programu ochrony środowiska dla Gminy Wręczyca Wielka jest czynne współdziałanie ze wszystkimi interesariuszami, zbieranie ich opinii i wątpliwości oraz wypracowywanie działań korygujących.

8.1 Analiza ryzyka realizacji Programu

Wybór działań powinien opierać się na ocenie ryzyka związanego z ich zastosowaniem, stopniem prawdopodobieństwa niepowodzenia lub braku oczekiwanych rezultatów

Tabela 54 Analiza ryzyka dla działań z Programu

Lp.	Zidentyfikowane ryzyko	Opis ryzyka	Opis szans	Skutki ryzyka	Opis skutku	Sposób minimalizacji
1.	Brak wystarczających środków finansowych na realizację zadań	Realizacja wielu zadań wymaga wsparcia finansowego ze środków zewnętrznych, które nie zawsze są dostępne	Prawdopodobne	Powazne	Brak realizacji przedsięwzięcia z powodu braku efektu poprawy stanu środowiska.	Monitoring możliwości pozyskania środków finansowych na realizację zadań na jak najwcześniejszym etapie realizacji.
2.	Trudności lub opóźnienia w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych na dofinansowania	Opóźniona realizacja zadań, uzależnionych od pozyskania funduszy	Umiarkowane	Znaczące	Brak środków lub opóźnienie wypłaty może skutkować odroczeniem lub brakiem możliwości realizacji zadań.	Zadbanie o poprawność i terminowość składanych wniosków o dofinansowanie zadań, uwzględnienie możliwości innego źródła środków.
3.	Brak wystarczające go poparcia mieszkańców dla podejmowanych działań	Realizacja Programu może nie zyskać poparcia mieszkańców w przypadku uzależnienia realizacji projektu od ich wkładu finansowego, niechęć do zmian i niewystarczający poziom wiedzy w zakresie problemów w z ochroną powietrza	Umiarkowane	Znaczące	Niska świadomość ekologiczna mieszkańców, instalacje OZE kojarzące się z wysokimi kosztami.	Działalność edukacyjna, promocja instalacji wykorzystujących OZE.
4.	Likwidacja „niskiej emisji”	Likwidacja złych nawyków związanych ze spalaniem paliw niskiej jakości	Mało prawdopodobne	Powazne	Pogarszanie się jakości powietrza, brak inwestycji w OZE.	Działalność edukacyjna nt. szkodliwego wpływu „niskiej emisji” Promocja instalacji wykorzystujących OZE.
5.	Nieosiągnięcie wymaganych wskaźników segregacji odpadów	Wskaźniki konieczne do osiągnięcia są wysokie i wymagają działań	Mało prawdopodobne	Powazne	Kary finansowe za brak osiągnięcia wymaganych wskaźników.	Prowadzenie racjonalnej gospodarki odpadami.

						Zachęcanie mieszkańców do selektywnej zbiórki odpadów.
6.	Zagrożenie hałasem	Brak prowadzenia pomiarów hałasu na terenie gminy	Bardzo prawdopodobne	Poważne	Brak możliwości określenia stref z ponadnormatywnym poziomem hałasu. Brak podstaw do skutecznej interwencji w przypadku wystąpienia sytuacji przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu.	Kontrola emisji hałasu emitowanego do środowiska prowadzona jest przez WIOŚ.
7.	Postępujący rozwój technologiczny w tym telefonii komórkowej	Brak prowadzenia pomiarów poziomu pól elektromagnetycznych na terenie gminy	Bardzo prawdopodobne	Poważne	Brak możliwości określenia stref z przekroczeniem norm. Brak podstaw do skutecznej interwencji w przypadku wystąpienia sytuacji przekroczenia dopuszczalnych norm.	Pomiary poziomu pól elektromagnetycznych są prowadzone przez WIOŚ.

Źródło: opracowanie własne

9 ANALIZA ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Szereg obiektywnych czynników zewnętrznych pozwala stwierdzić, że pełna realizacja Planu będzie trudna bez wsparcia finansowego planowanych zadań inwestycyjnych.

WOJEWÓDZKI FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA i GOSPODARKI WODNEJ W KATOWICACH

Programy finansowane przez WFOŚiGW w Katowicach są skierowane do samorządów terytorialnych w celu umożliwienia realizacji zadań mających na celu poprawę stanu środowiska. Zadania te są realizowane z korzyścią dla pojedynczego mieszkańca, jak i dla całej gminy/miasta oraz terenu województwa.

Samorząd może starać się o dofinansowanie dla swoich mieszkańców. Dodatkowo o środki mogą starać się również przedsiębiorstwa, spółdzielnie mieszkaniowe i wspólnoty. WFOŚiGW oferuje dofinansowanie w formie dotacji oraz umarzalnych pożyczek na preferencyjnych warunkach.

Działalność finansowa skupia się głównie na wspieraniu przedsięwzięć w zakresie:

- ochrony wód i gospodarki wodnej,
- ochrony atmosfery,
- ochrony ziemi,
- ochrony przyrody,
- edukacji ekologicznej,
- profilaktyki zdrowotnej,
- zapobiegania i likwidacji poważnych awarii i ich skutków,
- monitoringu środowiska.

NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA i GOSPODARKI WODNEJ

Jako priorytetowe traktuje się w szczególności te przedsięwzięcia, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wobec Unii Europejskiej.

Zgodnie z „Listą priorytetowych programów Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na 2024 r.” Fundusz dofinansowuje następujące zadania:

1. Adaptacja do zmian klimatu i ochrona wód przed zanieczyszczeniami

1.1. Gospodarka wodno–ściekowa w aglomeracjach

- 1.2. Gospodarka wodno–ściekowa w zakładach przemysłowych
- 1.3. Adaptacja do zmian klimatu
- 1.4. Moja Woda
- 1.5. Ogólnopolski program finansowania służb ratowniczych
- 2. Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona ziemi**
- 2.1. Racjonalna gospodarka odpadami**
- 2.2. Ochrona powierzchni ziemi
- 2.3. Poznanie budowy geologicznej na rzecz kraju
- 2.4. Zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin
- 2.5. Usuwanie porzuconych odpadów
- 2.6. Udostępnianie wód termalnych w Polsce
- 2.7. Ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest
- 2.8. Rozwój kogeneracji w oparciu o biogaz komunalny*
- 2.9. Usuwanie wyrobów zawierających kreozot– pilotaż
- 3. Sprawiedliwa transformacja**
- 3.1. Innowacje dla Środowiska
- 4. Zeroemisyjny system energetyczny**
- 4.1. Wsparcie dla przemysłu energochłonnego
- 4.2. Agroenergia
- 4.3. Mój Prąd
- 4.4. Energia Plus
- 4.5. Wodoryzacja gospodarki
- 4.6. Rozwój infrastruktury elektroenergetycznej na potrzeby rozwoju stacji ładowania pojazdów elektrycznych*
- 4.7. Elektroenergetyka– Inteligentna infrastruktura energetyczna*
- 4.8. Wsparcie wykorzystania magazynów oraz innych urządzeń na cele stabilizacji sieci– program dla Operatorów Sieci Dystrybucyjnych*
- 4.9. Kogeneracja dla Energetyki i Przemysłu*

- 4.10. Kogeneracja dla Ciepłownictwa*
- 4.11. Kogeneracja powiatowa*
- 4.12. OZE– źródło ciepła dla ciepłownictwa*
- 4.13. Digitalizacja Sieci Ciepłowniczych*
- 4.14. Przemysł energochłonny– OZE*
- 4.15. Przemysł energochłonny– poprawa efektywności energetycznej*
- 4.16. Energia dla wsi*
- 4.17. Przemysł dla transformacji– zwiększenie potencjału przedsiębiorstw do produkcji rozwiązań zero i niskoemisyjnych
- 5. Dobra jakość powietrza**
 - 5.1. Czyste powietrze
 - 5.2. Ciepłe Mieszkanie
 - 5.3. Ciepłownictwo powiatowe
 - 5.4. Budownictwo Energooszczędne
 - 5.5. Renowacja z gwarancją oszczędności EPC (Energy Performance Contract) Plus*
 - 5.6. Polska Geotermia Plus
 - 5.7. Moje Ciepło*
- 6. Zeroemisyjny transport**
 - 6.1. Mój elektryk
 - 6.2. Zielony transport publiczny
- 7. Różnorodność biologiczna, edukacja i monitoring środowiska**
 - 7.1. Wspieranie działalności monitoringu środowiska
 - 7.2. Edukacja ekologiczna
 - 7.3. Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej
 - 7.4. Program Regionalnego Wsparcia Edukacji Ekologicznej
 - 7.5. Wsparcie rozwoju instytutów badawczych nadzorowanych przez ministra właściwego ds. klimatu, ministra właściwego ds. środowiska oraz ministra właściwego ds. energii
- 8. Horyzontalne**

- 8.1. Wsparcie Ministra Klimatu i Środowiska w zakresie realizacji polityki klimatycznej i środowiskowej
- 8.2. Zadania wskazane przez ustawodawcę
- 8.3. Współfinansowanie programu LIFE
- 8.4. Klimatyczne Uzdrowiska
- 8.5. Operatorzy w programie „Czyste Powietrze” - pilotaż w województwie warmińsko-mazurskim
- 8.6. Współfinansowanie projektów realizowanych w ramach Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)
- 8.7. Współfinansowanie projektów dotyczących gospodarki odpadami, gospodarki o obiegu zamkniętym i rekultywacji terenów zdegradowanych realizowanych w ramach działania FENX.01.04 i FENX.01.05. programu FEnIKS 2021-2027

Podstawowe zasady udzielania dofinansowania:

- pożyczka/kredyt preferencyjny wraz z dotacją łącznie do 100% kosztów kwalifikowanych,
- dotacja w wysokości 20% lub 40% dofinansowania,
- maksymalna wysokość kosztów kwalifikowanych 100 tys. zł– 450 tys. zł, w zależności od rodzaju beneficjenta i przedsięwzięcia,
- określony maksymalny jednostkowy koszt kwalifikowany dla każdego rodzaju instalacji,
- oprocentowanie pożyczki/kredytu: 1%,
- maksymalny okres finansowania pożyczką/kredytem: 15 lat.
- wykluczenie możliwości uzyskania dofinansowania kosztów przedsięwzięcia z innych środków publicznych.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

O premię termomodernizacyjną mogą się ubiegać właściciele lub zarządcy:

- budynków mieszkalnych,
- budynków zbiorowego zamieszkania,
- budynków użyteczności publicznej stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego i wykorzystywanych przez nie do wykonywania zadań publicznych,

- lokalnej sieci ciepłowniczej,
- lokalnego źródła ciepła.

Premia nie przysługuje jednostkom budżetowym i zakładom budżetowym.

Z premii mogą korzystać wszyscy Inwestorzy, bez względu na status prawny, a więc np.: osoby prawne (np. spółdzielnie mieszkaniowe i spółki prawa handlowego), jednostki samorządu terytorialnego, wspólnoty mieszkaniowe, osoby fizyczne, w tym właściciele domów jednorodzinnych.

Premia termomodernizacyjna przysługuje w przypadku realizacji przedsięwzięć termomodernizacyjnych, których celem jest:

- zmniejszenie zużycia energii na potrzeby ogrzewania i podgrzewania wody użytkowej w budynkach mieszkalnych, zbiorowego zamieszkania oraz budynkach stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego, które służą do wykonywania przez nie zadań publicznych,
- zmniejszenie kosztów pozyskania ciepła w/w budynków– w wyniku wykonania przyłącza technicznego do scentralizowanego źródła ciepła w związku z likwidacją lokalnego źródła ciepła,
- zmniejszenie strat energii pierwotnej w lokalnych sieciach ciepłowniczych oraz zasilających je lokalnych źródłach ciepła,
- całkowita lub częściowa zamiana źródeł energii na źródła odnawialne lub zastosowanie wysokosprawnej kogeneracji– z obowiązkiem uzyskania określonych w ustawie oszczędności w zużyciu energii.

Premia termomodernizacyjna wymaga oszczędności:

1. Budynki, w których modernizujemy system grzewczy– co najmniej 10% energii,
2. Budynki, w których po 1984 przeprowadzono modernizację systemu grzewczego– co najmniej 15% energii,
3. Pozostałe budynki– co najmniej 25% energii,
4. Lokalne źródła ciepła i sieci ciepłownicze– co najmniej 25% energii,
5. Przyłącza techniczne do scentralizowanego źródła ciepła– co najmniej 20% kosztów.

Zmiana konwencjonalnego źródła na niekonwencjonalne lub wysokosprawnej kogeneracji bez względu na oszczędności.

Warunkiem kwalifikacji przedsięwzięcia jest przedstawienie audytu energetycznego i jego pozytywna weryfikacja przez BGK.

Od dnia 19 marca 2009 r. wartość przyznawanej premii termomodernizacyjnej wynosi 20% wykorzystanego kredytu, nie więcej jednak niż 16% kosztów poniesionych na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego i dwukrotność przewidywanych rocznych oszczędności kosztów energii, ustalonych na podstawie audytu energetycznego.

Podstawowym warunkiem formalnym ubiegania się o premię jest przedstawienie audytu energetycznego. Audyt taki powinien być dołączony do wniosku o przyznanie premii składanego wraz z wnioskiem kredytowym w banku kredytującym.

Bank Ochrony Środowiska

Dla beneficjentów indywidualnych BOŚ oferuje kredyty z dopłatą z WFOŚiGW, NFOŚiGW, kredyty na urządzenia i wyroby służące ochronie środowiska, kredyty termomodernizacyjne i remontowe, kredyty na zaopatrzenie wsi w wodę.

Kredyt na urządzenia ekologiczne

Kredyt na zakup i montaż wyrobów i urządzeń służących ochronie środowiska. W tej grupie mieszczą się takie produkty jak: kolektory słoneczne, pompy ciepła, rekuperatory, przydomowe oczyszczalnie ścieków, systemy dociepleń budynków i wiele innych.

Beneficjenci

Klienci indywidualni, mikroprzedsiębiorstwa, wspólnoty mieszkaniowe.

Maksymalna kwota kredytu wynosi do 100% kosztów zakupu i kosztów montażu, przy czym koszty montażu mogą być kredytowane w jednym z poniższych przypadków:

- gdy Sprzedawca, z którym Bank podpisał porozumienie jest jednocześnie Wykonawcą,
- gdy Wykonawca jest jednostką autoryzowaną przez Sprzedawcę, z którym Bank podpisał porozumienie,
- gdy Bank podpisał z Wykonawcą porozumienie dotyczące montażu urządzeń i wyrobów zakupionych wyłącznie na zasadach obowiązujących dla niniejszego produktu.

Okres kredytowania do 8 lat.

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2021–2027

1. Priorytet: I. Fundusze Europejskie na inteligentny rozwój

1.1.Cel szczegółowy: RSO1.1. Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii (EFRR)

1.2.Cel szczegółowy: RSO1.2. Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych (EFRR)

1.3.Cel szczegółowy: RSO1.3. Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne (EFRR)

2. Priorytet: II. Fundusze Europejskie na zielony rozwój

2.1.Cel szczegółowy: RSO2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych (EFRR)

W ramach inwestycji w budynku, gdzie przeprowadzana jest termomodernizacja, możliwa będzie instalacja urządzeń OZE wraz z magazynem energii oraz wymiana/modernizacja źródeł ciepła lub podłączenie do sieci ciepłowniczej/chłodniczej wraz z niezbędną wymianą bądź modernizacją instalacji CO i CWU, a także wymiana oświetlenia na energooszczędne (w tym systemy zarządzania oświetleniem obiektu), oraz przebudowa systemów wentylacji i klimatyzacji, o ile koszty wynikają z audytu energetycznego. W ramach projektu termomodernizacyjnego wsparcie może zostać przeznaczone także na innowacyjne systemy do monitorowania i zużycia energii oraz inteligentne rozwiązania ograniczające zużycie energii.

2.2.Cel szczegółowy: RSO2.2. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie energii odnawialnej[1], w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju (EFRR)

Wsparcie zostanie przeznaczone na inwestycje polegające na budowie i rozbudowie, zakupie i montażu infrastruktury do wytwarzania, dystrybucji i magazynowania (na potrzeby danego źródła) energii elektrycznej i cieplnej z odnawialnych źródeł energii wraz z podłączeniem do sieci.

2.3.Cel szczegółowy: RSO2.4. Wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego (EFRR)

Interwencja podejmowana będzie w odpowiedzi na wyzwania związane ze skutkami zmian klimatu i skierowana będzie na zapobieganie występowaniu nagłych powodzi rzecznych

i miejskich oraz lokalnych podtopień, sezonowych susz, czy miejskich wysp ciepła. Wspierane będą kompleksowe działania na rzecz adaptacji do zmian klimatu poprzez m.in. dostosowanie infrastruktury służącej przeciwdziałaniu i minimalizacji skutków powodzi i suszy do ekstremalnych stanów pogodowych, poprzez wdrażanie systemowych rozwiązań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury takich jak np. zastosowanie elementów zieleni w kształtowaniu miejskich przestrzeni publicznych, m.in. parki kieszonkowe, ogrody deszczowe, zielone dachy i ściany, parklety, ogrody wertykalne, a także renaturyzacja cieków wodnych, wykorzystanie i powiększanie istniejących systemów naturalnego odprowadzania wód deszczowych (np. rowy i niecki infiltracyjne, muldy trawiaste, studnie chłonne, zbiorniki infiltracyjne) oraz naturalnego retencjonowania wody opadowej poprzez np. muldy chłonne, zielone ściany, zielone przystanki, ogrody deszczowe. Projekty z zakresu kanalizacji deszczowej będą mogły być wspierane tylko w połączeniu z zielono-niebieską infrastrukturą.

2.4.Cel szczegółowy: RSO2.5. Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej (EFRR)

Wsparciem objęte zostaną działania polegające na budowie lub modernizacji sieci kanalizacyjnych, oczyszczalni ścieków oraz systemów zaopatrzenia w wodę, co przyczyni się do zwiększeniu odsetka ludności, korzystającej z systemu oczyszczania ścieków.

2.6.Cel szczegółowy: RSO2.6. Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej (EFRR)

Interwencja planowana w ramach gospodarki odpadami komunalnymi skierowana zostanie w głównej mierze na inwestycje z zakresu systemów selektywnej zbiórki, w tym: punkty selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK), centra napraw, punkty ponownego użycia, wymianę rzeczy używanych oraz systemy selektywnej zbiórki odpadów gromadzonych u źródła.

2.7.Cel szczegółowy: RSO2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia (EFRR)

W ramach planowanej interwencji przewidziano kompleksowe działania na rzecz ochrony siedlisk przyrodniczych oraz priorytetowe wsparcie na rzecz ochrony gatunków stanowiących

zasoby przyrodnicze województwa śląskiego. Wśród możliwych kwalifikowalnych działań są zabiegi z zakresu ochrony, poprawy i odtwarzania stanu siedlisk przyrodniczych i populacji gatunków, umożliwiające wyeliminowanie, kontrolę lub odizolowanie populacji gatunków inwazyjnych na terenie obszarów cennych przyrodniczo.

3.Priorytet: III. Fundusze Europejskie dla zrównoważonej mobilności (Cel szczegółowy dotyczący mobilności miejskiej określony w art. 3 ust. 1 lit. b) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności)

3.1. Cel szczegółowy: RSO2.8. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej (EFRR)

4.Priorytet: IV. Fundusze Europejskie dla sprawnego transportu

4.1.Cel szczegółowy: RSO3.2. Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN–T oraz mobilności transgranicznej (EFRR)

5.Priorytet: V. Fundusze Europejskie dla rynku pracy

5.1.Cel szczegółowy: ESO4.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy– w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży– dla osób długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej; (EFS+)

5.2.Cel szczegółowy: ESO4.2. Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy (EFS+)

5.3.Cel szczegółowy: ESO4.3. Wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (EFS+)

5.4.Cel szczegółowy: ESO4.4. Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia (EFS+)

6. Priorytet: VI. Fundusze Europejskie dla edukacji

6.1. Cel szczegółowy: ESO4.6. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (EFS+)

6.2. Cel szczegółowy: ESO4.7. Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej (EFS+)

7. Priorytet: VII. Fundusze Europejskie dla społeczeństwa

7.1. Cel szczegółowy: ESO4.8. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji (EFS+)

7.2. Cel szczegółowy: ESO4.9. Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów (EFS+)

7.3. Cel szczegółowy: ESO4.11. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej (EFS+)

7.4. Cel szczegółowy: ESO4.12. Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (EFS+)

8. Priorytet: VIII. Fundusze Europejskie na infrastrukturę dla mieszkańca

8.1. Cel szczegółowy: RSO4.2. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe

życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online (EFRR)

8.2. Cel szczegółowy: RSO4.3. Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne (EFRR)

8.3. Cel szczegółowy: RSO4.5. Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (EFRR)

8.4. Cel szczegółowy: RSO4.6. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (EFRR)

9. Priorytet: IX. Fundusze Europejskie na rozwój terytorialny

9.1. Cel szczegółowy: RSO5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (EFRR)

9.2. Cel szczegółowy: RSO5.2. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie (EFRR)

10. Priorytet: X. Fundusze Europejskie na transformację

10.1. Cel szczegółowy: JSO8.1. Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie (FST)

PROGRAM FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA INFRASTRUKTURĘ, KLIMAT, ŚRODOWISKO NA LATA 2021–2027 (FEnIKS)

Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021–2027 (FEnIKS) został zatwierdzony przez Komisję Europejską 6 października 2022 roku. Podobnie jak jego poprzednik, Program Infrastruktura i Środowisko 2014–2020, jest największym

programem w całej Unii Europejskiej– zarówno pod względem alokacji, jak i liczby priorytetów rozwojowych. Budżet FEnIKS to 29,3 mld euro, czyli ok. 115 mld zł. Celem programu jest wsparcie zrównoważonego rozwoju Polski. Głównym kierunkiem zmian ma być budowa nowoczesnej infrastruktury technicznej i społecznej. FEnIKS przyspieszy transformację naszego kraju w kierunku gospodarki niskoemisyjnej.

Tabela 55 Priorytety w programie Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027

Priorytet	Działanie	Typy projektów, które mogą otrzymać dofinansowanie
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.01 Efektywność energetyczna	Promocja, doradztwo i podnoszenie świadomości, wiedzy mieszkańców, przedsiębiorców i władz lokalnych m.in. w zakresie działań na rzecz niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym, w tym efektywności energetycznej i wykorzystania OZE
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.01 Efektywność energetyczna	Poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych (wraz z instalacją OZE)– wkład w Program Czyste Powietrze
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.01 Efektywność energetyczna	Poprawa efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej (wraz z instalacją OZE)
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.01 Efektywność energetyczna	Poprawa efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej (wraz z instalacją OZE)
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.01 Efektywność energetyczna	Poprawa efektywności energetycznej (wraz z instalacją OZE) w dużych i średnich przedsiębiorstwach
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.01 Efektywność energetyczna	Poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych (wraz z instalacją OZE)– budynki wielorodzinne
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.01 Efektywność energetyczna	Poprawa efektywności energetycznej (wraz z instalacją OZE) w dużych i średnich przedsiębiorstwach
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.01 Efektywność energetyczna	Poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych (wraz z instalacją OZE)– budynki wielorodzinne

Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.02 Adaptacja terenów zurbanizowanych do zmian klimatu	Wsparcie zrównoważonych systemów gospodarowania wodami opadowymi z udziałem zieleni/zielono-niebieskiej infrastruktury/rozwiązań opartych na przyrodzie
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.03 Gospodarka wodno-ściekowa	Kompleksowe projekty z zakresu gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracjach ujętych w KPOŚK
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.04 Gospodarka odpadami oraz gospodarka o obiegu zamkniętym	Systemy selektywnego zbierania odpadów komunalnych uwzględniające rozwiązania dotyczące zapobiegania powstawaniu odpadów, w tym ponowne użycie
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.04 Gospodarka odpadami oraz gospodarka o obiegu zamkniętym	Instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.04 Gospodarka odpadami oraz gospodarka o obiegu zamkniętym	Rozwijanie recyklingu odpadów
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.04 Gospodarka odpadami oraz gospodarka o obiegu zamkniętym	Minimalizacja wytwarzania odpadów w procesach produkcyjnych
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.04 Gospodarka odpadami oraz gospodarka o obiegu zamkniętym	Zapobieganie powstawaniu odpadów żywności poprzez wykorzystanie niesprzedanych produktów spożywczych lub produktów spożywczych o krótkim terminie przydatności do spożycia
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.04 Gospodarka odpadami oraz gospodarka o obiegu zamkniętym	Działania edukacyjno-informacyjne społeczeństwa w szczególności w obszarze zapobiegania powstawaniu odpadów oraz prowadzenia działań w gospodarce odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami oraz w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.04 Gospodarka odpadami oraz gospodarka o obiegu zamkniętym	Działania edukacyjno-informacyjne społeczeństwa w szczególności w obszarze zapobiegania powstawaniu odpadów oraz prowadzenia działań w gospodarce odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami oraz w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury	Ochrona in-situ lub ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury	Ochrona in-situ lub ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych

Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury	Opracowanie dokumentów planistycznych dla obszarów chronionych
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury	Opracowanie dokumentów planistycznych dla obszarów chronionych
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury	Rozwój zdolności i usprawnienie zarządzania obszarami chronionymi
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury	Rozwój zdolności i usprawnienie zarządzania obszarami chronionymi
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury	Rozwój zdolności i usprawnienie zarządzania obszarami chronionymi
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury	Rozwój zdolności i usprawnienie zarządzania obszarami chronionymi
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury	Rozwój zdolności i usprawnienie zarządzania obszarami chronionymi
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury	Rozwój zdolności i usprawnienie zarządzania obszarami chronionymi
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury	Zielona i niebieska infrastruktura wraz ze stosownym zapleczem
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury	Zielona i niebieska infrastruktura wraz ze stosownym zapleczem - „odbetonowanie” terenów miejskich
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury	Monitoring przyrody, powietrza i hałasu
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury	Rekultywacja i remediacja terenów zdegradowanych działalnością gospodarczą;
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka	Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury	Edukacja w zakresie ochrony przyrody

i środowisko z Funduszu Spójności		
Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności	Działanie FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury	Edukacja w zakresie ochrony przyrody
Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR	Działanie FENX.02.01 Infrastruktura ciepłownicza	Infrastruktura ciepłownicza
Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR	Działanie FENX.02.02 Rozwój OZE	Rozwój OZE
Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR	Działanie FENX.02.02 Rozwój OZE	Budowa, przebudowa, modernizacja i rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania biometanu wraz z przyłączeniem do sieci gazowej, Budowa lub rozbudowa odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej i/lub ciepła z biogazu wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci, w tym z infrastrukturą umożliwiającą wykorzystanie ciepła wytworzonego w skojarzeniu
Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR	Działanie FENX.02.03 Infrastruktura energetyczna	Budowa, rozbudowa i modernizacja inteligentnych sieci gazowych przesyłowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą
Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR	Działanie FENX.02.03 Infrastruktura energetyczna	Budowa, rozbudowa i modernizacja inteligentnych sieci gazowych dystrybucyjnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą
Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR	Działanie FENX.02.03 Infrastruktura energetyczna	Budowa i modernizacja inteligentnej sieci elektroenergetycznej (przesył)
Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR	Działanie FENX.02.03 Infrastruktura energetyczna	Budowa i modernizacja inteligentnej sieci elektroenergetycznej (dystrybucja)
Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR	Działanie FENX.02.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom	Wsparcie zrównoważonych systemów gospodarowania wodami opadowymi z udziałem zieleni/zielono-niebieskiej infrastruktury/rozwiązań opartych na przyrodzie
Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR	Działanie FENX.02.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom	Opracowanie planów adaptacji do zmian klimatu
Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR	Działanie FENX.02.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom	Wspieranie małej retencji
Priorytet FENX.02 Wsparcie	Działanie FENX.02.04 Adaptacja do zmian	Renaturyzacja przekształconych cieków wodnych i obszarów od wód zależnych

sektorów energetyka i środowisko z EFRR	klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom	
Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR	Działanie FENX.02.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom	Budowa, przebudowa lub remont urządzeń wodnych i infrastruktury towarzyszącej, służących zmniejszeniu skutków powodzi lub suszy
Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR	Działanie FENX.02.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom	Opracowanie i aktualizacja dokumentów strategicznych/planistycznych w zakresie gospodarowania wodami, zarządzania ryzykiem powodziowym oraz ochrony zasobów wodnych
Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR	Działanie FENX.02.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom	Rozwijanie systemów prognozowania i ostrzegania środowiskowego
Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR	Działanie FENX.02.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom	Rozwijanie systemów ratownictwa, w tym zapobieganie, przeciwdziałanie i ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów
Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR	Działanie FENX.02.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom	Rozwój monitoringu środowiska (m.in. monitoring pól elektromagnetycznych, monitoring wód, monitoring brzegu morskiego oraz monitoring gleby i ziemi)
Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR	Działanie FENX.02.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom	Edukacja w zakresie kwestii klimatycznych, adaptacji do zmian klimatu oraz ochrony zasobów wodnych
Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR	Działanie FENX.02.04 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie klęskom i katastrofom	Edukacja w zakresie kwestii klimatycznych, adaptacji do zmian klimatu oraz ochrony zasobów wodnych
Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR	Działanie FENX.02.05 Woda do spożycia	Samodzielne projekty dotyczące systemów zaopatrzenia w wodę do spożycia
Priorytet FENX.03 Transport miejski	Działanie FENX.03.01 Transport miejski	– Inwestycje infrastrukturalne, w tym: infrastruktura szynowa (tramwajowa, metro), węzły przesiadkowe (w tym: parkingi P&R poza centrami miast), miejskie systemy ITS, rozwiązania IT, systemy sprzedaży biletów i informacji pasażerskiej – tabor szynowy (tramwaje, metro) – Plany Zrównoważonej Mobilności Miejskiej
Priorytet FENX.03 Transport miejski	Działanie FENX.03.01 Transport miejski	– tabor autobusowy i trolejbusowy
Priorytet FENX.04 Wsparcie sektora transportu z Funduszu Spójności	Działanie FENX.04.01 Drogi w sieci bazowej TEN-T	Fazowane: – budowa, przebudowa dróg będących w zarządzie GDDKiA do parametrów dróg ekspresowych i autostrad w sieci bazowej TEN-T
Priorytet FENX.04 Wsparcie sektora transportu z Funduszu Spójności	Działanie FENX.04.01 Drogi w sieci bazowej TEN-T	– budowa, przebudowa dróg będących w zarządzie GDDKiA do parametrów dróg ekspresowych i autostrad w sieci bazowej TEN-T
Priorytet FENX.04 Wsparcie sektora transportu z Funduszu Spójności	Działanie FENX.04.01 Drogi w sieci bazowej TEN-T	– budowa obwodnic miast (w tym dróg ekspresowych), wchodzących w skład sieci bazowej TEN-T zarządzanych przez GDDKiA

Priorytet FENX.04 Wsparcie sektora transportu z Funduszu Spójności	Działanie FENX.04.02 Kolej w TEN-T	<ul style="list-style-type: none"> – budowa, przebudowa i modernizacja linii kolejowych, w tym z możliwością elementów projektów dotyczących: – budowy i modernizacji stacji i przystanków kolejowych – zabudowy urządzeń ERTMS – budowy systemów zasilania trakcyjnego i sieci trakcyjnej, systemów sterowania ruchem kolejowym, systemów usprawniających zarządzanie przewozami pasażerskimi i podnoszących bezpieczeństwo w pasażerskim ruchu kolejowym i towarowym – zabudowa ERTMS na liniach kolejowych
Priorytet FENX.04 Wsparcie sektora transportu z Funduszu Spójności	Działanie FENX.04.02 Kolej w TEN-T	<p>Fazowane:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa, przebudowa i modernizacja linii kolejowych – zabudowa ERTMS na liniach kolejowych
Priorytet FENX.04 Wsparcie sektora transportu z Funduszu Spójności	Działanie FENX.04.02 Kolej w TEN-T	<ul style="list-style-type: none"> – budowa, przebudowa i modernizacja obiektów inżynierskich – projekty multilokalizacyjne w zakresie punktowej infrastruktury kolejowej
Priorytet FENX.04 Wsparcie sektora transportu z Funduszu Spójności	Działanie FENX.04.02 Kolej w TEN-T	<ul style="list-style-type: none"> – modernizacja i przebudowa istniejących lub budowa nowych dworców wraz z niezbędną infrastrukturą obsługi podróżnych
Priorytet FENX.04 Wsparcie sektora transportu z Funduszu Spójności	Działanie FENX.04.03 Infrastruktura lotnicza w TEN-T	<p>Projekty lotniskowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zakup urządzeń i systemów do kontroli, osób, bagażu, ładunków i poczty – budowa obiektów oraz zakup sprzętu bezpośrednio służących do poprawy bezpieczeństwa wykonywania operacji lotniczych w strefie airside – dostosowanie i modernizacja infrastruktury oraz zakup sprzętu dla zapewnienia ochrony w obszarze obsługi ruchu pasażerskiego i towarowego (security) – budowa obiektów infrastruktury komunikacji, nawigacji i dozorowania, rozbudowa i modernizacja systemów zarządzania ruchem lotniczym (wynikających z SESAR) oraz dla zapewnienia bezpieczeństwa pożarowego (safety) – projekty związane z ochroną środowiska lub łagodzeniem/ograniczeniem negatywnego oddziaływania portów lotniczych na środowisko naturalne
Priorytet FENX.04 Wsparcie sektora transportu z Funduszu Spójności	Działanie FENX.04.04 RIS na śródlądowych drogach wodnych	<ul style="list-style-type: none"> – RIS (wyposażenie Odry na odcinku poza TEN-T w System Informacji Rzecznej)
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.01 Drogi w sieci kompleksowej TEN-T	<p>Fazowane:</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowa, przebudowa dróg będących w zarządzie GDDKiA do parametrów dróg ekspresowych w sieci kompleksowej TEN-T
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.01 Drogi w sieci kompleksowej TEN-T	<ul style="list-style-type: none"> – budowa, przebudowa dróg będących w zarządzie GDDKiA do parametrów dróg ekspresowych w sieci kompleksowej TEN-T
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.01 Drogi w sieci kompleksowej TEN-T	<ul style="list-style-type: none"> – budowa obwodnic miast na sieci dróg krajowych (w tym dróg ekspresowych) w TEN-T, zarządzanych przez GDDKiA

Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.01 Drogi w sieci kompleksowej TEN-T	– budowa obwodnic miast na prawach powiatu uwzględnionych w zawartych Kontraktach Programowych
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.02 Porty morskie i śródlądowe drogi wodne w TENT	Porty morskie: – inwestycje służące poprawie dostępu do portów od strony morza w tym: budowa, przebudowa i pogłębienie torów wodnych (w tym podejściowych) wraz z umocnieniami brzegowymi, falachronów osłonowych umożliwiających bezpieczne wejście do portów większych niż dotychczas statków
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.02 Porty morskie i śródlądowe drogi wodne w TENT	Porty morskie: – inwestycje służące poprawie stanu infrastruktury portowej, w tym budowa, przebudowa nabrzeży i pirsów, budowa, przebudowa terminali morskich (za wyjątkiem terminali intermodalnych), budowa i pogłębienie basenów portowych, torów wodnych, budowa i przebudowa obrotnic portowych, rozbudowa wewnętrznej sieci kolejowej i drogowej
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.02 Porty morskie i śródlądowe drogi wodne w TENT	Porty morskie: – inwestycje służące poprawie infrastruktury dostępu do portów od strony lądu, w tym przebudowa układu komunikacyjnego (drogowego i kolejowego) wyprowadzającego ruch z portów
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.02 Porty morskie i śródlądowe drogi wodne w TENT	Porty morskie: – inwestycje ograniczające zanieczyszczenia środowiska przez statki, w tym budowa infrastruktury do odbioru odpadów i ścieków ze statków, wdrażanie rozwiązań ekologicznych, bezemisyjnych oraz dekarbonizacyjnych
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.02 Porty morskie i śródlądowe drogi wodne w TENT	Śródlądowe drogi wodne: – liniowe i punktowe inwestycje infrastrukturalne służące poprawie parametrów eksploatacyjnych dróg wodnych, w tym m.in.: modernizacja budowli hydrotechnicznych, zabudowy regulacyjnej oraz udrożnienie toru wodnego
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.03 Drogi i bezpieczeństwo ruchu drogowego	Fazowane: - budowa, przebudowa dróg będących w zarządzie GDDKiA do parametrów dróg ekspresowych w sieci TEN-T - budowa, przebudowa dróg krajowych będących w zarządzie GDDKiA, w tym dróg ekspresowych, poza TEN-T - budowa obwodnic na sieci dróg krajowych (w tym dróg ekspresowych) poza siecią TEN-T, zarządzanych przez GDDKiA
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.03 Drogi i bezpieczeństwo ruchu drogowego	Drogi: – budowa, przebudowa dróg będących w zarządzie GDDKiA do parametrów dróg ekspresowych w sieci TEN-T
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.03 Drogi i bezpieczeństwo ruchu drogowego	Drogi: – budowa, przebudowa dróg krajowych będących w zarządzie GDDKiA, w tym dróg ekspresowych, poza TEN-T
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.03 Drogi i bezpieczeństwo ruchu drogowego	Drogi: – budowa obwodnic na sieci dróg krajowych (w tym dróg ekspresowych) poza siecią TEN-T, zarządzanych przez GDDKiA

Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.03 Drogi i bezpieczeństwo ruchu drogowego	Drogi: – budowa obwodnic miast na prawach powiatu uwzględnionych w zawartych Kontraktach Programowych
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.03 Drogi i bezpieczeństwo ruchu drogowego	Bezpieczeństwo ruchu drogowego: – zakup sprzętu dla służb prewencji i kontroli w ruchu drogowym, w tym pojazdów z niezbędnym specjalistycznym wyposażeniem (nadzór)
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.03 Drogi i bezpieczeństwo ruchu drogowego	Bezpieczeństwo ruchu drogowego: – zakup sprzętu dla służb drogowego ratownictwa technicznego, w tym pojazdów z niezbędnym specjalistycznym wyposażeniem (ratownictwo)
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.03 Drogi i bezpieczeństwo ruchu drogowego	Bezpieczeństwo ruchu drogowego: – kampanie medialne, szkolenia i inne działania informacyjne (edukacja)
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.04 Kolej, kolej miejska i bezpieczeństwo na kolei	Kolej: – budowa, przebudowa i modernizacja linii kolejowych, w tym z możliwością elementów projektów dotyczących: – budowy i modernizacji stacji i przystanków kolejowych – zabudowy urządzeń ERTMS – budowy systemów zasilania trakcyjnego i sieci trakcyjnej, systemów sterowania ruchem kolejowym, systemów usprawniających zarządzanie przewozami pasażerskimi i podnoszących bezpieczeństwo w pasażerskim ruchu kolejowym i towarowym – zabudowa ERTMS na liniach kolejowych – elektryfikacja linii kolejowych
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.04 Kolej, kolej miejska i bezpieczeństwo na kolei	Fazowane: - budowa, przebudowa i modernizacja linii kolejowych, w tym z możliwością elementów projektów dotyczących: - budowy i modernizacji stacji i przystanków kolejowych - zabudowy urządzeń ERTMS - budowy systemów zasilania trakcyjnego i sieci trakcyjnej, systemów sterowania ruchem kolejowym, systemów usprawniających zarządzanie przewozami pasażerskimi i podnoszących bezpieczeństwo w pasażerskim ruchu kolejowym i towarowym - budowa, przebudowa i modernizacja obiektów inżynierskich - zabudowa ERTMS na liniach kolejowych - multilokalizacyjne w zakresie punktowej infrastruktury kolejowej - elektryfikacja linii kolejowych
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.04 Kolej, kolej miejska i bezpieczeństwo na kolei	Kolej: – budowa, przebudowa i modernizacja obiektów inżynierskich – projekty multilokalizacyjne w zakresie punktowej infrastruktury kolejowej

Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.04 Kolej, kolej miejska i bezpieczeństwo na kolei	Kolej: – przebudowa, modernizacja istniejących lub budowa nowych dworców wraz z niezbędną infrastrukturą obsługi podróży
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.04 Kolej, kolej miejska i bezpieczeństwo na kolei	Kolej miejska: – budowa, przebudowa i modernizacja linii kolejowych – zabudowa ERTMS i systemów sterowania ruchem kolejowym oraz usprawniających zarządzanie przewozami pasażerskimi – budowa, przebudowa i modernizacja systemów zasilania trakcyjnego i sieci trakcyjnej – budowa, przebudowa i modernizacja stacji i przystanków kolejowych – budowa zintegrowanych węzłów przesiadkowych – przebudowa i modernizacja obiektów inżynierskich – budowa zintegrowanych platform cyfrowych do obsługi informacji pasażerskiej i sprzedaży biletowej wraz z niezbędną infrastrukturą, integrującą również różne gałęzie transportu
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.04 Kolej, kolej miejska i bezpieczeństwo na kolei	Bezpieczeństwo, systemy cyfrowe: – budowa i modernizacja systemów bezpieczeństwa w ruchu kolejowym – wyposażenie jednostek służb ratowniczych (ratownictwo techniczne) w pojazdy i/lub specjalistyczny sprzęt techniczny – budowa, rozbudowa, modernizacja systemów służących informacji pasażerskiej i poprawie dostępności usług transportowych
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.04 Kolej, kolej miejska i bezpieczeństwo na kolei	Bezpieczeństwo, systemy cyfrowe: – kampanie, szkolenia na rzecz bezpieczeństwa oraz upowszechniania informacji i promowania mobilności multimodalnej
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.05 Tabor kolejowy	– zakup zeroemisyjnego taboru kolejowego do realizacji przewozów pasażerskich o charakterze ponadregionalnym – zakup zeroemisyjnego taboru kolejowego do realizacji przewozów pasażerskich o charakterze aglomeracyjnym
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.05 Tabor kolejowy	– modernizacja taboru kolejowego poprzez montaż urządzeń ETCS/GSM-R w pojazdach pasażerskiego taboru kolejowego
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.06 Transport intermodalny	– budowa lub przebudowa infrastruktury terminali intermodalnych, w tym dedykowanej infrastruktury kolejowej (w tym bocznice)/ drogowej niezbędnej do ich włączenia w sieć linii kolejowych/ sieć drogową / sieć transportu wodnego wraz z niezbędną do funkcjonowania terminala budową/ przebudową urządzeń obcych – zakup lub modernizacja urządzeń niezbędnych do obsługi terminali intermodalnych – zakup lub modernizacja

		systemów telematycznych i satelitarnych (urządzeń i oprogramowania) związanych z transportem intermodalnym – zakup lub modernizacja systemów telematycznych i satelitarnych (urządzeń i oprogramowania) związanych z transportem intermodalnym
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.07 Bezpieczeństwo morskie i śródlądowe drogi wodne poza TEN-T	Bezpieczeństwo morskie: – doposażenie służb ratownictwa morskiego oraz służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo żeglugi, w tym poprzez budowę i modernizację jednostek specjalistycznych, budowa i modernizacja systemów łączności i nawigacji oraz systemów oznakowania nawigacyjnego
Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR	Działanie FENX.05.07 Bezpieczeństwo morskie i śródlądowe drogi wodne poza TEN-T	Śródlądowe drogi wodne: – liniowe i punktowe inwestycje infrastrukturalne służące poprawie parametrów eksploatacyjnych dróg wodnych, w tym m.in.: modernizacja budowli hydrotechnicznych, zabudowy regulacyjnej oraz udrożnienie toru wodnego
Priorytet FENX.06 Zdrowie	Działanie FENX.06.01 System ochrony zdrowia	Rozwój infrastruktury POZ, w tym cyfryzacja placówek i rozwój telemedycyny, doposażenie i roboty budowlane, w celu świadczenia szerszych zadań zdrowotnych w zakresie profilaktyki, diagnostyki i leczenia, wynikających z wprowadzanych reform
Priorytet FENX.06 Zdrowie	Działanie FENX.06.01 System ochrony zdrowia	Inwestycje w infrastrukturę i doposażenie dyspozytorni medycznych, w tym rozwój infrastruktury łączności
Priorytet FENX.06 Zdrowie	Działanie FENX.06.01 System ochrony zdrowia	Zakup i instalacja pełnego symulatora lotów wraz z wybudowaniem zaplecza szkoleniowego dla kadry Lotniczego Pogotowia Ratunkowego (LPR)
Priorytet FENX.06 Zdrowie	Działanie FENX.06.01 System ochrony zdrowia	Wsparcie infrastrukturalne nowych i istniejących Centrów Zdrowia Psychicznego dla dorosłych (1 i 2 POZIOM REFERENCYJNY)
Priorytet FENX.06 Zdrowie	Działanie FENX.06.01 System ochrony zdrowia	Przenoszenie oddziałów psychiatrycznych ze szpitali monospecjalistycznych do szpitali wielospecjalistycznych (3 POZIOM REFERENCYJNY)
Priorytet FENX.06 Zdrowie	Działanie FENX.06.01 System ochrony zdrowia	Wyposażenie Ośrodków / Zespołów środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej (1 POZIOM REFERENCYJNY)
Priorytet FENX.06 Zdrowie	Działanie FENX.06.01 System ochrony zdrowia	Wsparcie Centrów Zdrowia Psychicznego oraz oddziałów stacjonarnych (2 POZIOM REFERENCYJNY)
Priorytet FENX.06 Zdrowie	Działanie FENX.06.01 System ochrony zdrowia	Wsparcie Centrów Zdrowia Psychicznego oraz oddziałów stacjonarnych (3 POZIOM REFERENCYJNY)
Priorytet FENX.06 Zdrowie	Działanie FENX.06.01 System ochrony zdrowia	Inwestycje w infrastrukturę, sprzęt i wyposażenie AOS zmierzające do odwracania piramidy świadczeń i rozwój opieki jednego dnia w ponadregionalnych podmiotach leczniczych; inwestycje ukierunkowane będą na poprawę dostępu do opieki zdrowotnej, w tym do badań diagnostycznych

Priorytet FENX.07 Kultura	Działanie FENX.07.01 Infrastruktura kultury i turystyki kulturowej	Obszar 1: Rozwój infrastruktury kultury (zabytkowej i niezabytkowej), Obszar 2: Ochrona i podniesienie atrakcyjności turystycznej obiektów dziedzictwa kulturowego
Priorytet FENX.08 Pomoc techniczna	Działanie FENX.08.01 Pomoc techniczna	zatrudnienie, podnoszenie kwalifikacji, wzmocnienie potencjału administracyjnego służb administracyjnych wojewody realizujących zadania związane z inwestycjami infrastrukturalnymi
Priorytet FENX.08 Pomoc techniczna	Działanie FENX.08.01 Pomoc techniczna	- wzmocnienie potencjału instytucji zaangażowanych we wdrażanie FEnIKS 2021–2027 tj. odpowiedzialnych za przygotowanie, zarządzanie, wdrażanie, monitorowanie, informowanie, ocenę oraz kontrolę operacji finansowanych ze środków Programu, w tym zatrudnienie, podnoszenie kwalifikacji, wsparcie procesu wdrażania, –wzmocnienie potencjału beneficjentów FEnIKS 2021–2027 w zakresie działań szkoleniowych i informacyjnych dla beneficjentów, –informacja i promocja oraz ewaluacja FEnIKS 2021–2027
Priorytet FENX.08 Pomoc techniczna	Działanie FENX.08.01 Pomoc techniczna	–wzmocnienie potencjału instytucji zaangażowanych we wdrażanie FEnIKS 2021–2027 tj. odpowiedzialnych za przygotowanie, zarządzanie, wdrażanie, monitorowanie, informowanie, ocenę oraz kontrolę operacji finansowanych ze środków Programu, w tym zatrudnienie, podnoszenie kwalifikacji, wsparcie procesu wdrażania, –wzmocnienie potencjału beneficjentów FEnIKS 2021–2027 w zakresie działań szkoleniowych i informacyjnych dla beneficjentów, –informacja i promocja oraz ewaluacja FEnIKS 2021–2027
Priorytet FENX.08 Pomoc techniczna	Działanie FENX.08.01 Pomoc techniczna	–wzmocnienie potencjału instytucji zaangażowanych we wdrażanie FEnIKS 2021–2027 tj. odpowiedzialnych za przygotowanie, zarządzanie, wdrażanie, monitorowanie, informowanie, ocenę oraz kontrolę operacji finansowanych ze środków Programu, w tym zatrudnienie, podnoszenie kwalifikacji, wsparcie procesu wdrażania, –wzmocnienie potencjału beneficjentów FEnIKS 2021–2027 w zakresie działań szkoleniowych i informacyjnych dla beneficjentów, –informacja i promocja oraz ewaluacja FEnIKS 2021–2027
Priorytet FENX.08 Pomoc techniczna	Działanie FENX.08.01 Pomoc techniczna	–wzmocnienie potencjału instytucji zaangażowanych we wdrażanie FEnIKS 2021–2027 tj. odpowiedzialnych za przygotowanie, zarządzanie, wdrażanie, monitorowanie, informowanie, ocenę oraz kontrolę operacji finansowanych ze środków Programu, w tym zatrudnienie, podnoszenie kwalifikacji, wsparcie procesu wdrażania,

		<p>–wzmocnienie potencjału beneficjentów FEnIKS 2021–2027 w zakresie działań szkoleniowych i informacyjnych dla beneficjentów,</p> <p>–informacja i promocja oraz ewaluacja FEnIKS 2021–2027</p>
Priorytet FENX.08 Pomoc techniczna	Działanie FENX.08.01 Pomoc techniczna	<p>zatrudnienie, podnoszenie kwalifikacji, wzmocnienie potencjału administracyjnego służb administracyjnych wojewody i służb nadzoru budowlanego na szczeblu centralnym i wojewódzkim oraz służb konserwatorów zabytków na szczeblu centralnym i wojewódzkim realizujących zadania związane z inwestycjami infrastrukturalnym</p>

Źródło: <https://www.feniks.gov.pl>

